Vysoká škola ekonomická v Praze

Národohospodářská fakulta

Hlavní specializace: Regionální studia

KOMPARATIVNÍ ANALÝZA KONKURENCESCHOPNOSTI VYBRANÝCH MĚST STŘEDNÍ A ZÁPADNÍ EVROPY

diplomová práce

Autor: Bc. Anežka Filgasová

Vedoucí práce: doc. Ing. Martin Pělucha, Ph.D.

Rok: 2017

Prohlašuji na svou čest, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně a s použitím uvedené literatury.

Bc. Anežka Filgasová

V Praze, dne 18. 08. 2017

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala především vedoucímu mé diplomové práce, doc. Ing. Martinu Pěluchovi, Ph.D., za jeho cenné rady a připomínky, které mi pomohly při vypracování této práce. Dále bych chtěla poděkovat své rodině, přátelům a partnerovi za podporu v průběhu celého studia.

Vysoká škola ekonomická v Praze
Katedra regionálních studií

Národohospodářská fakulta
Akademický rok: 2016/2017

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Zpracovatelka: **Bc. Anežka Filgasová**

Studijní program: Ekonomie a hospodářská správa

Obor: Regionální studia

Název tématu: **Komparativní analýza konkurenceschopnosti vybraných měst střední a západní Evropy**

Zásady pro vypracování:

1. Cílem diplomové práce je zhodnocení konkurenceschopnosti vybraných měst střední a západní Evropy prostřednictvím zvolených socioekonomických a environmentálních ukazatelů. K naplnění tohoto cíle bude mimo jiné sloužit shrnutí dosavadních teoretických a metodologických přístupů k výzkumu a hodnocení konkurenceschopnosti měst a z toho vyplývající závěry. K vyhodnocení konkurenceschopnosti byla vybrána následující města: Praha, Varšava a Bratislava oproti Vídni, Hamburku a Manchesteru. Dílčím cílem práce je odhalení možných slabých stránek města Prahy a na základě srovnání s vybranými městy vydání doporučení pro jejich eliminaci či zlepšení. Práci doplní analýza výsledků vybraných aktuálně vytvořených žebříčků a indexů hodnocení měst.
2. V teoretické části se práce zaměřuje na vymezení pojmů týkajících se problematiky konkurenceschopnosti regionů, konkurenceschopnosti měst a pomocí rozsáhlé rešeršní analýzy odborné literatury shrnuje dosavadní teoreticko-metodologické přístupy k výzkumu, hodnocení a samotnému definování pojmu konkurenceschopnosti měst.
3. Praktická část práce navazuje na teoretickou část a pomocí zvolených socioekonomických a environmentálních ukazatelů hodnotí a porovnává konkurenceschopnost vybraných měst střední a západní Evropy – konkrétně Prahy, Varšavy a Bratislavy oproti Vídni, Hamburku a Manchesteru na základě aktuálně nejnovějších veřejně dostupných dat. Pro komparaci byla vybrána města s relativně srovnatelným počtem obyvatel na základě geografické a historické blízkosti Prahy (Bratislava, Varšava, Vídeň) a příkladů dobré praxe v různých oblastech (např. kvalita života, životního prostředí a veřejné dopravy Vídeň; podnikatelská atraktivita Varšava, Hamburk, Manchester a Vídeň; trh kancelářských prostor Varšava, Hamburk a Vídeň; dostupnost kvalifikované pracovní síly Manchester, Vídeň). Dále byla města vybrána naopak na základě geografické i historické vzdálenosti od Prahy (Manchester, částečně i Hamburk) a tím umožněno srovnání měst, která se od Prahy liší ve svých výchozích i aktuálních socioekonomických podmínkách, což by mělo přispět k větší míře komplexnosti komparace a zlepšení interpretace výsledků práce. Praktickou část doplní analýza výsledků vybraných aktuálně vytvořených žebříčků a indexů hodnocení měst, konkrétněji Mercer´s 2016 Quality of Living Ranking, Global Liveability Ranking 2016, Innovation Cities™ Index 2015 a Emerging Trends in Real Estate Europe 2016 (PwC).

Rozsah práce: 60

Seznam odborné literatury:

1. BEGG, Iain. Cities and Competitiveness. Urban Studies [on-line]. 1999, vol. 36, no. 5. Dostupný na WWW: < http://www.kulturplan.lixnet.dk/pdf/litteratur/city-competitive-begg.pdf>. ISSN 0042-0980.
2. BENEŠ, Michal. Konkurenceschopnost a konkurenční výhoda. Working Paper CVKS ESF MU [on-line]. 2006, ročník 2006, číslo 5, Dostupný na WWW: <https://is.muni.cz/do/econ/soubory/oddeleni/centrum/papers/wp2006-05.pdf>. ISSN 1801-4496.
3. BODDY, Martin. Geographical Economics and Urban Competitiveness: A Critique. Urban Studies [on-line]. 1999, vol. 36, no. 5, Dostupný na WWW: < http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.136.3524&rep=rep1&type=pdf>. ISSN 0042-0980.
4. GARDINER, Ben et al. Competitiveness, Productivity and Economic Growth across the European Regions. Regional studies [on-line]. 2004, vol. 38, no. 9. Dostupný na WWW: <http://www-sre.wu-wien.ac.at/ersa/ersaconfs/ersa04/PDF/333.pdf>. ISSN 0034-3404.
5. Institut plánování a rozvoje Prahy. POROVNÁNÍ PRAHY SE STŘEDOEVROPSKÝMI MĚSTY podle vybraných ukazatelů. [on-line]. 2011. Dostupný na WWW: <http://www.iprpraha.cz/uploads/assets/dokumenty/ssp/analyzy/mezinarodni_srovnani/Porovnani_Prahy_a_stredoevropskych_mest_2011.pdf>.
6. KITSON, Michael; MARTIN, Ron; TYLER, Peter. Regional Competitiveness: An Elusive yet Key Concept? Regional studies. 2004, vol. 38, no. 9. ISSN 0034-3404.
7. OECD. Territorial Reviews: Competitive Cities in the Global Economy. 2016. ISBN 9264027092.
8. WOKOUN, René. Teoretické a metodologické přístupy k výzkumu regionální konkurenceschopnosti. Regionální studia [on-line]. 2010, ročník 2010, číslo 2. Dostupný na WWW: <https://www.vse.cz/polek/download.php?jnl=rst&pdf=24.pdf>. ISSN 1803-1471.

Datum zadání diplomové práce: říjen 2016

Termín odevzdání diplomové práce: květen 2017

Bc. Anežka Filgasová
Řešitelka

doc. Ing. Martin Pělucha, Ph.D.
Vedoucí práce

doc. Ing. Petr Toth, Ph.D.
Vedoucí katedry

doc. Ing. Miroslav Ševčík, CSc.
Děkan NF VŠE

Abstrakt

Diplomová práce je zaměřena na komparativní analýzu konkurenceschopnosti vybraných měst střední a západní Evropy na základě zhodnocení vybraných ukazatelů dle nejnovějších aktuálně dostupných dat. Pro tuto analýzu byla vybrána Praha, Varšava, Bratislava, Manchester, Hamburk a Vídeň. Teoretická část práce formou rozsáhlé rešeršní analýzy odborné literatury vymezuje pojem konkurenceschopnost na makroekonomické, mikroekonomické, regionální a městské úrovni a shrnuje dosavadní metodologické přístupy k jejímu hodnocení a měření. Tato část je doplněna o teoretické aspekty konkurenceschopnosti v oblasti demografické a environmentální a o shrnutí vybraných indexů hodnotících konkurenceschopnost měst. V praktické části práce jsou města porovnávána na základě vybraných ukazatelů ze socioekonomické, demografické a environmentální oblasti, což je doplněno komplexním zhodnocením jejich konkurenceschopnosti v podobě souhrnného indexu inspirovaného indexem konkurenceschopnosti vytvořeným Robertem Hugginsem. Obsahem této části práce je také výsledné zhodnocení konkurenceschopnosti vybraných měst ve zmíněných oblastech prostřednictvím identifikace jejich silných a slabých stránek a v případě Prahy i příležitostí a hrozeb.

Klíčová slova:

Konkurenceschopnost, regionální konkurenceschopnost, městská konkurenceschopnost, index konkurenceschopnosti

JEL klasifikace:

R110, R120, O180, J110, Q50

Abstract

The diploma thesis is focused on the comparative analysis of the competitiveness of selected cities within Central and Western Europe based on evaluation of selected indicators according to the latest available data. The cities chosen for this analysis were Prague, Warsaw, Bratislava, Manchester, Hamburg and Vienna. The theoretical part of the thesis defines the concept of competitiveness at the macroeconomic, microeconomic, regional and urban level in the form of extensive research of expert literature and summarizes the methodological approaches to its evaluation and measurement. This part is supplemented by the theoretical aspects of competitiveness in demographic and environmental terms and by the summaries of selected indicators assessing the competitiveness of cities. In the practical part of the thesis, cities are compared on the basis of selected socio-economic, demographic and environmental indicators, complemented by a comprehensive assessment of their competitiveness in the form of a composite index inspired by the competitiveness index created by Robert Huggins. This part of the thesis also contains the final evaluation of the competitiveness of selected cities in the mentioned areas by identifying their strengths and weaknesses and, in the case of Prague, opportunities and threats.

Key words:

Competitiveness, Regional Competitiveness, Urban Competitiveness, Competitiveness Index

JEL classification:

R110, R120, O180, J110, Q50

Obsah

Seznam použitých zkratek ... 10

Úvod ... 11

Teoretická část ... 14

1. Konkurenceschopnost – vymezení pojmu ... 14

1.1. Mikroekonomická a makroekonomická úroveň konkurenceschopnosti ... 16

1.2. Regionální úroveň konkurenceschopnosti ... 19

1.3. Městská úroveň konkurenceschopnosti ... 24

1.3.1. Lidské zdroje, stárnutí populace a jeho vliv na konkurenceschopnost ... 38

1.3.2. Socioekonomické a environmentální aspekty konkurenceschopnosti ... 40

2. Metodologické přístupy k hodnocení a měření konkurenceschopnosti měst ... 43

2.1. Kritické zhodnocení metodologií indexů konkurenceschopnosti měst ... 46

2.2. Index hodnotící konkurenceschopnost dle Hugginse ... 50

3. Výsledky vybraných indexů hodnotících konkurenceschopnost měst ... 52

3.1. Mercer´s 2016 Quality of Living Ranking ... 52

3.2. Global Liveability Ranking 2016 ... 54

3.3. Innovation Cities™ Index 2015 ... 55

3.4. Emerging Trends in Real Estate Europe 2016 (PwC) ... 56

Praktická část ... 58

4. Stručná charakteristika vybraných měst ... 58

4.1. Praha ... 58

4.2. Bratislava ... 59

4.3. Varšava ... 59

4.4. Vídeň ... 59

4.5. Manchester ... 60

4.6. Hamburk ... 60

5. Komplexní porovnání konkurenceschopnosti vybraných měst dle Hugginse ... 61

5.1. Kategorie vstupů 65
5.2. Kategorie výstupů 71
5.3. Kategorie výsledků 74
5.3.1. Alternativní výsledky 77
5.4. Porovnání výsledků celkového indexu konkurenceschopnosti 79
6. Porovnání konkurenceschopnosti ve vybraných oblastech 81
6.1. Porovnání vybraných ukazatelů z oblasti lidských zdrojů 82
6.2. Porovnání ukazatelů ze socioekonomické a environmentální oblasti 86
7. SWOT analýza Prahy 90
7.1. Zhodnocení silných a slabých stránek měst 98
Závěr 102
Seznam grafů a tabulek 106
Seznam použité literatury a zdrojů 108

Seznam použitých zkratek

BSC	Balanced Scorecard
CO_2	Oxid uhličitý
CRM	Customer relationship management
EIU	The Economist Intelligence Unit
EK	Evropská komise
EU	Evropská unie
GLR	Global Liveability Ranking
HDP	Hrubý domácí produkt
HPH	Hrubá přidaná hodnota
ICI	Innovation Cities Index
ISCED	International Standard Classification of Education
MSP	Malé a střední podnikání
NACE	Evropská klasifikace ekonomických činností
NUTS	Nomenklatura územních statistických jednotek
NVQ	National Vocational Qualifications
OECD	Organisation for Economic Co-operation and Development
PwC	PricewaterhouseCoopers
PBL	Planbureau voor de Leefomgeving
PM2.5	Particulate Matter 2.5
PPP	Public Private Partnership
PZI	Přímé zahraniční investice
R&D	Research & Development
SWOT	Strenghts, weaknesses, opportunities, threats
WB	World Bank
WEF	World economic forum
WHO	World health organisation

Úvod

Hlavním zaměřením následující práce je problematika konkurenceschopnosti měst, její analýza a porovnání v rámci vybraných měst střední a západní Evropy, což patří v poslední době k velmi diskutovaným tématům jak na odborné úrovni, tak i na úrovni institucí Evropské unie. Hlavním přínosem této práce bude zhodnocení konkurenceschopnosti konkrétní, relativně malé srovnatelné skupiny měst prostřednictvím vybraného indexu a určitých socioekonomických, demografických a environmentálních ukazatelů.

Práce je v teoretické části zaměřena především na vymezení pojmu konkurenceschopnosti, a to jak na mikroekonomické i makroekonomické úrovni, tak i poté stručně na úrovni států, regionů a v největší míře na úrovni měst. Část věnovaná konkurenceschopnosti měst je zpracována formou rozsáhlé rešeršní analýzy dosavadních teoretických a metodologických přístupů k jejímu vymezení, hodnocení a měření. Prostor je v této části práce věnován i aktuální problematice v oblasti lidských zdrojů, tedy stárnutí populace a jejím možném dopadu na konkurenceschopnost vybraných měst. V této části práce jsou dále popsány socioekonomické a environmentální aspekty konkurenceschopnosti měst. Obsahem této části práce je také zhodnocení výsledků vybraných dosud sestavených indexů hodnotících konkurenceschopnost měst a stručné představení jejich rozsahu a jimi zahrnutých oblastí konkurenceschopnosti.

Praktická část práce se prostřednictvím komparativní analýzy zaměřuje na samotné zhodnocení konkurenceschopnosti šesti vybraných měst – konkrétně Prahy, Varšavy a Bratislavy oproti Vídni, Manchesteru a Hamburku za účelem odhalení slabých (nebo naopak silných) stránek města Prahy. Součástí této části práce je provedení komplexního zhodnocení konkurenceschopnosti vybraných měst prostřednictvím indexu konkurenceschopnosti regionů a měst inspirovaného indexem vytvořeným profesorem Robertem Hugginsem z Cardiffské univerzity, který byl a je původně aplikován na města a regiony Velké Británie a dosud nebyl aplikován na sledovanou skupinu měst v této analýze. Tento index byl zvolen z důvodu jeho relativní jednoduchosti, dobré dostupnosti dat a zároveň relativně vysokou vypovídací hodnotou konečných výsledků. Tato část je také doplněna zhodnocením konkurenceschopnosti dle vybraných socioekonomických a environmentálních ukazatelů, které nejsou zahrnuty v souhrnném indexu zmíněném výše. Problematika stárnutí populace a jejím vlivu na konkurenceschopnost měst je v této části zhodnocena na základě vybraných demografických ukazatelů. Rozšíření o zhodnocení na základě ukazatelů vybraných

z dílčích oblastí konkurenceschopnosti, které předchozí index neobsahuje, se jeví jako vhodné pro zlepšení komplexnosti analyzované problematiky.

První hypotéza předpokládá, že výsledek indexu inspirovaného Robertem Hugginsem, založeného na vzájemném vztahu mezi makroekonomickou výkonností a inovativním chováním firem, bude lepší pro vybraná města západní Evropy a Vídeň než pro ostatní města střední Evropy, přičemž přepokládá dominantní postavení Vídně. Z této hypotézy vyplývá větší konkurenceschopnost měst západní Evropy a Vídně. Důvodem této domněnky je dobré umístění těchto měst v dosavadních indexech hodnotících mimo jiné ekonomickou úroveň a podnikatelské prostředí.

Druhá hypotéza předpokládá, že města Vídeň, Hamburk a Manchester ve většině vybraných socioekonomických a environmentálních ukazatelů předčí zbývající Varšavu, Prahu a Bratislavu, přičemž nejlépe hodnoceným městem v převládající většině ukazatelů bude Vídeň. Tato hypotéza tedy předpokládá větší konkurenceschopnost měst západní Evropy s dominantním postavením Vídně. Předpoklad dominance Vídně v těchto oblastech je založen na již provedených výzkumech hodnotících environmentální i socioekonomické aspekty konkurenceschopnosti. Vídeň se např. umístila na 4. místě v indexu hodnotícím environmentální prostředí vybraných 30 evropských měst, který hodnotí 30 ukazatelů z této oblasti (např. spotřeba vody, odpadové hospodářství, emise skleníkových plynů ad.) (The Green City Index, 2012) a na stejném místě v indexu hodnotícím udržitelnost měst hodnotícím konkrétně sociální oblast, kvalitu života, kvalitu životního prostředí, podnikatelské prostředí a ekonomickou výkonnost (Suistainable cities index, 2016). Tato hypotéza je podpořena i vysokým umístěním Vídně ve vybraných indexech popsaných v kapitole zabývající se zhodnocením výsledků vybraných indexů.

Třetí hypotéza se vztahuje k demografickému problému stárnutí populace a předpokládá, že vybraná města západní Evropy a Vídeň pocítí tento trend v menší míře než ostatní města střední Evropy, a to z důvodu, že jsou tato města ve větší míře přitažlivá pro mladší generace, a tudíž mají větší potenciál se s daným negativním demografickým trendem lépe vyrovnat.

Konečným cílem této práce je porovnání konkurenceschopnosti měst na základě vybraných ukazatelů, což je podpořeno aplikací komplexního indexu konkurenceschopnosti na vybraná města a zhodnocením vybraných ukazatelů ze socioekonomické, environmentální a demografické oblasti. Práce si klade za cíl také zodpovědět otázku slabých a silných stránek hlavního města Prahy, které vyplynou z hodnocení vybraných ukazatelů a výsledků komplexního indexu konkurenceschopnosti měst v porovnání s vybranými městy a na základě jejich identifikace vyslovit doporučení pro eliminaci slabých nebo naopak

udržení si stránek silných a tím zlepšení její úrovně konkurenceschopnosti vůči ostatním městům. Toto zhodnocení bude provedeno formou SWOT analýzy.

Teoretická část

1. Konkurenceschopnost – vymezení pojmu

„Konkurenceschopnost je jako dostih. Nejde v něm o to běžet dnes rychleji, než jste běželi včera. Jde o to běžet rychleji než všichni ostatní koně.“ (Garelli in: Klvačová (2008, str. 5))

Role měst v dnešní době nabývá na důležitosti v souvislosti s rostoucím významem měst jako ekonomických, politických a kulturních center společnosti. Města se stávají hlavními motory technologických inovací, ekonomického růstu, významnými oblastmi kulturního rozvoje a důležitými rozhodovacími centry. Globalizace a pokrok v přenosu informací a v mobilitě výrobních faktorů, zboží a služeb přispívá jak ke kooperaci, tak i k vyostřování konkurence mezi světovými městy. Globalizace dle Sinkiene (2008, 2009) umocňuje roli města jako motoru lokálních ekonomik a zároveň podporuje a zvyšuje konkurenci mezi městy. Vzhledem k tomu, že se státy stávají stále otevřenějšími pro kapitál a mezinárodní obchod, městské regiony jsou více vystaveny mezinárodním silám a tlakům, což znamená, že města musí čelit rychlým změnám na kapitálových a obchodních trzích a zároveň využívat možností širšího rozsahu pro rozvoj jejich vlastní strategie konkurenceschopnosti a přístupu na světové trhy práce a kapitálu (Du a kol. (2014, str. 3)).

V populaci stále dochází k její pozvolné migraci z venkovských do urbánních regionů. V roce 1970 žilo ve městech pouhých 37 % světového obyvatelstva, v roce 2000 to bylo již 50 %, v roce 2010 počet obyvatel ve městech poprvé přesáhl 50 % (WEF, 2014) a výhledy do budoucna odhadují pro rok 2030 až 60 % obyvatelstva (Action Plan on Urban Mobility, EC, 2009). Počet obyvatel žijících ve městech se tedy v posledních desetiletích rapidně zvyšuje. Celosvětově míra obyvatelstva žijícího ve městech dle publikace Evropské komise The State of European Cities 2016 (2015, str. 27) dosahovala 52 % v roce 2015, tzn. cca 3,9 mld. obyvatel. Ve městech také vzniká přes 80 % celosvětového HDP (WEF, 2014). Území Evropy, potažmo Evropské unie, je vysoce urbanizovaným územím a nachází se nad světovým průměrem, jak lze vidět z porovnání obou měr obyvatelstva žijícího ve městech. Publikace Eurostatu Urban Europe: Statistics on cities, towns and suburbs (2016, str. 8) uvádí, že podíl obyvatelstva žijícího ve městech či městských oblastech se v posledních desetiletích zvyšuje a v současné době dosahuje téměř 75 % celkové populace Evropy (PBL, 2016). Predikce dle Eurostatu do roku 2050 naznačují, že tento rostoucí trend bude v Evropě nadále pokračovat a v roce 2050 bude ve městech žít přibližně 80 % populace. Tento proces

je mimořádnou společenskou a ekonomickou výzvou, která přináší obchodní příležitosti globálních rozměrů.

Základem pro zpracování kvalitní komparativní analýzy konkurenceschopnosti měst jsou především správná vymezení pojmů, která jsou s tímto tématem úzce či šířeji spjata. Pojem konkurenceschopnost na úrovni regionů, potažmo měst, se v posledních dvou desetiletích dostal do popředí zájmu ekonomů a hospodářských politik vyspělých zemí a v současné době je velmi frekventovaně diskutovaným a využívaným pojmem. V návaznosti na jeho rozšíření vznikla řada odborných publikací, článků i indexů zabývajících se hodnocením úrovně konkurenceschopnosti států, měst či regionů. V souvislosti s rozšířením pojmu konkurenceschopnosti v posledních desetiletích se tento pojem dostal také do pozornosti mnoha ekonomů, kteří vedli a stále vedou spory o to, jestli je možné tento pojem aplikovat na úroveň států, regionů či měst. I přes stále se zvyšující frekvenci používání tohoto pojmu je však jeho samotná definice velmi komplikovaná.

Porovnávání konkurenceschopnosti je v ekonomické teorii považováno za velmi obtížně kvantifikovatelnou a měřitelnou kategorii, jelikož její součástí jsou nejen faktory kvantitativní (tedy měřitelné a relativně srovnatelné), ale také faktory kvalitativní (jejichž měřitelnost je velmi obtížná, ne-li vůbec nemožná). Dle Plchové (2005, str. 96) či Du a kol. (2014, str. 6) konkurenceschopnost tedy není úzce vymezeným jevem, který by bylo možné změřit jediným ukazatelem konkurenční schopnosti, ale jde o souhrnný pojem, který v sobě zahrnuje jak složky, které lze při vhodné volbě dat a ukazatelů kvantifikovat, tak složky, které však kvantifikovat nelze, jelikož jsou naopak povahy kvalitativní.

V první řadě je potřeba si vymezit pojem konkurenceschopnost v obecné rovině. S pojmem konkurenceschopnost se, jak uvádějí např. Šimáčková, Puchýř (2013, str. 1) nebo Nečadová, Soukup (2013, str. 584), můžeme setkat jak na mikroekonomické (tedy podnikové), tak i na makroekonomické úrovni[1] (tedy na úrovni ekonomiky jako celku). Následující podkapitola je věnována stručnému vymezení pojmu konkurenceschopnosti na mikroekonomické a makroekonomické úrovni. Pro potřeby této diplomové práce si je však potřeba vymezit pojem konkurenceschopnost především na úrovni regionů a měst.

[1] Pojem makroekonomická úroveň konkurenceschopnosti je v této práci synonymem národní či státní úrovně konkurenceschopnosti, nebo konkurenceschopnosti země.

1.1. Mikroekonomická a makroekonomická úroveň konkurenceschopnosti

Samotný pojem konkurenceschopnost byl zhruba do 80. let minulého století využíván především na úrovni firem. Vymezení pojmu v oblasti mikroekonomické můžeme považovat za relativně snazší než jeho vymezení na úrovni makroekonomické, i když se i na této úrovni můžeme setkat s jeho dvojznačností. Na konkurenceschopnost podniku v tržním prostředí můžeme tedy nahlížet dvěma způsoby.

První způsob chápe konkurenceschopnost jako absolutní pojem. Konkurenceschopnost z tohoto pohledu je dle Šimáčkové, Puchýře (2013, str. 1) způsobilostí úspěšně konkurovat ostatním subjektům v tržním prostředí, přičemž je zde kladen důraz především na slovo úspěšně a na místo, kde konkurenční boj probíhá. Konkurenceschopnost je tedy vlastností soutěžících subjektů spočívající ve schopnosti se soutěže v tržním prostředí zúčastnit.

Druhý pohled, jak uvádí Beneš (2006, str. 5), nahlíží na konkurenceschopnost jako na pojem relativní, který vymezuje konkurenceschopnost podniku jako důsledek konkurenčního boje s dalšími firmami na relevantním trhu. Je tedy zcela evidentní, že existuje konkurenceschopnost na mikroekonomické úrovni, kdy firmy svádí se svými konkurenty boj o zákazníky či o tržní podíl a snaží se přitom maximalizovat svůj zisk. Každá firma vede evidenci svých nákladů a výnosů a v případě, kdy dlouhodobě dosahuje ztráty, kterou již není schopna nést, odchází tato firma z trhu. Pokud je ale nahlíženo na konkurenceschopnost z pohledu makroekonomického, potažmo tedy regionálního či městského, je situace poněkud odlišná. Je možné si povšimnout, že na těchto úrovních je sice také prováděna evidence příjmů a výdajů, nicméně problém nastává v případě, když začne subjekt na regionální či státní úrovni dosahovat ztráty – na této úrovni totiž není téměř možné, aby stát, region či město zcela „odešlo z trhu“, což komplikuje aplikaci vymezení konkurenceschopnosti na úrovni firmy na definici konkurenceschopnosti na úrovni makroekonomické, regionální či městské.

Hodnocení a analýza konkurenceschopnosti na makroekonomické úrovni je relativně novým předmětem zkoumání, který se dostal do popředí ekonomie až během posledních dvou desetiletí, a to jak v její teoretické oblasti, tak i v hospodářské praxi.

Popularizace tohoto pojmu dle Beneše (2006, str. 13) a Atkinsona (2013, str. 2) mohla souviset se změnami, které proběhly ve světové ekonomice ve spojitosti s globalizací a rychlým rozvojem informačních technologií, což vedlo k projevení konkurenční výhody

určitých států a nadnárodních uskupení. Postupné rozšiřování potřeby analýzy konkurenceschopnosti vedlo, jak uvádí Beneš (2006, str. 13, 17) k její institucionalizaci, tedy například ke vzniku rad pro konkurenceschopnost, které se zabývají analýzou a tvorbou doporučení pro hospodářskou politiku v oblasti konkurenceschopnosti určitého státu v porovnání s nejvýznamnějšími konkurenty ve světové ekonomice. V posledních letech dle Beneše (2006, str. 17) nabývá na významu širší pojetí konkurenceschopnosti státu, které zdůrazňuje i význam dalších oblastí ovlivňujících konkurenční schopnost státu, jako je například institucionální rámec, demografická struktura a další demografické charakteristiky, efektivita trhu práce, úroveň inovací či životní úroveň obyvatelstva, zahrnující například dostupnost a úroveň vzdělání či zdravotních služeb v dané ekonomice.

Na konkurenceschopnost potom můžeme nahlížet jako na souhrn těchto faktorů a vztahů mezi nimi, přičemž množství těchto faktorů se neustále rozrůstá a jejich spektrum se v poslední době značně rozšiřuje. Do faktorů tedy lze zahrnout např. i kvalitu života[2], daňový režim, trh práce, politickou situaci nebo příznivou geografickou polohu.

Širšímu pojetí konkurenceschopnosti státu odpovídá například definice konkurenceschopnosti dle Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (dále OECD), která definuje konkurenceschopnost jako „*schopnost korporací, odvětví, regionů, národů a nadnárodních celků generovat relativně vysokou úroveň příjmů z výrobních faktorů i relativně vysokou úroveň jejich využití na udržitelné úrovni za současného vystavení mezinárodní konkurenci*“. (Definice dle OECD in: Klvačová, Malý (2007, str. 7))

Dalším vymezením, které můžeme zařadit pod širší koncepci konkurenceschopnosti, je pojetí Evropské komise (dále EK), které zní následovně „*konkurenceschopnost je schopnost produkovat zboží a služby, které obstojí v testu mezinárodní konkurence, současně s udržením vysoké a udržitelné úrovně příjmů“* anebo obecněji *„schopnost generovat relativně vysokou úroveň příjmu a zaměstnanosti při současném vystavení mezinárodní konkurenci*“. (Definice dle EK in: Slaný (2006, str. 33)).

Mezi šířeji pojaté definice konkurenceschopnosti států můžeme dále zařadit definici Světového ekonomického fóra (dále WEF) pro potřeby výpočtu ukazatele The Global Competitiveness Index, které konkrétně vymezuje konkurenceschopnost jako „*soustavu institucí, politik a faktorů, které determinují úroveň produktivity ekonomiky, která určuje úroveň prosperity, které může daná země dosáhnout*“. (The Global Competitiveness Report 2016-2017 (2016, str. 4)). Další institucí, která se také zabývá porovnáváním

[2] Což se může jevit jako vágní pojem, do nějž můžeme zakomponovat celou řadu faktorů od ekologických, sociálních až po faktory psychologické.

konkurenceschopnosti států, je Mezinárodní institut pro rozvoj managementu. Tato instituce hodnotí konkurenceschopnost země dle toho, do jaké míry je schopna vytvářet a zejména udržovat podmínky, které podporují konkurenceschopnost na mikroekonomické úrovni, jelikož právě tato úroveň je považována za základ tvorby konkurenční schopnosti daného státu (Šimáčková, Puchýř (2013, str. 3). Mezinárodní konkurenceschopnost národní ekonomiky je dle Globální ročenky konkurenceschopnosti (in: Plchová (2011, str. 5)) její schopnost tvořit podstatně více bohatství než ostatní národní ekonomiky. Tato její schopnost je jak výsledkem produktivity a ekonomické efektivnosti, tak v o nic menší míře i výsledkem dalších politických, sociálních, kulturních a vzdělanostních faktorů.

V oblasti makroekonomické úrovně konkurenceschopnosti je významný také přínos Paula Krugmana (dle Cellini, Soci, 2012, str. 71), který upozornil na kontroverznost tohoto pojmu a jednoznačně odmítl smysluplnost národní konkurenceschopnosti, a to, jak uvádí sám Krugman (1994, str. 41), ze tří důvodů.

Prvním důvodem je fakt, že na národní konkurenceschopnost nelze nahlížet stejným způsobem jako na konkurenceschopnost podnikovou. Na podnikové úrovni můžeme u firem nalézt bod zvratu, kdy firma není schopna dále prodávat svou produkci nebo poskytovat své služby a zároveň dostát svým finančním závazkům vůči dodavatelům, zaměstnancům a akcionářům a opouští trh. Naopak na úrovni států se sice můžeme setkat s (ne)spokojeností s jejich ekonomickou výkonnosti, nicméně u nich bod zvratu neexistuje, a tedy není možný ani odchod z trhu.

Druhý důvod je podložen tím, že zvyšování produktivity firmy spojené s růstem jejího podílu na trhu, což ceteris paribus znamená snížení tržního podílu konkurenčního podniku. Na konkurenci mezi firmami tedy lze nahlížet jako na hru s nulovým součtem. Naopak u národních ekonomik není dle Krugmana růst produktivity jedné podmíněn snížením produktivity dalších národních ekonomik.

Třetím důvodem kritiky pojmu konkurenceschopnosti na makroekonomické úrovni je fakt, že konkurenceschopnost je dle Krugmana pouze jiným výrazem pro produktivitu a tedy, že růst životní úrovně v zemi je determinován růstem produktivity. S kritikou pojmu konkurenceschopnosti na úrovni států se můžeme taktéž setkat v české odborné literatuře, kde na Krugmanovy kritické názory navazují např. Eva Klvačová či Jiří Malý. Přesto, že Krugmanovy názory jsou do určité míry opodstatněné a logické, převládá v dnešní odborné literatuře názor, že konkurenceschopnost na těchto úrovních hodnotit lze, což dokazuje také nemalé množství vzniklých studií, publikací, indexů a dalších prací zabývajících se tímto tématem.

1.2. Regionální úroveň konkurenceschopnosti

Kromě makroekonomické úrovně konkurenceschopnosti je v posledních letech stále více zdůrazňován význam regionů a jejich konkurenceschopnosti, která tvoří základ pro agregovanou národní konkurenceschopnost. Regiony jsou dle Corverse (in Wokoun, 2008, str. 2) považovány za její základ z důvodu, že právě na jejich úrovni dochází ke střetu mezi původci znalostí a jejich uživateli a na tom, jak se určitému regionu podaří potlačit případné rozdíly mezi těmito dvěma složkami, je závislá jeho prosperita. Dle Viturky a kol. (2010, str. 132) je konkurenceschopnost výsledkem úsilí soustředěného na dosažení co nejvíce produktivního využití vnitřních zdrojů ekonomického rozvoje v interakci s využíváním vnějších zdrojů, respektive možností rozvoje založeného na efektivním propojení znalostně-kreativního, sociálně-institucionálního, produktivního, lidského, kulturního a infrastrukturního kapitálu.

Jak uvádí např. Wokoun (2010, str. 3), pojem regionální konkurenceschopnost není v ekonomické teorii dosud uspokojivě vymezen, lze tedy, jak uvádí např. Martin (2004, str. 9) rozlišit dva přístupy k chápání pojmu regionální konkurenceschopnost.

První pohled chápe konkurenceschopnost regionu jako agregovanou konkurenceschopnost podniků v něm působících a druhý jako odvozenou makroekonomickou konkurenceschopnost. Pod první přístup k regionální konkurenceschopnosti lze například zahrnout vymezení dle EK, které je uvedeno výše v kapitole věnované mikroekonomické a makroekonomické úrovni konkurenceschopnosti. Další vymezení dle Martina a kol. (2004, str. 9), které odpovídá prvnímu přístupu k regionální konkurenceschopnosti, vymezuje regionální konkurenceschopnost jako schopnost regionální ekonomiky optimalizovat svá vlastní aktiva s cílem konkurovat a prosperovat na vnitrostátních a světových trzích a přizpůsobit se změnám na těchto trzích. Dále je možno dle Tvrdoně a Šuranové (2007, str. 1092) zahrnout vymezení, které vzniká za předpokladu, že se v regionu nachází firmy, které trvale a se ziskem produkují statky a služby, které splňují nároky na cenu, kvalitu apod. dané otevřeným trhem. Tento přístup je založen na domněnce, že cíle podniků a regionu, ve kterém se tyto podniky nacházejí, nejsou příliš rozdílné. Tuto domněnku však lze považovat za problematickou, jelikož je velice obtížné sloučit představy o tom, že podniky, které se snaží o dosažení určitého zisku a produktivity, by se podle tohoto přístupu měly také zabývat otázkou úrovně zaměstnanosti, což je možno považovat za zásadní faktor regionální konkurenceschopnosti. Jak uvádí Wokoun (2010, str. 3), nelze opomenout také vymezení, které představuje alternativu

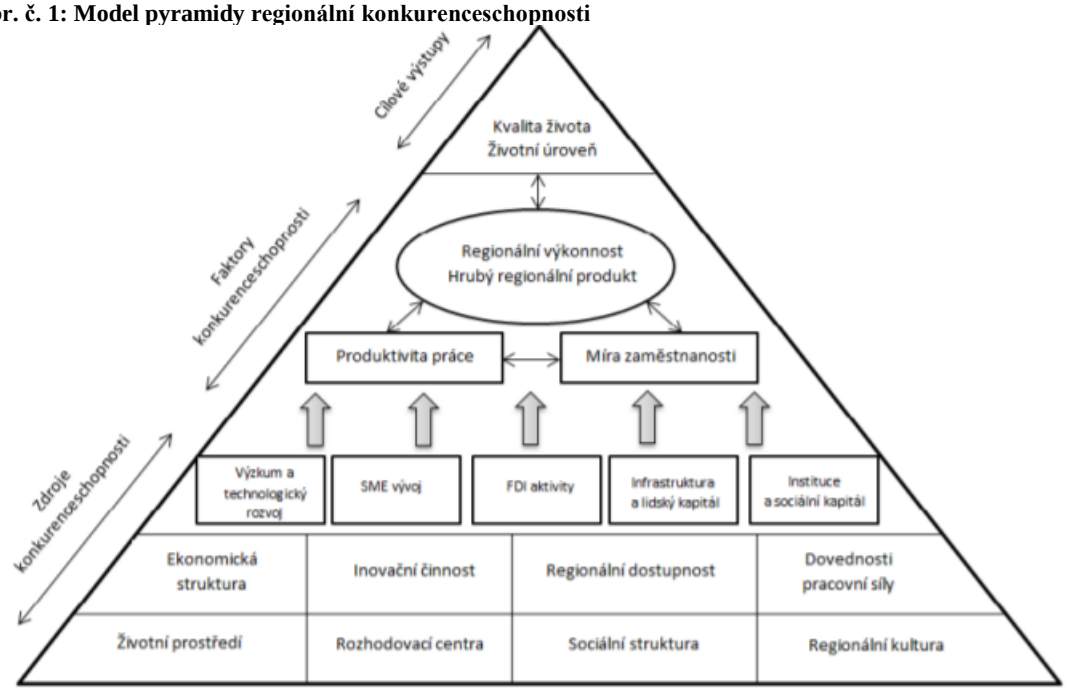
k přístupu EK a chápe konkurenceschopnost regionální ekonomiky jako její schopnost optimalizovat domácí aktiva a tím soutěžit a zároveň prosperovat na nadnárodních a národních trzích a přizpůsobovat se jejich změnám.

Druhý pohled chápe konkurenceschopnost regionu jako odvozenou makroekonomickou konkurenceschopnost a vychází z faktu, že zákony, které fungují na mezinárodní úrovni obchodu, nefungují na nižší úrovni, než je národní. Makroekonomické stabilizátory, jako jsou rozdíly mezi kurzy a změny poměrů cen a mezd na regionální úrovni, nefungují nebo vůbec neexistují oproti úrovni národní. Oproti tomu může být dle Wokouna (2010, str. 3) či Camagniho (2002, str. 2402) mobilita práce a kapitálu na úrovni regionů pro regiony skutečnou hrozbou. Regiony tedy dle Camagniho (2002, str. 2402) proto nemohou výše zmíněné makroekonomické stabilizátory využívat jako nástroj konkurenčního boje. Pod druhý přístup je také možno zahrnout vymezení dle Storpera (1997, str. 264), které regionální konkurenceschopnost vidí jako schopnost dané ekonomiky přilákat firmy se stabilními či rostoucími podíly na trhu za současného zajištění stabilní či rostoucí životní úrovně zúčastněných stran.

Konceptem konkurenceschopnosti na regionální úrovni se také zabývali například Ben Gardiner, Ron Martin a Peter Tyler ve svém odborném článku věnovaném tématice konkurenceschopnosti, produktivity a hospodářského růstu v regionech Evropy.

Výsledkem jejich analýzy je tzv. pyramida regionální konkurenceschopnosti, v jejíchž základech leží zdroje konkurenceschopnosti, mezi které patří oblast ekonomické struktury, inovační činnosti (aktivity), regionální dostupnosti, dovednosti pracovní síly, životního prostředí, rozhodovacích center, sociální struktury, regionální kultury, výzkumu a technologického vývoje, rozvoj malých a středních podniků, aktivita přímých zahraničních investic, infrastruktura a lidský kapitál a instituce a sociální kapitál. Dalším článkem pyramidy konkurenceschopnosti, jehož základem jsou výše zmíněné zdroje konkurenceschopnosti, je tzv. projevená konkurenceschopnost, tedy faktory konkurenceschopnosti. V této části pyramidy se nachází produktivita práce, míra zaměstnanosti, hrubý domácí produkt a výkonnost regionu. Na vrcholu pyramidy se nachází dva cílové výstupy, kterých chce region dosáhnout pomocí přechozích oblastí, a těmi jsou kvalita života a životní úroveň. Pro názornost a větší přehlednost vzájemné návaznosti jednotlivých oblastí je níže vloženo grafické zpracování výše popisované pyramidy regionální konkurenceschopnosti (viz obr. č. 1).

Obr. č. 1: Model pyramidy regionální konkurenceschopnosti

zdroj: Šimáčková, Puchýř (2013, str. 4) dle Gardiner, Martin, Tyler (2004)

Konkurenceschopnost na regionální, potažmo městské úrovni bývá dle Ježka (2007, str. 60-66) ovlivněna více faktory, díky jejichž vzájemnému působení dochází k vytvoření příznivého prostředí daného regionu.

Pojem příznivé regionální prostředí je specifikován různými způsoby, může být chápán např. jako prostředí kreativní, inovativní či podnikatelské.

Mezi zásadní faktory ovlivňující konkurenceschopnost regionální ekonomiky, které lze považovat za elementární, jelikož k jejich působení dochází vždy a všude, můžeme zařadit lidské zdroje (lidský kapitál), vědu, výzkum a inovace, ekonomickou strukturu, přímé zahraniční investice a moderní infrastrukturu.

Souběžně se základními faktory působí také celá řada dalších, které však bývají časově či územně omezené. Jako příklad dalších faktorů působících na konkurenceschopnost lze uvést např. životní či sociální prostředí. Dále je možno se zaměřit na detailnější popis výše zmíněných elementárních faktorů regionální konkurenceschopnosti.

Prvním z těchto faktorů jsou lidské zdroje neboli lidský kapitál, který je v současné době pokládán za rozhodující faktor ovlivňující konkurenceschopnost měst a regionů, jelikož disponuje schopností ovlivňovat všechny zbývající faktory. Kvalita lidského kapitálu je klíčovým faktorem pro budování znalostní ekonomiky. Budování ekonomiky založené na znalostech je spjato s podmínkami, kterých je nezbytné dosáhnout pro její další rozvoj. Mezi tyto podmínky lze zařadit následující vztahy:

- zaměření institucí, které se zabývají vědou a výzkumem, a univerzit na aplikovaný prakticky orientovaný výzkum, jehož snahou by mělo být propojení těchto aktivit se soukromou sférou
- připravenost podniků provádět inovace a koncentrovat se na poskytování výrobků či služeb s vyšší přidanou hodnotou
- ochotu a způsobilost veřejného sektoru podporovat produkční procesy a zvyšovat vlastní efektivitu, a to např. zaváděním tržních principů do působení veřejného správy[3]
- připravenost tvůrců lidského kapitálu se neustále vzdělávat, podstupovat riziko a podnikat, a tím ovlivňovat zbývající faktory za účelem růstu produktivity a konkurenceschopnosti

Tradičně je lidský kapitál, respektive jeho kvalita, hodnocen zejména prostřednictvím analýzy vzdělanostní úrovně a její struktury v ekonomice. Vyšší úroveň vzdělanosti do jisté míry zaručuje schopnost dané populace efektivně pracovat s informacemi a poznatky a také vyšší míru zaměstnanosti zpravidla doprovázenou i vyšší mzdovou úrovní. Neméně významným hlediskem pro hodnocení kvality lidských zdrojů je oborová struktura vzdělanosti a míra přizpůsobení pracovní síly aktuální poptávce na trhu práce. Kromě samotné úrovně vzdělanosti je ovšem důležitá ochota a schopnost dále se vzdělávat v rámci tzv. celoživotního vzdělávání.

Dalším faktorem, na kterém stále více závisí konkurenceschopnost regionů (i měst), je kvalita produkce a technologický pokrok (schopnost neustále a úspěšně inovovat a získávat a aplikovat nově nabyté znalosti), který udržuje konkurenční výhody regionální ekonomiky. Významným zdrojem nových znalostí je věda a výzkum, která společně s kvalitou lidského kapitálu vytváří elementární předpoklady inovačního potenciálu regionů, který má tendenci soustřeďovat se do jádrových regionů a tyto pak mají mnohem větší inovační potenciál než regiony periferní. Inovace v tomto pojetí neznamenají výhradně inovaci produktů a služeb, nicméně je zapotřebí je chápat v širším smyslu i jako inovace v oblasti organizace a řízení, trhů, nových forem podnikání apod. Pro rozvoj inovačního potenciálu regionu či města není důležitá pouze samotná existence vědeckovýzkumných institucí v něm, ale i postoj podniků k jejich produktům a službám, v nichž věda a výzkum dosáhne praktického uplatnění a prostřednictvím čehož dochází ke zvyšování konkurenceschopnosti města.

Třetím faktorem je ekonomická struktura regionu potažmo města. V minulosti byl kladen důraz především na velké podniky, které inovovaly a pozitivně ovlivňovaly ekonomický

[3] V tomto případě se hovoří především o snižování nákladů, zavádění outsourcingu, procesu zeštíhlování, řízení vztahů se zákazníky (dále CRM), systému vyvážených ukazatelů výkonnosti podniku (dále BSC) atd.

rozvoj regionu. V dnešní době se za velkým podnikem skrývá spíše velký počet menších či středních subjektů, které se specializují na konkrétní činnosti a vzájemně spolu kooperují. Přítomnost velkého podniku v regionu či městě tedy neznačí automaticky existenci celého podniku, ale spíše jeho určité části. Pozornost je v poslední době soustřeďována především na rozvoj malého a středního podnikání (dále MSP). Význam MSP pro rozvoj regionů a měst však není úplně jednoznačný, jelikož na jedné straně stojí jejich schopnost vytvářet nová pracovní místa, vytvářet příznivé podnikatelské prostředí, udržovat konkurenční prostředí, flexibilita a schopnost rychle realizovat inovace, oproti tomu na straně druhé stojí fakt, že vzhledem k jejich velikosti jsou malé a střední podniky velmi zranitelné, což souvisí s jejich omezeným přístupem ke kapitálu, závislostí na jediném odběrateli, omezenou možností cenové konkurence apod. Přesto můžeme malé a střední podniky zjednodušeně označit jako jakýsi vestavěný stabilizátor (nejen regionální a městské) ekonomiky.

Čtvrtým faktorem jsou přímé zahraniční investice (dále PZI), které ovlivňují ekonomický rozvoj prostřednictvím sjednocení regionální ekonomiky s ekonomikou světovou. PZI působí jak na ekonomiku na národní úrovni (stabilizace platební bilance, růst vývozu apod.), tak na ekonomiku na úrovni regionální (přenos inovací, tvorba mnoha nových pracovních míst, zvyšování kvality lidského kapitálu apod.). PZI mají však na ekonomický rozvoj nejen pozitivní, ale i negativní vliv a záleží na mnoha faktorech, který z efektů převáží. Mezi pozitivní efekty PZI na regionální úrovni můžeme zařadit zachování stávajících pracovních míst a vytváření nových pracovních příležitostí, zvýšení úrovně mezd i reálného příjmu, růst vývozu, investice do lidského kapitálu, poskytování služeb obyvatelstvu v daném regionu a možnost stát se subdodavatelem pro ostatní firmy v regionu. Oproti tomu negativním efektem PZI na regionální ekonomiku je závislost regionu na zahraničním kapitálu, přilákání kvalifikovaných pracovníků z místních firem do firmy zahraniční, zánik nebo potlačení místních firem, včetně potlačení jejich vzniku a rozvoje, snižování kvalifikační úrovně pracovní síly, zaměření regionální ekonomiky na nekvalifikovanou výrobu a vznik duální ekonomiky.

Posledním faktorem konkurenceschopnosti regionu je moderní infrastruktura[4], která je nevyhnutelným doplněním ostatních faktorů. Regionální rozvoj však sama kvalitní infrastruktura nezpůsobuje, slouží pouze jako prostředník mezi ním a ostatními faktory jej ovlivňujícími. Nekvalitní infrastruktura má negativní dopad na přitažlivost daného regionu pro investory a tím i přeneseně snižuje jeho konkurenceschopnost.

[4] Moderní infrastrukturou je zde myšlena nejen infrastruktura dopravní, ale i nové informační a telekomunikační technologie.

1.3. Městská úroveň konkurenceschopnosti

Před vymezením pojmu městské úrovně konkurenceschopnosti je vhodné si vymezit samotný pojem město. Pro vymezení města existuje mnoho různých definic, které se liší jak ve vnímání tohoto pojmu autorem, tak i jeho samotným významem.

Město je, obdobně jako ves, specifickým podtypem sídla, nicméně je odlišné z hlediska kvality i kvantity. Pro porozumění pojmu města je nutné mu přiřadit konkrétní charakteristické rysy. Dle Sýkory (1993) je to jednak vysoká hustota a koncentrace obyvatelstva, relativní velikost v porovnání s ostatními sídly, vysoká koncentrace, kompaktnost a specifický ráz zástavby a typická demografická, profesní a sociální skladba obyvatelstva. Ve městech bývá zpravidla vyšší koncentrace správních, řídících a obslužných funkcí, jejichž význam přesahuje jeho vlastní hranice. Dalším typickým znakem je také vysoká vnitřní diferenciace (různorodost) atd. Jak uvádí Halás a kol. (2012), je možné k vymezení měst přistupovat třemi základními způsoby.

Prvním způsobem je jeho administrativní vymezení, což spočívá v jeho určení administrativními hranicemi obce či jiného celku. Toto vymezení je zpracováno např. ve studii Matloviče (1998), která se zabývá detailním výzkumem města vymezeného na bázi administrativních hranic. Druhým způsobem, který využili ve své studii např. Sýkora a Posová (2011), je tzv. morfologické vymezení, kdy je město vymezeno kompaktní zastavěnou plochou. Třetím a posledním základním způsobem je tzv. funkční vymezení, kdy je město vymezeno na základě integrity vztahů v městském systému, jako je např. dojížďka za zaměstnáním. Tímto způsobem se zpravidla vymezují aglomerace, metropolitní regiony nebo tzv. „funkční městské regiony“.

Jednou z nejdůležitějších součástí regionální politiky Evropské unie je snižování rozdílů mezi regiony. V jednotlivých státech, a ve větší míře i regionech, existují obrovské rozdíly v produkovaném výstupu, bohatství a konkurenceschopnosti. Převládající část populace je koncentrována ve městech, jelikož právě města jsou místy, která nabízejí nejrozmanitější služby a příležitosti. Analogicky jako v případě regionální konkurenceschopnosti v souvislosti s její národní úrovní je možno nahlížet i na konkurenceschopnost města ve vztahu k regionu, ve kterém se nachází.

Regiony jsou považovány za základ konkurenceschopnosti na národní úrovni a stejně tak lze přistupovat ke konkurenceschopnosti města, která tvoří základ pro regionální konkurenceschopnost.

Obdobně jako v případě konkurenceschopnosti států či regionů, i v případě městské konkurenceschopnosti dodnes neexistuje jednotný přístup, na kterém by se shodli všichni výzkumníci zabývající se touto problematikou.

Dle publikace Eurostatu Urban Europe (2016, str. 84), Van den Berga a kol. (2014, str. 1) a Choe, Robertse (2011) jsou města stěžejním motorem ekonomického růstu, inovační aktivity a rozvoje regionů a států. Na města je nahlíženo jako na hlavní zdroje lidského kapitálu, znalostí, vzdělanosti, vědy, sociální, kulturní a etnické diverzity, podporující konkurenceschopnost a inovační aktivitu měst samotných a v návaznosti na to i regionů a států, v nichž se nachází. Jestliže jsou tedy města motorem ekonomického růstu, pak by státy měly plně využít výhod urbanizace a neměly by potlačovat příležitosti, které města poskytují pro zvýšení úrovně ekonomického růstu a snížení chudoby.

V posledním desetiletí se problematika měst a urbánního rozvoje dostala do významného postavení v rámci kohezní politiky Evropské unie, což vzniklo a bylo podpořeno nejen novými vědeckými poznatky, které byly publikovány v odborných časopisech, zdůrazňujícími roli měst (a regionů) pro rozvoj daného státu a celé Evropy, ale i expanzí a rozvojem sítí evropských měst a fór pro výměnu zkušeností a příkladů dobré praxe[5]. Dle Kresl, Ietri (2012, str. 3) je ekonomická situace měst v Evropské unii v posledních letech zvláště obtížná z důvodu fiskálního dluhu, konkurenceschopnosti a životaschopnosti společné jednotné měny euro a budoucnosti států jižní Evropy a Irska.

Zpřísňující opatření, která evropské země zavádí (nebo by alespoň zavádět měly) mají negativní vliv na tradiční fiskální transfery od vlády k městům a městským regionům a nechávají je čerpat z vlastních zdrojů více, než tomu bylo v minulosti. Politiky zaváděné vládou na městské úrovni jsou rozhodující pro budoucí dobrou životní úroveň jejich obyvatelstva.

Evropská unie je tvořena 28 státy, z nichž každý má vlastní práva, regulace, tradice a sociální strukturu. Neexistuje jednotný přístup, který by byl aplikovatelný na všechny z nich. Schopnost a struktura řízení měst se napříč státy velmi odlišuje a vztah mezi vedením města, administrativou a soukromým sektorem se značně liší obdobně jako minulé zkušenosti se strategickým ekonomickým plánováním ve městech. Nicméně každé z měst funguje v systému, kde dominují velké mezinárodní společnosti, ve stejném režimu mezinárodního obchodu a jsou konfrontována zvyšující se mobilitou nejvíce žádaných výrobních faktorů – kvalifikované pracovní síly a kapitálu. Každá městská ekonomika musí reagovat na své

[5] Například podporované z programu URBACT.

rozvíjející se prostředí, zatímco zároveň musí brát v potaz fakt, že ostatní městské ekonomiky, které jí konkurují, také pracují na zdokonalování jejich vlastní konkurenceschopnosti.

Dle Szczech-Pietkiewicz (2013, str. 59) má městská úroveň konkurenceschopnosti dvě dimenze. Zaprvé je to konkurenceschopnost podniků lokalizovaných v daném území a zadruhé je to konkurenceschopnost území samotného, tedy potenciální schopnost jeho ekonomiky přilákat kapitál, vysoce kvalifikovanou pracovní sílu a tomu odpovídající pracovní místa. Jak potvrzuje i Collins (2007), města si navzájem konkurují, jelikož všechna usilují o zlepšení jejich ekonomického rozvoje např. prostřednictvím přitažlivosti města pro kvalifikovanou a vzdělanou pracovní sílu či soukromé investice. V prostředí EU jsou dle Szczech-Pietkiewicz (2013, str. 59) pro pochopení pojmu městské konkurenceschopnosti důležité především dvě oblasti – výkonnost podniků lokalizovaných v daném území a vysoký životní standard obyvatelstva daného území, které lze také nazvat determinanty konkurenceschopnosti. Zahrnutí obou determinantů konkurenceschopnosti (tedy zaměstnanosti a produktivity) je charakteristické pro evropské odborné studie týkající se problematiky městské konkurenceschopnosti[6].

Kvalitní strategie a vhodné rozhodování managementu ve městě jsou dle Jiang a Shen (2010) a Shen (2004) základem pro zajištění dlouhodobého úspěšného rozvoje města a autoři považují problematiku konkurenceschopnosti měst za velmi úzce spojenou právě s řízením a správou měst. Cheshire (1986) byl jedním z prvních autorů, který upozornil na důvody a problémy některých evropských měst, které vedou ke snižování jejich konkurenceschopnosti.

Tzv. Porterův diamant konkurenceschopnosti byl jedním z nejpopulárnějších modelů ve studiích konkurenceschopnosti od doby jeho popsání Porterem v 90. letech 20. stol. Porter zastával názor, že konkurenceschopnost národní ekonomiky závisí na schopnosti průmyslu inovovat a zlepšovat své výstupy a tyto inovace jsou zdrojem růstu produktivity, jež je rozhodujícím faktorem konkurenceschopnosti státu. Porter dále vymezuje čtyři zásadní determinanty konkurenční schopnosti státu, mezi které patří vybavenost faktory (infrastruktura, dostatečně kvalifikovaná pracovní síla), domácí poptávka, příbuzná odvětví a strategie podniků, struktura a rivalita, které jsou nepřímo ovlivňovány vládou. Tyto čtyři výše zmíněné determinanty v souhrnu tvoří koncept tzv. Porterova diamantu

[6] Zatímco v amerických odborných studiích je zdůrazňován především význam produktivity, která bývá hlavním ne-li jediným determinantem konkurenceschopnosti města.

konkurenceschopnosti. Jeho přístup je do jisté míry aplikovatelný i na konkurenceschopnost měst.

Přesto, že Porterův diamant konkurenceschopnosti spojuje makroekonomickou i mikroekonomickou konkurenceschopnost, užití pouze tohoto přístupu není vhodné k aplikaci na hodnocení konkurenceschopnosti měst, jelikož konkurenceschopnost průmyslu není, jak se domnívají např. Du a kol. (2014, str. 2), jediným významným faktorem konkurenceschopnosti města, která zahrnuje mimo jiné např. i environmentální konkurenceschopnost.

Ke kvantifikaci konkurenceschopnosti města přispěli Kresl, Singh (1995) metodou výpočtu úrovně konkurenceschopnosti města založenou na růstu přidané hodnoty výroby, maloobchodu a obchodních služeb. Tato metoda zahrnuje model sestávající z ekonomických determinantů (složeného z faktorů produkce, infrastruktury, lokalizace, ekonomické struktury a městské vybavenosti) a strategických determinantů (složených z efektivnosti vedení města, městské strategie, kooperace soukromého a veřejného sektoru a institucionální flexibilitě).

Krugman (1996), jako odpůrce konceptu konkurenceschopnosti na úrovni územních jednotek, uvádí, že aplikování konceptu konkurenceschopnosti na státy či regiony a města není příliš vhodné, jelikož tato nemohou opustit trh. Oproti tomu velice nerentabilní firmy odejít z trhu mohou, čímž zdůvodňuje vhodnost použití tohoto pojmu pouze na úrovni firem. Na jeho názor navazuje např. Camagni (2002), který na jeho tvrzení reaguje prohlášením, že územní jednotky mohou utrpět ztrátu např. z důvodu stagnujících investic, snížení příjmů na obyvatele či zvyšující se míry nezaměstnanosti, což může razantně snížit a ohrozit jejich konkurenční pozici. Buck, Gordon (2005, str. 1) dodávají, že v průběhu času procházejí města cyklickými či nepravidelnými výkyvy souvisejícími např. se stagnací či rozvojem určitých odvětví a některá z nich v důsledku negativních výkyvů dokonce zanikla, můžeme tedy říci, že „opustila trh“. Begg (1999) se domnívá, že v podmínkách dokonalého trhu by nemohla konkurenceschopnost mezi státy, regiony a městy existovat. Z důvodu, že podmínky dokonalého trhu jsou pouze teoretickým konceptem, který v realitě nemůže existovat, jelikož má příliš zjednodušující předpoklady, mohou města využívat svých výhod vyplývajících z rozdílných geografických, socioekonomických či demografických podmínek. Z toho je možné usoudit, že oproti argumentům, které vznáší Krugman je možné o konkurenci a konkurenceschopnosti států, regionů a měst možno hovořit. Jak uvádí Kresl (2007, str. 13), za účelem získání dobré pozice v meziměstské konkurenci musí každé město

aktivně bojovat, aby posílilo svou konkurenceschopnost, tedy svou schopnost konkurovat s dalšími porovnatelnými městy.

Zlepšovat konkurenceschopnost je cíl, jehož chce dosáhnout každá firma, podnikatel, stát, region či město. Pojem konkurenceschopnost je dle Turoka (2005, str. 25) často používán politiky či ekonomickými experty v obchodních záležitostech jako hlavní cíl sloužící k dosažení ekonomické prosperity. Begg (2004, str. 1) varuje, že ve skutečnosti je konkurenceschopnost velmi komplexním konceptem, který je mnohdy špatně pochopen či interpretován, přestože tvůrci politik investují nemalé peněžní i nepeněžní zdroje, aby ji zlepšili. Porter (1998, str. 12) upozorňuje, že přesto, že pojem konkurenceschopnosti se jeví být všem dobře známý, existuje pouze malá shoda v tom, jestli a jak přistupovat k exaktnímu vymezení konkurenceschopnosti či jaké strategické politiky by měly být využívány pro její zlepšování. Dle Ni, Jie (2014, str. 1) je zlepšování konkurenceschopnosti měst v současné době diskutovaným tématem zejména ve spojitosti s ekonomickou globalizací a rychlým rozvojem informačních technologií a je nezbytné podporovat dobrou životní úroveň obyvatelstva a prosperitu podniků a vytvářet dostatek pracovních míst. Města, která chtějí prosperovat a dosahovat relativně vysoké úrovně konkurenceschopnosti, by měla splňovat sedm následně detailněji popsaných charakteristik.

V první řadě by mělo konkurenceschopné město být intelektuální, což v tomto pojetí znamená, že by mělo mít významný podíl ekonomických aktivit založených na znalostech, vyspělé technologie by měly být ve velké míře aplikovány v každodenních i obchodních činnostech a zároveň by obyvatelé města měli mít dobrý přístup k informacím a měli by být vedeni ke kreativitě. Druhou charakteristikou je ekologické město, což je považováno za základ jeho budoucí prosperity. Města by také měla být personalizována, tzn., že krajina a kultura v určitém městě by měly mít svůj vlastní jedinečný vzhled. Zároveň by města měla být také jednotná – hranice mezi městem a venkovem nebo městem a regionem by se měly začít vytrácet, infrastruktura a občanská vybavenost by měla být stejně dostupná a rozšířená v městských i venkovských regionech. Měla by být také harmonická, což znamená, že město a jeho obyvatelé jsou součástí přírody a zároveň jejími ochránci, koordinovaného rozvoje by mělo být dosaženo prostřednictvím akumulace bohatství získaného z investování znalostí. Město by také mělo být mnohostranné, multifaktorové, ambiciózní, tolerantní a mělo by mít své vlastní charakteristiky. Poslední charakteristikou je mezinárodní město, což spočívá v roli města jako centra dění v síti světových měst a otevřenosti a volnosti mezinárodního obchodu, což má pozitivní vliv na jeho rozvoj. Charakteristika ekologického,

personalizovaného a mnohostranného města jsou kritizovány v nejvyšší míře, jelikož jejich implementaci není možné provést v relativně krátkém období.

Při usilování o dosažení vysoké úrovně konkurenceschopnosti musí každé město nalézt a formulovat unikátní strategie a činnosti, které jsou vhodné a využitelné pro jeho konkrétní situaci a rozdílné od strategií a činností ostatních měst. Neexistuje jednotná strategie nebo činnost, která by byla vhodná a aplikovatelná na všechna města zároveň a byla vhodná pro jejich rozdílné podmínky. Městská konkurenceschopnost je dle Du a kol. (2014, str. 6) komplexní problematikou, skládající se z více faktorů, jako je např. životní prostředí, rozvoj průmyslu, služeb, bohatství apod. a nemůže být zachycena jediným indikátorem, takže je typicky hodnocena na základě více indikátorů. Dle Paliulis, Činčikaitė (2013) není městská konkurenceschopnost ovlivňována jedním, ale naopak skupinou faktorů a jejich vzájemnou interakcí. Webster, Muller (2000) navrhují čtyři kategorie pro hodnocení konkurenceschopnosti měst, a to ekonomickou strukturu, financování území, lidské zdroje a institucionální prostředí. Tento model bere v úvahu efekty způsobené lidskými zdroji a institucionálním prostředím. Dále např. Ni, Kresl, Li (2014) využívají faktor životního prostředí, systém průmyslu a hodnotu zisků pro stanovení konkurenceschopnosti 500 světových měst.

Naneštěstí většina z těchto modelů opomíjí kulturní aktivity a životní prostředí i přes to, že se tyto oblasti stávají pro konkurenceschopnost měst stále významnějšími. Jak uvádí OECD (2005), konkurenceschopnost měst se hodnotí na základě konkurujících si produktů vyrobených v daném městě a příjmů jeho obyvatelstva, nicméně neprovádí se hodnocení zohledňující konkurenceschopnost poskytovaných služeb, vzdělání obyvatelstva a investic. Dle Světové banky (dále WB; 2015, str. 12) je konkurenceschopné město takové město, které dlouhodobě a úspěšně usnadňuje svým firmám a průmyslu vytváření pracovních míst, zvyšování produktivity a zvyšování příjmů. Dle Choe, Robertse (2011) jsou charakteristiky jednotlivých měst utvářeny na základě mnoha historických, geografických, ekonomických, sociálních, fyzických a technologických faktorů. Ekonomiky různých měst se často odlišují v závislosti na své historii a funkci. Města si konkurují v oblasti poskytovaných služeb a infrastruktury, urbánní infrastruktury, občanské vybavenosti, soupeření a kooperace v podnikání, řízení rizik, lokalizace vůči trhu, přístupu k přírodním zdrojům, sociálního kapitálu a kvalitě života v něm. Výše zmíněné faktory nejsou dostupné ve všech městech na stejné úrovni. Jak uvádí Ni, Kresl, Li (2014, str. 1), městská konkurenceschopnost je schopnost přitahovat faktory, využívat životní prostředí, rozvíjet průmysl, vyrábět produkty, poskytovat služby, zachycovat trh a vytvářet co možná největší bohatství rychlým a účinným

způsobem a zajišťovat občanům dobré životní podmínky v procesu soutěže, spolupráce a rozvoje v porovnání s ostatními městy.

Storper (1997), který vymezuje konkurenceschopnost města jako jeho ekonomickou schopnost přitahovat a udržovat si firmy se stabilním či zvyšujícím se tržním podílem v konkrétních činnostech, poukazuje na důležitost přitažlivosti města pro úspěšné firmy a zároveň na udržení či zvyšování životní úrovně jeho obyvatelstva. Tuto roli města zdůrazňuje ve svém vymezení městské konkurenceschopnosti také např. Begg (2004), který zastává názor, že mnohostranné úsilí institucí, reprezentujících určité sféry, o posílení výhod daného místa inteligentním řízením určitých charakteristik ovlivňuje hodnotu dané oblasti jako lokace pro mnoho různých aktivit.

Velmi specifický přístup k vymezení městské konkurenceschopnosti představil Kresl (1995), který vymezuje tuto konkurenceschopnost prostřednictvím rozlišení šesti kvalitativních a kvantitativních atributů konkurenceschopnosti měst, a to konkrétně: vznik pracovních míst, která jsou určena pro vysoce kvalifikované pracovníky a produkují vysokou přidanou hodnotu; výroba se musí rozvíjet směrem k produkci ekologicky šetrných výrobků a služeb; výroba by se měla zaměřit na zboží a služby požadovaných vlastností; míra ekonomického růstu by měla umožnit dosažení plné zaměstnanosti; město se musí specializovat na činnosti, které mu umožňují ovládat jeho budoucnost; město musí být schopné posílit své postavení v hierarchii měst. Jak uvádějí Webster a Muller (2000), městská konkurenceschopnost je spojena s konkurenceschopností firem a podniků v něm působících. Městská konkurenceschopnost dle autorů zahrnuje schopnost města vyrábět a prodávat skupiny produktů (zboží a služeb), které jsou charakteristické vysokou hodnotou (a ne nutně nízkou cenou) v porovnání s podobnými produkty jiných měst. Dle Sivaeva, Herzberga, Manchanda (2015, str. 7) bývá konkurenceschopnost města z velké části chápána a vymezena jako konkurenceschopnost lokálních firem v daném městě působících. Autoři také předpokládají, že omezení ekonomického růstu jsou známa především podnikům samotným a v souvislosti s tím se domnívají, že plánované efektivní zásahy v oblasti konkurenceschopnosti města jsou nejlépe vytvářeny ve vzájemné spolupráci veřejných a soukromých aktérů ve městech.

V rozporu s předchozími přístupy je Lever (1993) či Turok (2000), kteří zdůrazňují, že samotná konkurenceschopnost města se odlišuje od konkurenceschopnosti podniků a firem, které se v něm nacházejí. Města si konkurují za účelem zvyšování jejich atraktivity na potenciálním trhu, zlepšování moderní infrastruktury, vyspělých technologií, inovační aktivity, zvyšování kvality života a úrovně životního prostředí. Autoři souhlasí s přístupem

Webstera a Mullera, že si mezi sebou konkurují spíše firmy než města samotná, nicméně zdůrazňují význam urbánního prostředí a jím tvořených podmínek pro podnikání pro zvyšování jejich konkurenceschopnosti. Paliulis, Činčikaitė (2013) chápou konkurenceschopnost města jako schopnost vytvářet vhodné podmínky pro zvyšování konkurenceschopnosti podniků za současného udržování vysokého standardu životních podmínek v daném městě a zároveň zapojení do partnerství s dalšími městy. Rogerson (1999) spojuje konkurenceschopnost města s vysokou a kvalitní životní úrovní.

V souvislosti s teoretickými přístupy ke konkurenceschopnosti měst je důležité si vymezit faktory, které mohou mít na prostředí ve městě vliv. V odborné literatuře neexistuje jednotná klasifikace determinantů městské konkurenceschopnosti, nicméně jednou z nejčastěji využívaných a uváděných klasifikací je rozlišení na vnitřní a vnější faktory konkurenceschopnosti měst.

Většina autorů za vnitřní faktory ovlivňující konkurenceschopnost považuje inovace, informace, znalosti, kreativitu, lidské zdroje a talent. Pouze ve studii, kterou zpracoval Budd (1998), je možno se setkat s názorem, že klíčovými vnitřními faktory ovlivňujícími konkurenceschopnost měst je velikost města a jeho ekonomiky. Tato studie klade důraz především na územní rozdělení. Někteří autoři se také zaměřují na význam spolupráce a partnerství mezi městy, infrastrukturu a geografické výhody lokalizace.

Kresl (1995) a Bristow (2005) rozdělují determinanty konkurenceschopnosti měst do dvou kategorií, a to na ekonomické determinanty, pod kterými si lze představit výrobní faktory, infrastrukturu, lokalizace, ekonomickou strukturu a instituce ve městě. Druhou kategorií jsou strategické determinanty, pod nimiž je možno si představit efektivitu řízení města, městskou strategii, partnerství mezi soukromým a veřejným sektorem a institucionální flexibilitu.

Dále např. Hugon (2000) a Reiljan (2000) rozdělují determinanty městské konkurenceschopnosti na územní, přenesené a vytvořené faktory. Rozlišení faktorů, které symbolizují vnější a vnitřní prostředí města, a jež mají největší vliv na městskou konkurenceschopnost, je potřeba započít rozlišením faktorů vnějších.

Vnější neboli externí faktory lze dle dostupné odborné literatury (např. Pumain (2003), Budd (1998), Cheshire and Hay (1989)) rozdělit do dvou stupňů – faktory globálního a faktory národního charakteru. Webster, Muller (2000) naznačují, že ve většině zemí ztratily faktory národního charakteru význam v důsledku vlivu globálních sil (např. liberalizace obchodu, decentralizace a další), které přebírají zodpovědnost za mnoho důležitých faktorů konkurenceschopnosti na místní úrovni. Je důležité zdůraznit význam vnějších faktorů pro

města a jejich výsledky v konkurenceschopnosti. Národní a nadnárodní politiky, jako je např. struktura národní ekonomiky, stupeň inovační aktivity, národní daňová politika, rozvoj lidských zdrojů, dostupnost a kvalifikovaná pracovní síla přímo ovlivňují výsledky města (Webster, Muller (2000), EK (2000)).

Vnitřní faktory městského prostředí mají největší vliv na výsledky aktivit města, a tak byla jeho konkurenceschopnost vymezena na základě detailní analýzy teoretických přístupů a pohledů autorů zabývajících se konkurenceschopností měst. Na základě detailní analýzy přístupů k vnitřním faktorům ovlivňujícím konkurenceschopnost města, je možno tyto faktory rozdělit do čtyř hlavních kategorií – lidské faktory, institucionální faktory, fyzické faktory a ekonomické faktory.

Do kategorie lidských faktorů lze zařadit schopnosti a dovednosti pracovní síly, možnosti ve vzdělávání a zvyšování kvalifikace, místní demografickou situaci, inovace, kreativitu, toleranci, kulturu a tradice místních obyvatel. Druhou kategorií jsou institucionální faktory, pod něž lze zahrnout efektivitu místní správy, instituce, sítě institucí, vybavení města a strategii rozvoje města. Třetí kategorií jsou fyzické faktory, pod nimiž si lze představit lokalizaci a dostupnost města, infrastrukturu a přírodní zdroje v něm. Poslední kategorií jsou ekonomické faktory, mezi něž lze zařadit ekonomickou strukturu, aktivity s vysokou přidanou hodnotou, místní daňový systém, úroveň místních mezd a platů, dostupnost kapitálu, klastry a místní vědeckovýzkumné instituce.

Analýza těchto faktorů, které ovlivňují konkurenceschopnost města, by neměla být prováděna s přiřazením větší váhy a preference jednomu z faktorů, ale měla by být posuzována komplexně. Vnější i vnitřní faktory společně vytvářejí celý systém konkurenceschopnosti a všechny z těchto faktorů jsou vzájemně propojeny a ovlivňovány.

Konkurenceschopnost města můžeme např. dle Kitsona, Martina, Tylera (2004, str. 992) vymezit např. jako schopnost ekonomiky města přilákat a zachovat určité firmy se stálým či zvětšujícím se podílem na trhu jejich produkce, které současně zachovávají nebo zvyšují životní standard těm, kteří se na jejich výrobě podílejí. Předcházející vymezení je možno zařadit do „makroekonomické úrovně“, která kombinuje výkonnost na trzích s životním standardem obyvatelstva. Dále můžeme dle Mayerhoffera (2005, str. 2) na konkurenceschopnost města nahlížet jako na jeho schopnost podporovat „jeho“ firmy tím, že jim jsou poskytována doplňková aktiva, jako je např. infrastruktura, lidský kapitál či přístup na trhy. Toto vymezení zdůrazňuje význam lokálních podniků pro konkurenceschopnost města, jejichž úspěch je na systému fungování daného města závislý. Města jako taková jsou dle Turoka (2004, str. 1076), spíše než samostatnou složkou, součástí

širšího ekonomického systému, přičemž jejich konkurenceschopnost je pak způsobena zejména jejich velikostí a zároveň rozmanitostí.

Dále je možno ke konkurenceschopnosti na úrovni města přistupovat dle Kresla, Gaperta (1995) v podobě rozdělení determinantů konkurenceschopnosti města na tzv. indikátory a charakteristiky konkurenceschopnosti. Prvním determinantem konkurenceschopnosti města jsou tedy indikátory jeho konkurenceschopnosti, které je možno chápat jako doporučení určující relativní konkurenceschopnost daného města. Pokud jsou tedy tyto indikátory, respektive doporučení, splněna, tak je město možno považovat za relativně konkurenceschopné. Mezi tato doporučení patří podmínka, že nově vytvořená pracovní místa by měla být vysoce kvalifikovaná se současně relativně vysokou úrovní příjmů z nich plynoucích daným zaměstnancům. Další podmínkou je soustředění výroby na zboží a služby s vhodnými vlastnostmi, mezi které patří například vysoká důchodová elasticita poptávky, zároveň by produkce výše zmíněného měla být ekologicky nezávadná stejně jako její výstupy.

Dalším indikátorem konkurenceschopnosti je přiměřené tempo ekonomického růstu, při kterém je dosaženo plné zaměstnanosti a při němž nedochází ke vzniku negativních aspektů způsobených přetížením trhu. Jednou z podmínek pro splnění relativní konkurenceschopnosti je, že by se dané město mělo specializovat na aktivity, které mu umožní získat kontrolu nad jeho vlastní budoucností, což vychází z úvahy, že výběr mezi alternativními vizemi budoucího vývoje je lepší, než pasivní přijetí „údělu“ a město by zároveň mělo být schopno posílit svou pozici v městské hierarchii.

Druhým determinantem konkurenceschopnosti jsou charakteristiky konkurenceschopnosti města. Pokud se danému městu podařilo zvýšit jeho mezinárodní konkurenceschopnost, pak budou následující charakteristiky městské ekonomiky sledovány jako průvodní jevy jeho narůstající konkurenceschopnosti. Mezi tyto charakteristiky patří rozsáhlé vazby na zbytek světa, vysoce kvalifikovaná a vzdělaná pracovní síla, rozsáhlý výběr a dostupnost služeb, vysoce kvalitní dopravní infrastruktura, síť výzkumných institucí odpovídajících konkurenční výhodě města, velké mezinárodně působící firmy, příznivé podnikatelské prostředí pro rozvoj MSP, atraktivní průmyslové areály a kancelářské prostory, efektivní vedení města a efektivní vazby mezi soukromým a veřejným sektorem[7].

Konkurenceschopnost města je následně možno shrnout jako funkci součtu ekonomických determinantů a strategických determinantů, kde pod ekonomické

[7] Např. ve formě public-private partnership projektů (dále PPP).

determinanty je možno zařadit výrobní faktory, infrastrukturu, lokalizaci, ekonomickou strukturu a občanskou vybavenost. Pod strategickými determinanty je možno zařadit efektivitu vedení města, městskou strategii, spolupráci soukromého a veřejného sektoru a institucionální flexibilitu. Dále je možno na konkurenceschopnost města nahlížet jako na schopnost lokální ekonomiky a společnosti zajistit udržitelnou zvyšující se životní úroveň jejího obyvatelstva a schopnost přilákat investice a kvalifikovanou pracovní sílu.

Úkolem konkurenceschopného města je mimo jiné udržet přitažlivost jak práce, tak kapitálu a vytvářet a udržovat pracovní místa s adekvátní úrovní mezd. Nejvíce konkurenceschopná města jsou ta, která jsou „oddělena“ od svých národních ekonomik a jsou méně závislá na národní ekonomice než národní ekonomika na nich. Města jsou tedy častěji „hnacím motorem“ národních ekonomik. Urbánní ekonomika se skládá z firem, které v dané lokalitě působí a tyto firmy se stávají konkurenceschopnými přímým nebo nepřímým využitím hodnotných vlastností města, ve kterém působí. Jak uvádí Malecki (2002, str. 931), konkurenceschopnost tvoří tedy zprostředkovaně i konkurenceschopnost samotného města, přičemž to se musí stále přizpůsobovat neustále se zvyšujícím nárokům požadovaných podniky a vytvářet typickou, osobitou místní kulturu.

Městská konkurenceschopnost je také spojena se schopností města produkovat a uvádět na trh statky a služby, které jsou konkurenceschopnější (což nemusí být nutně spojeno s nejnižší cenou na trhu), než srovnatelné výrobky a služby z jiných měst. Neobchodovatelné statky, tedy např. lokální služby, jsou součástí konkurenceschopnosti. Městská ekonomika dle Webstera, Mullera (2000, str. 1), jež pro místní obyvatele vyrábí statky a služby s relativně vysokou hodnotou vzhledem k jejich ceně, podporuje export daného města, čímž zvyšuje jeho konkurenceschopnost a tím přímo zvyšuje kvalitu života a životní úroveň obyvatel žijících v daném městě. Konkurenceschopnost města spočívá dle Ni, Kresl (2014, str. 1) také v jeho schopnosti přilákat výrobní faktory, využívat jeho prostředí, rozvíjet průmysl, vyrábět zboží, poskytovat služby, ovládnout trh a vytvářet co největší bohatství rychlým a účinným způsobem a nabízet ho svým obyvatelům v procesu hospodářské soutěže, spolupráce a rozvoje ve srovnání s ostatními městy, kdy konečným cílem konkurenceschopnosti je poskytování výhod pro rezidenty.

Konkurenceschopné město by mělo také být schopno soustavně zkvalitňovat své podnikatelské prostředí, schopnosti a dovednosti svých pracovních sil, fyzickou, sociální a kulturní infrastrukturu a zároveň přitahovat a udržovat vysoce dynamické, inovativní a výdělečné podniky a vzdělanou, kreativní, kvalifikovanou či podnikatelskou pracovní sílu, což městu umožní dosáhnout vysoké míry produktivity, zaměstnanosti, mzdové úrovně,

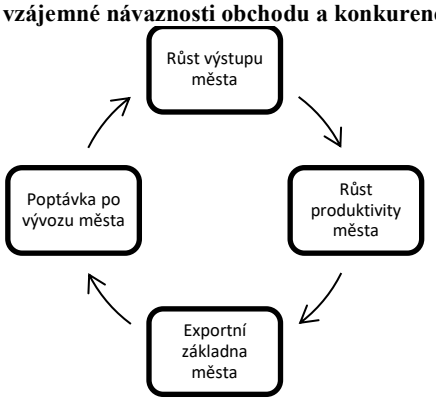
hrubého domácího produktu (dále HDP) na obyvatele a nízkou míru příjmové nerovnosti a sociálního vyloučení.

Na základě předchozí definice můžeme dle Martina, Simmie (2008, str. 4) vymezit pět teoretických přístupů k vymezení konkurenceschopnosti měst – teorie založené na exportu, teorie aglomeračních úspor, teorie endogenního růstu, teorie založená na Porterově diamantu konkurenceschopnosti a teorie kulturní ekonomiky. Výše zmíněné přístupy však nejsou pouze samostatnými alternativami, ale velmi často dochází k jejich vzájemnému překrývání a prolínání, každá z nich nicméně klade důraz na jiné procesy či faktory. Do jaké míry je možno tyto přístupy zkombinovat do zastřešující obecné teorie konkurenceschopnosti měst je však otázkou dosud uspokojivě nevyřešenou.

Prvním z těchto teoretických přístupů jsou teorie založené na exportu, které naznačují, že městská konkurenceschopnost je závislá na úspěchu v hospodářské soutěži o podíly na národních a zejména mezinárodních vývozních trzích. V této teorii je možno spatřovat jistou návaznost na tradiční teorii exportní základny (či báze), která považuje podporu, rozvoj a sílu exportní základny za hlavní determinant hospodářského růstu ekonomiky, jak uvádějí Blažek, Uhlíř (2002). V dalších letech došlo k rozšíření tohoto vymezení, kdy poptávka po vývozu města, potažmo tedy jeho konkurenceschopnost, záleží na míře růstu světové poptávky a na míře růstu cen zboží ve vztahu ke světovým cenám. Ceny zboží ve městě pak závisí na míře růstu mezd v něm sníženým o růst jeho produktivity, kdy růst produktivity města bude tím vyšší, čím rychlejší bude růst jeho produkce v důsledku dynamicky rostoucích výnosů z rozsahu[8]. Klíčovým prvkem této teorie je způsob, jakým rostoucí výstup města vede ke zvýšení jeho samotné produktivity. Dynamicky se zvyšující výnosy tvoří základ tohoto procesu. Předpokládá se, že různé formy dynamicky rostoucích výnosů vychází z nárůstu obchodovatelného (poptávaného) výstupu města. Pro větší přehlednost je základ této teorie zjednodušeně vyobrazen na následujícím obrázku (obr. č. 2).

[8] Tento efekt je v ekonomické teorii obecně znám jako tzv. Verdoornův efekt.

Obr. č. 2: Znázornění vzájemné návaznosti obchodu a konkurenceschopnosti města

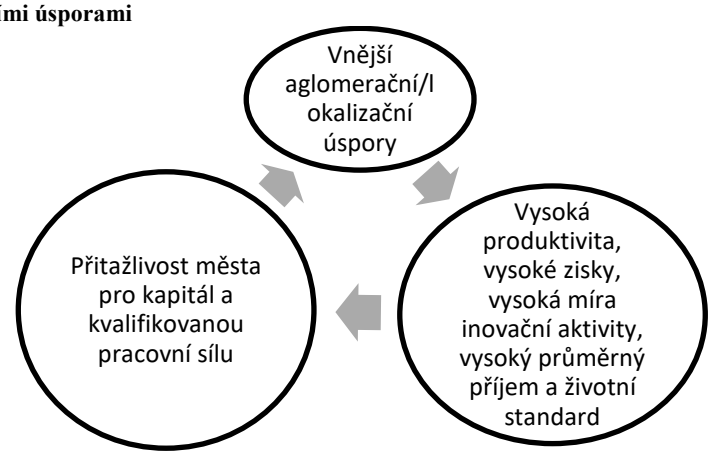

zdroj: vlastní zpracování dle Martin, Simmie (2008, str. 6)

Následující tři přístupy (teorie aglomeračních úspor, teorie endogenního růstu a teorie klastrů) jsou založeny na stejných teoretických konceptech prostorové lokalizace externalit a přelévání znalostí a každá z nich se různým způsobem soustřeďuje na význam prostorové lokalizace.

Druhým teoretickým přístupem ke konkurenceschopnosti měst je teorie aglomeračních úspor, jejichž zdrojem je právě město. Pojem aglomerační úspory zavedl v ekonomii Alfred Marshall, který se domníval, že podstatný vliv na ekonomiku má existence lokalit s výraznou koncentrací průmyslové výroby. Tato koncentrace je příčinou možných úspor, kterých je dosaženo prostřednictvím existence specializovaných služeb a vybavení, dostupnosti kvalifikované pracovní síly, produkce nových nápadů a transferu znalostí mezi podniky. Z těchto charakteristik Marshall odvodil tři druhy aglomeračních úspor – úspory ze sdílení pracovního trhu, úspory z transferu technologií mezi firmami a úspory ze společného využívání infrastruktury či dodavatelů. V důsledku dalšího vývoje se aglomerační úspory začaly později rozdělovat na úspory lokalizační a urbanizační. Firmy, jejichž odvětví působení jsou příbuzná, dosahují díky prostorové blízkosti specifických výrob a jejich vzájemné provázanosti lokalizačních úspor. Jako typický příklad lokalizačních úspor je možno uvést např. návaznost výrob, kdy je výroba automobilových dílů lokalizována v místě výroby automobilů, čímž jsou minimalizovány dopravní náklady. Oproti tomu urbanizační úspory nezávisí na příbuznosti odvětví podniků, ale mohou plynout všem firmám lokalizovaným v daném území, právě díky lokalizaci subjektů v urbanizované oblasti. Pro urbanizační úspory také platí, že čím větší je daná oblast, tím větších úspor mohou firmy v ní lokalizované dosáhnout.

Obr. č. 3: Znázornění vztahu mezi konkurenceschopností města (přitažlivostí pro kapitál a kvalifikovanou pracovní sílu) a aglomeračními úsporami

zdroj: vlastní zpracování dle Martin, Simmie (2008, str. 8)

Schéma znázorněné na obrázku (obr. č. 3) zobrazuje vztah mezi vnějšími aglomeračními či lokalizačními úsporami a produktivitou, zisky, mírou inovační aktivity, průměrným příjmem a životním standardem a výslednou přitažlivostí města pro kapitál a kvalifikovanou pracovní sílu, který vyplývá z výše popisované teorie aglomeračních úspor. Pod vnějšími aglomeračními či lokalizačními úsporami si lze ještě představit další koloběh, který vyjadřuje vzájemnou návaznost mezi kvalifikovanou a vzdělanou pracovní sílou, přeléváním znalostí a technologií a kvalitní základnou podpůrných odvětví a služeb.

Třetím přístupem ke konkurenceschopnosti měst jsou teorie endogenního růstu, které jsou založeny na výzkumu nevysvětlené součásti klasických růstových modelů – tedy celkové produktivity faktorů. Dvě hlavní teorie endogenního růstu se jeví jako relevantní při zkoumání konkurenceschopnosti měst. Prvním relevantním směrem je teorie[9], kde je kladen důraz především na význam vzdělání, tzv. learning by doing, a transferu znalostí, a která jako příčinu technologického pokroku vidí výsledky zamýšleného vývoje a vzdělání, tedy investice do lidského kapitálu, které následně zvyšují produktivitu nejen lidského, ale i fyzického kapitálu. Druhým směrem jsou Schumpeterovy inovační modely založené na provádění výzkumu a vývoje firmami za účelem zisku, kde právě zisk z dočasného monopolního postavení firmy je stimulantem vedoucím k provádění výzkumu a zavádění inovací. Předchozí modely naznačují, že konkurenceschopnost města a jeho produktivita závisí z velké části na kvalitě vzdělání místní pracovní síly a iniciativě místních podniků provádět výzkum a zavádět inovace a zároveň na míře, kterou se tyto inovace rozšiřují prostřednictvím městské produkce a struktury služeb. Zjednodušeně jsou tyto přístupy zobrazeny na obr. č. 4.

[9] Jejímiž představiteli byli Paul Romer a Robert Lucas.

Obr. č. 4: Znázornění toku investic do lidského kapitálu a R&D vedoucích k vyššímu životnímu standardu ve městě

zdroj: vlastní zpracování dle Martin, Simmie (2008, str. 10)

Čtvrtým přístupem ke konkurenceschopnosti na úrovni měst je teorie založená na Porterově diamantu konkurenceschopnosti, který je již popsán výše v této kapitole a není ji tedy třeba podrobněji představovat.

Posledním přístupem k městské úrovni konkurenceschopnosti je teorie kulturní ekonomiky, která se v posledních letech stává stále častějším tématem chápaným v několika různých rovinách. V první řadě lze říci, že ekonomika samotná je založena na sociálních strukturách a sítích sociálních vztahů, hodnot a institucí. Sociálně-kulturní struktura a systémy mohou také ovlivňovat ekonomický růst a v něm úspěšná města mohou být do jisté míry vděčna příznivému sociálnímu, kulturnímu a institucionálnímu prostředí, které může také pozitivně ovlivňovat inovační aktivitu v něm. Druhý způsob, který nahlíží na konkurenceschopnost měst v souvislosti s kulturou, je spojen se zvyšujícím se významem faktorů kvality života, jež přitahují kvalifikovanou a vzdělanou pracovní sílu, podnikatele a inovativní podniky do města. Na trh „kulturního kapitálu“ je nyní nahlíženo jako na zdroj komparativní výhody města. Úspěšná města mají širokou nabídku kulturních aktivit, od restaurací, kin, koncertních hal, sportovních zařízení, galerií, muzeí po obchodní centra a tyto možnosti kulturního vyžití zpříjemňují prostředí města, ve kterém jeho obyvatelé pracují a žijí.

1.3.1. Lidské zdroje, stárnutí populace a jeho vliv na konkurenceschopnost

V následující kapitole je věnována pozornost problematice lidských zdrojů a s ní souvisejícímu aktuálnímu demografickému trendu stárnutí populace a zhodnocení jeho vlivu na konkurenceschopnost měst. Lidské zdroje neboli lidský kapitál je jedním z klíčových faktorů zásadně ovlivňujících konkurenceschopnost měst, neboť od jeho kvality a rozsahu se odvíjí úroveň dalších faktorů.

Proces stárnutí populace je výsledným efektem tzv. druhého demografického přechodu, který vymezil Van de Kaa již v roce 1986, a který spočívá v přechodu od vysoké míry porodnosti a vysoké míry úmrtnosti k opaku obojího (Reher (2004) in Kurek (2011)). Stárnutí populace je současným závažným problémem, který představuje vysokou finanční zátěž pro ekonomiky států i měst zejména v oblasti rozvinutých zemí jako je právě Evropa. Kombinace nízké porodnosti se zvyšující se nadějí dožití vedoucí ke stárnutí populace je považována za nejzávažnější problém nadcházející druhé poloviny století, který dle WEF (2009) způsobí velkou zátěž zdravotních a důchodových systémů. Výdaje na důchody a zdravotní péči pro seniory budou muset být financovány buď z minulých příspěvků do příslušných fondů či ze zdanění příjmů ekonomicky aktivních osob odváděného ve stejné době jako vyplácení důchodů či financování zdravotní péče pro seniory. Ve většině zemí však v minulosti docházelo z politických důvodů ke snižování daňové zátěže či příspěvků do příslušných fondů a v souvislosti s tím není ve většině zemí výše finančních prostředků adekvátní pro rostoucí potřebu. Zvyšující se počet starších osob klade nároky na rozvoj zdravotních a sociálních služeb a zařízení a zároveň může způsobit kolaps důchodových systémů. Demografický trend stárnutí populace má významné důsledky pro blahobyt společnosti a pro ekonomický rozvoj nejen měst. Problémy, které tento trend přináší, budou obzvláště znatelné v metropolitních oblastech, kde je rostoucí podíl staršího obyvatelstva nejvíce výrazný. Mezi problémy, na které je nutné už v současnosti začít adekvátně reagovat, patří např. stárnutí pracovní síly, které povede k poklesu nabídky práce a zvýšení výdajů na zdravotní a sociální péči.

Stárnutí populace a zároveň zvyšující se počet obyvatelstva žijícího ve městech je důsledkem úspěšného rozvoje lidské společnosti během minulého století (WHO, 2007). Na stárnutí populace je nutné dle Labuse (2012) nahlížet jako na dynamický proces. Zlepšující se socioekonomické podmínky a technologické inovace (především ve zdravotnictví) mají vliv na zlepšování životního standardu obyvatelstva a na prodlužování délky jeho života. Stárnutí populace způsobené výše uvedenými změnami také provází obecně nízká úroveň porodnosti, což uvedený jev ještě více posiluje. Klesající míra porodnosti způsobuje snižování podílu mladší generace, čímž relativně zvyšuje podíl generace starší, což je obecně nazýváno jako tzv. stárnutí zdola. Oproti tomu tzv. stárnutí shora je způsobeno relativně rychle se snižující mírou úmrtnosti ve starší generaci (Kurek, 2011). Města se snaží demografickým tlakům čelit, aby zvýšila svou atraktivitu pro domácnosti a firmy. Jejich snaha o udržení dobrých životních podmínek pro obyvatele napomáhá městu nejen podporovat kvalitu života stále se zvyšujícího počtu starších osob, ale zároveň přilákat

mladší generace, kterých je potřeba pro udržení určité ekonomické a sociální dynamiky ve společnosti. Pro mnohá města to znamená zaměřit se místo na svou ekonomickou prosperitu na zajištění dobrých životních podmínek pro jejich obyvatele, jakožto na faktor, kterým lze konkurovat ostatním městům ve schopnosti přilákat do nich obyvatelstvo. Města by zároveň měla podporovat úsilí národních politik v řešení důsledků tohoto demografického trendu. Oproti tomu ale stojí fakt, že města nemusí nutně podléhat úplně stejným demografickým trendům jako státy, v nichž se nacházejí (ARUP, 2015). Na rozšíření politik, které města prosazují vůči starší generaci v populaci, by mohla města nahlížet jako na zdroj nových obchodních příležitostí a přeneseně tedy jako na možnost zvyšování úrovně své konkurenceschopnosti.

Na starší generaci nelze nahlížet jako na homogenní skupinu. Přestože vykazuje určité společné znaky, je v ní zahrnuto více věkových skupin s několika odlišnými charakteristikami. Obecně je starší generace chápána jako obyvatelstvo ve věku 65 let a starší. Zatímco obyvatelstvo ve věkové skupině od 65 do 74 let může být relativně ekonomicky i sociálně soběstačné, s rostoucím věkem obojí soběstačnost klesá, což s sebou nese zvýšené nároky na zdravotní a sociální péči. Vzhledem k tomu, že se starší obyvatelstvo ve velké míře koncentruje do měst, právě díky dobré dostupnosti sociálních a zdravotních služeb, měla by města vzhledem k narůstající potřebě zabezpečovat jejich vysokou úroveň. Ve starší generaci, vzhledem k dosažení důchodového věku, rapidně klesá míra ekonomické aktivity a míra participace v pracovním procesu, což může mít neblahé účinky na městskou ekonomiku. V souvislosti s tím může docházet ke zvyšování podílu osob s nízkými příjmy, což ovlivňuje míru chudoby ve městech (Rodwin, Gusmano; 2006) a může mít vliv na úroveň jejich konkurenceschopnosti.

Porovnání vybraných ukazatelů u jednotlivých měst v souvislosti s problémem stárnutí populace obsahuje kapitola 6.1 s názvem Porovnání vybraných ukazatelů souvisejících s oblastí lidských zdrojů a stárnutím populace v praktické části práce.

1.3.2. Socioekonomické a environmentální aspekty konkurenceschopnosti

V odborné literatuře lze nalézt mnoho přístupů ke konkurenceschopnosti měst, ve kterých je považována za významnou i její environmentální oblast. Jak uvádí EIU (2013), pokud je konkurenceschopnost města vymezena jako schopnost města přilákat kapitál, firmy, kvalifikovanou pracovní sílu a návštěvníky, je environmentální oblast považována za jeden z faktorů ji ovlivňujících. Pokud je konkurenceschopnost definována jako efektivita města ve vytváření bohatství a poskytování dobrých životních podmínek měřená ukazatelem HDP,

je životní prostředí dle Ni, Kresl, Li (2014) považováno za její „hnací motor“. V případě pojmu konkurenceschopnosti založeného na obchodních strategiích souvisejících s vlastnictvím, zachycují dle Singhal, McGear, Berry (2013) dílčí indikátory ekologicky šetrný vývoj vlastnictví. Je také důležité zmínit, že EIU (2013) zahrnuje environmentální řízení do skupiny faktorů ovlivňujících konkurenceschopnost měst. Jedná se o relativně nový přístup, jelikož většina studií se stále soustřeďuje na technické indikátory hodnotící environmentální výkonnost města.

Další přístupy k hodnocení konkurenceschopnosti měst považují environmentální udržitelnost za jeden z jejích hlavních faktorů. Např. studie Hu (2015), Jiang, Shen (2010), Du a kol. (2014) či Shen, Yang (2014) zahrnují různé oblasti konkurenceschopnosti, za hlavní a nejběžnější z nich lze však považovat ekonomickou konkurenceschopnost, sociální konkurenceschopnost, a právě environmentální konkurenceschopnost. Tyto přístupy přiřazují všem ze zmíněných oblastí stejnou důležitost a zároveň doporučují skupinu ukazatelů, kterými lze hodnotit environmentální výkonnost měst. Mezi nejběžněji využívané ukazatele patří kvalita ovzduší, vody, odpadové hospodářství, počet motorových vozidel a podíl městské zeleně. Předcházející studie doporučují věnovat zvýšenou pozornost řešení v environmentální oblasti městské konkurenceschopnosti.

Zajištění vysoké úrovně kvality životního prostředí je jedním z nejdůležitějších předpokladů vyváženého a udržitelného socioekonomického rozvoje v Evropské unii, v němž hrají města důležitou roli. Pojem udržitelnost či udržitelný rozvoj úzce souvisí s problematikou řešenou v této části práce. Produktivita měst souvisí s efektivním využíváním dostupných zdrojů, nicméně musí být zároveň udržitelná v delším časovém horizontu a to způsobem, který sladí socioekonomické a environmentální cíle. Udržitelnost v případě měst zahrnuje socioekonomické a environmentální aspekty a lze ji vymezit jako dlouhodobý ekonomický rozvoj spojený s dostupností přírodních zdrojů a zachováním určité úrovně životního prostředí. Růst počtu obyvatel a jejich příjmů způsobuje větší míru využívání přírodních zdrojů a tím způsobuje tlak na udržitelnost kvalitního životního prostředí. Města patří mezi oblasti s obzvláště vysokou intenzitou využívání energií, vody a potravin vzhledem k vysoké koncentraci obyvatelstva a ekonomických aktivit v nich. Kvůli s tím souvisejícímu vysokému počtu pracovních míst, ekonomickým růstem a tvorbou vysoké přidané hodnoty patří města mezi oblasti s vážnými problémy v oblasti životního prostředí. Za problémy v oblasti životního prostředí, jak uvádí např. Riffat a kol. (2016), související s charakteristickými rysy měst patří zejména vysoká hustota provozu, velké množství produkovaného odpadu, oteplování města, znečištění ovzduší, zvýšená spotřeba

energie a přírodních zdrojů, nedostatek biologické rozmanitosti či přirozeného prostředí, ubývající zdroje pitné vody, zvýšená poptávka po potravinách a slabá sociální soudržnost. Města také produkují více než polovinu celosvětových emisí skleníkových plynů (WEF, 2014).

V souvislosti s touto problematikou byla v roce 2006 založena The European Green Capital Award za účelem ocenění měst, která přispěla ke zlepšení kvality životního prostředí v nich. Města, která jsou držiteli zmíněného ocenění, začala v této oblasti využívat inovativní a účinná opatření pro zlepšení jejich konkurenceschopnosti, jsou příkladem dobré praxe pro ostatní města a zároveň vykazují velmi pozitivní hodnoty v ukazatelích z environmentální oblasti. Tato iniciativa vznikla na základě obecně přijatého předpokladu, že kvalita životního prostředí je jedním ze základních předpokladů vysoké úrovně konkurenceschopnosti měst.

Držitelem tohoto ocenění byl v roce 2011 Hamburk jako jediný ze skupiny sledovaných měst. V případě Hamburku se jednalo zejména o kvalitu ovzduší, která k němu přitáhla pozornost díky razantnímu zlepšení v roce 2006 v porovnání s rokem 1999, kdy emise CO_2 klesy o 25 % na každého obyvatele. Hamburk si sám stanovil i cíl do budoucna, kdy přislíbil omezit emise CO_2 o 40 % v roce 2020 a až o 80 % v roce 2050 (EK, 2010). V souvislosti s environmentální oblastí lze zmínit i dobré postavení Vídně, která se pravidelně umisťuje v této oblasti na předních příčkách žebříčků. Jako příklad lze uvést The Green City Index, který byl sestaven v roce 2012 a který hodnotí environmentální prostředí 30 vybraných evropských měst na základě 30 ukazatelů z tohoto prostředí (např. týkajících se emise skleníkových plynů, spotřeby vody, odpadového hospodářství apod.). Dobrého výsledku dosáhla Vídeň také v indexu hodnotícím udržitelnost měst (Sustainable Cities Index 2016) v oblasti sociální, kvality životního prostředí, podnikatelského prostředí a ekonomické výkonnosti. V obou předchozích případech se Vídeň umístila na 4. místě. Do zhodnocení tohoto indexu byla zahrnuta i další města sledovaná v této analýze, konkrétně druhého nejlepšího výsledku dosáhl Hamburk na 8. místě, dále se umístila Praha na 9. místě, Manchester na 25. místě a Varšava na 37. místě.

Porovnání vybraných ukazatelů u jednotlivých měst v socioekonomické a environmentální oblasti je obsahem kapitoly 6.2 s názvem Porovnání vybraných ukazatelů v socioekonomické a environmentální oblasti konkurenceschopnosti v praktické části práce.

2. Metodologické přístupy k hodnocení a měření konkurenceschopnosti měst

V posledních letech je v odborné literatuře věnována pozornost konkurenci a spolupráci mezi městy. Města si navzájem konkurují v mnoha různých oblastech, proto se hodnocení konkurenceschopnosti na základě určitých ukazatelů stává stále důležitějším. Hodnocení měst formou indexů či indikátorů je velmi užitečné pro jejich vzájemné porovnání a pro pochopení jejich „chování“ ve vztahu k ostatním městům. Indexy či indikátory konkurenceschopnosti měst mohou napomoci ke zhodnocení jejího stupně. Měření některých klíčových ukazatelů týkajících se měst a provádění relevantních porovnání umožňuje zainteresovaným stranám (stakeholderům) ve městě dělat správná rozhodnutí pro dosažení specifických cílů. Přestože je rozsah většiny hodnocení velmi obsáhlý, metodiky jednotlivých hodnocení se stále vyvíjejí a je potřeba je vylepšovat. Dle Moonena, Clarka (2015) jsou indexy konkurenceschopnosti měst nástrojem, který měří jejich výkonnost v průběhu času a poskytuje vhled do historického vývoje výkonnosti skupiny měst či vybrané oblasti jejich konkurenceschopnosti. Jeho výsledky zároveň pomáhají vedení města porozumět výkonnosti města ve vztahu k ostatním na základě určité škály vybraných ukazatelů v konkrétním časovém období. Každý z dosud vzniklých indexů může být založen na odlišné metodice a ve sledovaných cílech.

Měření a hodnocení konkurenceschopnosti je, obdobně jako její samotné vymezení, velice obtížné a v současné době neexistuje žádný hlavní názorový proud, který by sjednotil pohled na tuto problematiku, ale oproti tomu existuje mnoho alternativních přístupů k měření a hodnocení konkurenceschopnosti. Vytvoření jednotného systému pro hodnocení úrovně konkurenceschopnosti dosažené určitými regiony v podmínkách Evropské unie (dále EU) značně komplikuje jejich heterogenita, která se projevuje v mnoha oblastech, a zároveň také odlišné přístupy ke konkurenceschopnosti samotné. Z těchto důvodů je ale nepochybně potřeba přistupovat k hodnocení konkurenceschopnosti v podobě posuzování širokého spektra ekonomických, sociálních, politických, organizačních a environmentálních ukazatelů, pomocí kterých lze určit regiony, které se nepotýkají s výraznými problémy, a naopak i regiony, kterých se některé problémy výrazně dotýkají a případně na základě jejich porovnání zkoumat, které z daných ukazatelů mohou dané problémy způsobovat. Dle Slaného (in: Melecký, Staníčková (2011, str. 185-186)) je v současnosti kromě kvantitativních ukazatelů kladen důraz především na ukazatele kvalitativní povahy, které zvyšují sociálně-ekonomickou přitažlivost regionu, vytvářejí nové možnosti překonávání

stávajících disparit a zvyšují jeho konkurenceschopnost. Optimálním východiskem by bylo vytvoření jednotného ukazatele (nebo skupiny ukazatelů) sloužícího k porovnání konkurenceschopnosti regionů a zároveň by tento souhrnný ukazatel měl reflektovat její úroveň. Dosud nebyl takovýto syntetický, generalizující ukazatel, indikátor konkurenceschopnosti, který by byl všeobecně akceptovaný, definován. V podstatě je to mimo jiné důsledkem toho, že neexistuje všeobecně aplikovatelná metodologie hodnocení regionální a městské konkurenceschopnosti. Vybrané přístupy k hodnocení a měření konkurenceschopnosti regionů a měst budou představeny dále.

Ve studiích věnovaných měření či hodnocení konkurenceschopnosti před rokem 1990 převládal trend posuzování konkurenceschopnosti na základě exportní výkonnosti národních či regionálních firem. Dále také některé studie spojují národní konkurenceschopnost s produktivitou dané země a schopností inovovat. V dalších letech se ale měření, hodnocení a výzkum konkurenceschopnosti přesunul na nižší, tedy lokální či regionální úroveň, a to zejména z důvodu, že na této úrovni je implementace různých politik efektivnější v oblasti vytváření sociálního kapitálu a institucionálních faktorů, které vedou ke zvyšování produktivity, jak uvádí např. Corvers (2008) či Scott (1998).

V současné době existuje mnoho různorodých přístupů k hodnocení konkurenceschopnosti měst. Konkrétní modely měření městské konkurenceschopnosti obsahují indexy konkurenceschopnosti, jejichž součástí je systém indikátorů a ukazatelů, jimž jsou přiřazeny příslušné váhy. Tyto modely slouží ke zhodnocení konkurenceschopnosti vybraných měst pomocí indexu odrážejícího celkovou konkurenceschopnost daného města v určitých oblastech vybraných autory jednotlivých studií. Jako příklad lze uvést model měření konkurenceschopnosti využitý ve studiích Singhal, McGreal, Berry (2013a), Singhal, McGreal, Berry (2013b) nebo Peng, Zhanxin (2011) založený na hierarchickém uspořádání faktorů ovlivňujících konkurenceschopnost měst a na jejich multikriteriální analýze. V některých studiích zahrnuje model měření i systém indikátorů konkurenceschopnosti, jak tomu je např. u Sinkiene (2009) či So, Shen (2004) či váhový systém např. u Jiang, Shen (2013). Tyto metody jsou využity i pro vyhodnocení souhrnných indexů konkurenceschopnosti, jako např. v případě Bruneckiene, Guzavicius, Cincikaite (2010) nebo Hugginse, Thompsona (2010) či pro obecné zhodnocení úrovně konkurenceschopnosti např. dle Begga (1999). Obecně v odborné literatuře bývá stupeň konkurenceschopnosti města na základě několika indikátorů určován váženým průměrem, kde celkový index konkurenceschopnosti je sumou hodnot do něj zahrnutých indikátorů násobených jejich vahou. Samotný výběr zahrnutých ukazatelů a přiřazení vah je

proto klíčovým aspektem měření městské konkurenceschopnosti. Je nutno podotknout, že výběr hodnocených indikátorů a ukazatelů je do jisté míry subjektivní záležitostí, obdobně jako přiřazení váhy danému ukazateli v celkovém výsledném indexu a závisí tak čistě na úsudku autora (či kolektivu autorů), jak bude ke konkrétní oblasti konkurenceschopnosti přistupovat a jakou váhu ukazateli z této oblasti konkurenceschopnosti přidělí. Z tohoto důvodu nelze zcela zhodnotit správnost výběru ukazatelů.

Pro následnou analýzu konkurenceschopnosti měst je vhodné se věnovat rozsahu samotné konkurenceschopnosti města a analyzovat faktory, které ke zlepšování jeho konkurenceschopnosti přispívají. Jelikož je konkurenceschopnost měst komplexní problematikou, nelze pro její zhodnocení využít jeden jediný ukazatel, jak již bylo výše zmíněno. Někteří autoři ale přesto využívají hodnocení pouze jednoho ukazatele jako alternativu pro vyjádření celkové konkurenceschopnosti daného města. Mezi tyto autory patří např. Porter (1990), který využil k hodnocení konkurenceschopnosti ukazatel produktivity práce či Kitson (2005), který použil ukazatel HDP na obyvatele a míru ekonomického růstu. Další autoři (jako např. (Sinkiene, 2009, 2008, Cho 2005, Rugman, D'Cruz & Verbeke, 1998, Kresl, 1995, Webster, Muller, 2000)) vytvořili teoretické modely městské konkurenceschopnosti prostřednictvím kombinace specifického výběru kvantitativních indikátorů. Ve většině odborných prací je však k hodnocení konkurenceschopnosti měst využit index, který se skládá z několika kompozitních ukazatelů. V pracích autorů Hugginse, Thompsona (2010) lze nalézt snahu o propojení vstupních, výstupních a výsledných faktorů městské konkurenceschopnosti, ze kterých je následně vytvořen souhrnný index pro měření konkurenceschopnosti. Někteří autoři, jako např. Rondinelli (1998), WEF (2005) také zkombinovali faktory ovlivňující konkurenceschopnost měst za účelem sestavení souhrnného indexu pro hodnocení konkurenceschopnosti.

Systémy indikátorů používané v dosud vzniklých studiích je dle Du a kol. (2014, str. 6) možno rozdělit do tří kategorií, a to konkrétně na model jednoduchého uspořádání, hierarchický model a model vstupů, výstupů a výsledků. Pro modely jednoduchého uspořádání, které jsou použity např. ve studiích Kresla, Singha (1999) či Kresla, Singha (2012) je typické použití několika ukazatelů, které zachycují konkurenceschopnost měst jako sumu vážených průměrů. Hierarchické modely, které jsou aplikovány např. ve studiích Jiang, Shen (2000), Singhal, McGreal, Berry (2013a) a (2013b) či Bruneckiene, Guzavicius, Cincikaite (2010), využívají několik ukazatelů, které jsou rozděleny do několika kategorií dle jejich podobnosti a tyto kategorie následně tvoří výslednou hierarchickou strukturu. Pro

zachycení souhrnné městské konkurenceschopnosti jsou pak vážené sumy ukazatelů vypočteny od nejnižšího řádu hierarchie po řád nejvyšší. Model vstupů, výstupů a výsledků dle Huggins, Thompson (2010) zachycují faktory tří zmíněných kategorií a analyzují konkurenceschopnost města založenou na lineární vážené sumě. Právě tento poslední zmíněný model přístupu k hodnocení městské konkurenceschopnosti, tedy model vstupů, výstupů a výsledků je využit v praktické části této práce a jeho detailnějšímu rozboru je věnována samostatná kapitola. Tento model byl vybrán na základě jeho jedinečnosti a relativní jednoduchosti, která umožňuje jeho aplikaci i na zhodnocení konkurenceschopnosti vybraných měst.

2.1. Kritické zhodnocení metodologií indexů konkurenceschopnosti měst

Všechny doposud vzniklé studie hodnotící konkurenceschopnost měst, pomineme-li její hodnocení na základě pouze jednoho ukazatele (viz výše Porter (1990), Kitson (2005)) hodnotí celkovou konkurenceschopnost města na základě určité skupiny ukazatelů, která může čítat od dvou až do více než sta ukazatelů. V případě většího počtu ukazatelů bývají tyto obvykle roztříděny do skupin dle určitých oblastí konkurenceschopnosti. Je potřeba si také představit problémy, úskalí, slabé stránky či limity využití souhrnných indexů hodnotících konkurenceschopnost.

Problémy, úskalí či slabé stránky metodologických přístupů k hodnocení konkurenceschopnosti měst lze rozdělit do několika oblastí. První oblastí, která způsobuje komplikace, jsou použitá data, která tvoří základ pro analýzu problematiky. V souvislosti s nimi lze identifikovat několik problémů.

Prvním problémem spojeným s tvorbou většiny indexů je dostupnost relevantních dat. Zejména v případě studií celosvětového rozsahu je tento problém obzvláště výrazný. I v případě Evropy, kdy jsou většinou relevantní data dostupná, vzniká někdy problém s jejich kompatibilitou. Vzhledem ke vzniku Evropské unie a její snahy o tvorbu databází s daty porovnatelnými napříč zeměmi je v současné době problém s kompatibilitou dat již minimální, i když nedošlo k jeho úplné eliminaci, vzhledem k tomu, že data nejsou od státu právně vymahatelná a poskytují se ve velké míře na základě principu tzv. gentleman´s agreement. Nicméně snaha zkoordinovat metodologii tvorby určitých statistických ukazatelů ve velké míře dopomohla k jejich porovnatelnosti mezi státy. Jednou z dalších komplikací související s hodnocením konkurenceschopnosti je nedostupnost aktuálních dat.

Z tohoto důvodu jsou tato hodnocení prováděna na základě dat z minulých let, resp. na základě nejnovějších aktuálně dostupných dat. Samozřejmě není dost dobře možné zpracovat a publikovat data pro daný rok již v daném roce. V souvislosti s tím nám studie neposkytují okamžité výsledky pro daná města, ale naopak, než jsou relevantní data v rámci studie zpracována a publikována, uplyne většinou období minimálně jednoho roku a déle. Výsledky, které studie poskytují, tedy nezobrazují současný stav v daném městě, ale (i když relativně nedávnou) minulost. Tento fakt poněkud komplikuje využití jejich výstupů v praxi, jelikož než se daná studie detailně prostuduje a než se přistoupí ke změnám z ní vyplývajících, uběhne další časové období. Zásah, který byl udělán na základě určitých výsledků tak může přijít s nepříliš vhodným časovým zpožděním, kdy již mohlo dojít ke změnám v dané oblasti a tento zásah může způsobit spíše prohloubení daného problému. Např. index vydaný v roce 2016 bude s největší pravděpodobností reflektovat data z let 2013-2015 v závislosti na jeho rozsahu, hloubce a zaměření. S tím souvisí fakt, že daný index neukazuje aktuální situaci ve městě, která by zobrazovala současný stav jeho ekonomiky a společnosti. Další problém související s použitými daty může vzniknout z důvodu využití rozdílných databází dat pro zhodnocení stejného ukazatele, což může vést k rozdílným výsledkům vybraných měst v různých studiích. Další úskalí týkající se dat vzniká také v souvislosti s kombinováním dat z různých zdrojů z důvodu nedostatku dat v jednom z nich. V některých případech je nutné přistoupit k odborným odhadům určitých ukazatelů, což také může vést k prohloubení nepřesnosti daného indexu.

Druhý problém v metodologii lze identifikovat v souvislosti s časovým rozmezím, pro které je daná analýza zpracovávána. Většina studií bývá zaměřena pouze na jeden konkrétní rok, resp. sdružuje data za předchozí období a tvoří index pro aktuální rok, za něž zatím data dostupná nejsou. Jako vhodnější přístup se jeví využití delších časových řad dat, které by lépe zobrazovaly vývoj vybraných měst. V souvislosti s tím lze také zmínit komplikaci v případě, kdy k hodnocení konkurenceschopnosti byla použita data v roce, kdy došlo k nepravidelnému, neočekávanému a netypickému výkyvu, který může zkreslit výsledky dané analýzy. Vhodným přístupem, který je využíván některými autory, je pravidelně (či alespoň nepravidelně opakovaně) prováděná analýza v průběhu delšího časového období. Publikace hodnocení během několika let zlepšuje možnost identifikace silných a slabých stránek jednotlivých měst. Na základě minulých analýz lze i do jisté míry předpokládat budoucí vývoj v hodnocených městech.

V návaznosti na to lze zmínit třetí úskalí analýzy konkurenceschopnosti na základě hodnocení vybraných ukazatelů, které spočívá v nutnosti zachování původní struktury

indexu, aby bylo možné porovnávat rozdíly mezi jednotlivými výsledky jednoho z hodnocení měst v daných letech. To je bohužel dalším problémem většiny studií, jelikož v jejich převládající většině dochází ke změně zahrnutých a hodnocených oblastí, čímž studie ztrácejí na porovnatelnosti v čase. Na druhou stranu lze lehce identifikovat důvod, který jejich autory k tomuto přístupu vede, jelikož ekonomiky se neustále vyvíjejí a inovují. Co v jednom desetiletí mohlo být považováno za relevantní, v jiném už relevantní být nemusí a může tedy docházet ke zvýšení potřeby zahrnutí ukazatelů nových, a naopak k odstoupení od jiných.

Čtvrtým úskalím tvorby analýzy konkurenceschopnosti měst je zejména možnost ovlivňovat jeho výsledky prostřednictvím nevhodně zvolených ukazatelů. Jelikož většina hodnocení vychází z kvantitativních dat, může nastat problém, kdy z těchto kvantitativních dat je vyvozen kvalitativní závěr. Konkrétním příkladem může být např. zvolení ukazatele podílu obyvatelstva s vyšším vzděláním na celkové populaci, což je kvantitativní ukazatel a ve většině případů má zobrazovat kvalitativní výstup – tedy kvalifikovanost pracovní síly. Vzhledem k tomu, že tento ukazatel nedává přehled o tom, v jakých oborech jsou daní lidé vzděláni, lze o kvalitativním zaměření tohoto ukazatele do jisté míry pochybovat.

Pátý problém v hodnocení dané problematiky souvisí s přiřazováním vah jednotlivým ukazatelům vstupujícím do výsledného indexu. Některé studie přiřazují všem komponentám vstupujícím do indexu stejné váhy, oproti tomu jiné studie přisuzují každé části tvořící výsledný index váhu rozdílnou. Přiřazení vah jednotlivým ukazatelům, které odráží subjektivní předpoklady jejich autorů o významnosti dané proměnné, vstupujícím do indexů hodnotících konkurenceschopnost měst vede k rozdílnému postavení měst v daných studiích, které zahrnují obdobné ukazatele.

Šestým problémem, souvisejícím s kompatibilitou jednotlivých přístupů, je ten, že většina analýz využívá pro zhodnocení stejné oblasti konkurenceschopnosti jiné ukazatele. I v případě porovnání ukazatelů zahrnutých v analýzách, jejichž oblast hodnocení je relativně shodná, je konvergence v nich použitých ukazatelů limitována. Většina studií také neuvádí přesné zdroje dat, ze kterých výsledné ukazatele vznikají, což také omezuje porovnatelnost indexů. Právě zahrnutí odlišných ukazatelů způsobuje různá umístění stejného města v žebříčku konkurenceschopnosti dle jednotlivých přístupů, což je logické. V důsledku rozdílu v použitých indikátorech a ukazatelích dochází mezi jednotlivými indexy a hodnoceními k rozporu v tom, která města se rozvíjí a která naopak stagnují. Stejné město tedy může dle jednoho indexu dosahovat vysokého skóre a oproti tomu v jiném indexu může za ostatními městy zaostávat. V závislosti na konkrétním hlavním zaměření indexu

(např. na hodnocení kvality prostředí pro život, environmentálních aspektů, ekonomické výkonnosti, podnikatelské aktivity apod.) a vzhledem k vysoké míře subjektivity ve výběru ukazatelů může mezi jednotlivými relativně srovnatelnými indexy docházet k rozporu v pořadí jednotlivých měst.

Další nevýhodou těchto přístupů k hodnocení konkurenceschopnost může být neprůhlednost jimi použitých metod. To se týká především indexů, které jsou vytvářeny na zakázku a generují určitý zisk. Obvyklými oblastmi hodnocení, kterých se tento problém týká, je např. oblast podnikání či kvality života ve městě. Tyto analýzy jsou vytvářeny consultingovými firmami, které je poskytují dalším korporacím právě za účelem zisku a analýzy jsou v podstatě komerčními produkty. U těchto indexů je však do jisté míry pochopitelné, že je v zájmu jejich tvůrce přesnou metodologii tvorby indexu skrývat. Některá hodnocení obsahují explicitně vyjádřenou metodologii, od zdroje použitých dat pro ukazatele až po výběr konkrétních ukazatelů vstupujících do hodnocení. Obdobně se jednotlivé studie liší v transparentnosti jejich dat. Např. PwC publikuje samostatný dokument, který obsahuje detailní vymezení, definice a zdroje dat ke každému z použitých ukazatelů.

Další problematickou oblastí je samotný výběr měst zahrnutých do analýzy. Výběr měst může ovlivnit její konečné výsledky, proto se jeví jako nejvhodnější zahrnutí relativně srovnatelných měst. Přesto některé analýzy hodnotí města na celém světě, v celé Evropě, nehledě na jejich velikost, počet obyvatelstva, socioekonomickou, demografickou a environmentální situaci. S tím souvisí fakt, že také neexistují dva plně srovnatelné indexy co do zahrnutých měst, i v případě měst vybraných pro tuto konkrétní analýzu bylo poněkud obtížné najít indexy, které by zahrnovaly všechna vybraná města. Proto bylo v určitých případech přistoupeno k odhadu, na které pozici by se dané město nejpravděpodobněji nacházelo, pokud by zahrnuto bylo.

Posledním problémem určitých přístupů může být také jejich přílišné zjednodušení související s výběrem jen několika málo ukazatelů a vyvození z nich komplexní konkurenceschopnosti daných měst. Nevhodný nebo i záměrný výběr ukazatelů může zkreslit pohled na celkovou konkurenceschopnost města. Naopak výhodou, při vhodném výběru zahrnutých ukazatelů, může být to, že tento přístup lze aplikovat častěji než některý ze složitějších, časově náročnějších přístupů, který vyžaduje zpracování a vyhodnocení mnoha ukazatelů.

Výsledky měst a jejich pozice v indexu by neměly být vnímány jako definitivní a objektivní hodnocení jejich konkurenceschopnosti. Žebříčky obvykle nabízejí vhled na

konkurenceschopnost daného města v širším kontextu a pouze díky jeho rozsáhlejšímu zkoumání mohou města získat přesnější informace o tom, jak si vedou v konkrétních oblastech konkurenceschopnosti. Pouze detailní prostudování výsledků může poskytnout relevantní informace tvůrcům politik a voleným zástupcům ve městech. Na celkovém výsledku indexu nelze lpět, jelikož metodologie hodnocení bývají často neprůhledné a mnoho společností neposkytuje použité zdroje dat či hodnoty jim přiřazených vah.

2.2. Index hodnotící konkurenceschopnost dle Hugginse

Jednou z institucí zabývajících se hodnocením a měřením regionální konkurenceschopnosti je Centrum pro mezinárodní konkurenceschopnost Cardiffské univerzity, které kromě samotného výzkumu konkurenceschopnosti regionů a podniků také nepravidelně publikuje výsledky tří indexů konkurenceschopnosti, a to konkrétně World Knowledge Competitiveness Index, The European Competitiveness Index a The UK Competitiveness Index. První index, jak již vyplývá z jeho názvu, hodnotí konkurenceschopnost regionů ve světě na základě vybraných ukazatelů tzv. znalostní ekonomiky. Index nicméně zahrnuje nejen ukazatele týkající se znalostního kapitálu, ale i s ním souvisejícího lidského kapitálu, výstupů regionální ekonomiky a udržitelnosti znalostí v ekonomice. Druhý index hodnotí konkurenceschopnost regionů pouze v Evropě a rozděluje proměnné vstupující do indexu na kreativitu, výkonnost ekonomiky, infrastrukturu a dostupnost, zaměstnanost ve znalostním sektoru a vzdělání, přičemž jednotlivé vybrané ukazatele v těchto oblastech jsou roztříděny mezi vstupy, výstupy a výsledky.

Třetím indexem, který je pro tuto práci klíčovým z důvodu aplikace jeho modifikované verze na hodnocení konkurenceschopnosti vybraných měst, je index hodnotící pouze regiony a města ve Velké Británii. Základní myšlenkou tohoto indexu je vytvoření celkového indexu, který v co nejvyšší míře reflektuje srovnatelná kritéria tvořící konkurenceschopnost určitého místa. Předpokladem předcházejícím tvorbě výše zmíněného indexu je, že konkurenceschopnost určitého místa a konkurenceschopnost firem v něm jsou vzájemně provázanými koncepty. Konkurenceschopnost určitého místa nemůže být hodnocena vzájemně neprovázanými proměnnými, ale naopak musí být hodnocena vzájemně propojenými proměnnými (tedy faktory vstupů, výstupů a výsledků), díky čemuž vznikne komplexní index, který lze považovat za vhodný ke zhodnocení konkurenceschopnosti daného místa. Zároveň byla zachována snaha o zakomponování ukazatelů, jejichž dostupnost a vzájemná porovnatelnost je na lokální úrovni relativně dobrá a možná a zároveň

byl kladen důraz na to, aby tyto proměnné do určité míry zobrazovaly vzájemný vztah mezi makroekonomickou výkonností a inovativním chováním firem v daném místě.

Pro hodnocení konkurenceschopnosti regionů ve Velké Británii byl vytvořen index skládající se ze tří výše zmíněných faktorů, které v souhrnu tvoří konečnou konkurenceschopnost daného regionu a které zahrnují vybrané ukazatele. Prvním faktorem jsou vstupy, do nichž je zařazen nejvyšší počet ukazatelů, a to konkrétně míra ekonomické aktivity, počet firem na 1000 obyvatel, počet nově založených firem na 1000 obyvatel, počet ekonomicky aktivních obyvatel s vyšší úrovní vzdělání a podíl znalostních firem na celkovém počtu firem. Druhým faktorem jsou výstupy, které zahrnují HPH na obyvatele v současných cenách, míru zaměstnanosti a HDP na odpracovanou hodinu. Posledním faktorem jsou výsledky, v nichž se nacházejí dva ukazatele, a to průměrná hrubá týdenní mzda a míra nezaměstnanosti. Výše zmíněné ukazatele bylo nutno modifikovat, aby byla umožněna aplikace tohoto typu indexu na zhodnocení konkurenceschopnosti vybraných měst střední a západní Evropy. Podrobnějšímu popisu metodiky vybraného indexu je věnována kapitola 5 Komplexní porovnání úrovně konkurenceschopnosti vybraných měst na základě indexu konkurenceschopnosti měst dle Hugginse v praktické části této práce.

Při použití konkrétní metodiky tvorby indexu je vhodné si identifikovat jeho slabé i silné stránky. Mezi silné stránky použitého indexu patří dozajista relativně dobrá dostupnost relevantních dat na úrovni porovnatelné mezi městy ležícími v odlišných státech Evropy. S tím souvisí další výhoda spočívající ve využití některých ukazatelů, které jsou již stanovovány dle stejné metodiky, což přispívá k eliminaci problémů spojených se zahrnutím ukazatelů, které na základě stejné metodiky stanovovány nejsou. Další výhodou je relativně snadná konstrukce jednotlivých dílčích indexů a celkového indexu jako takového, umožňující jeho snadné rozšíření jak na delší časové období, tak i na další města. Další silnou stránkou je využití ukazatelů, jejichž výběr je založen na vzájemném vztahu mezi makroekonomickou výkonností a inovativním chováním firem. Nejedná se tedy o náhodně zvolené samostatné ukazatele, ale o ukazatele vzájemně provázané, které mají souhrnně vliv na celkovou úroveň konkurenceschopnosti, jak je blíže naznačeno v kapitole 5 zabývající se samotnou konstrukcí daného indexu.

Mezi slabé stránky použití tohoto indexu jednoznačně patří relativně omezený počet zahrnutých ukazatelů, u kterých může být identifikován i sporný vliv na celkovou konkurenceschopnost měst. Rozšíření o některé další ukazatele specifičtější pro města by jistě napomohlo zvýšit relevantnost tohoto indexu. Dalším úskalím je použitý váhový systém, který přisuzuje velký význam zejména ukazatelům v dílčím indexu výsledků,

konkrétně průměrné hrubé týdenní mzdě a míře nezaměstnanosti. Zejména míra nezaměstnanosti může některému z měst výrazně napomoci k získání lepší pozice ve výsledném indexu. Další nevýhodu lze spatřovat v ukazateli počtu nově vzniklých firem, či počtu firem obecně, který nemusí nutně reflektovat konkurenceschopnost daného města, jelikož firmy často nahlašují sídla ve větších městech, přičemž fyzicky se nacházejí mimo něj. Dalším problémem je zvolení průměru EU jako hodnoty, od které se indexy jednotlivých měst odvíjejí. Za vhodnější by se dalo považovat např. zahrnutí průměru všech měst v EU. Především u míry nezaměstnanosti může pak výsledný index dosahovat nepřiměřeně vysokých hodnot způsobených započtením do použitého průměru EU i rurálních oblastí, kde je míra nezaměstnanosti podstatně vyšší než v oblastech urbánních.

3. Výsledky vybraných indexů hodnotících konkurenceschopnost měst

Následující část práce je zaměřena na analýzu výsledků vybraných indexů hodnotících konkurenceschopnost měst v předchozích dvou letech, stručný popis jejich metodologie a zhodnocení umístění měst vybraných pro tuto práci. Vzhledem k neprůhlednosti konkrétní metodiky vybraných indexů nebylo možné detailněji zhodnotit důvody umístění jednotlivých měst. Pozitivním faktem ale je, že se vybrané indexy na umístění měst (v rámci sledovaného souboru) ve velké míře shodly. Jediným indexem s velmi odlišným pořadím měst byl Emerging Trends in Real Estate Europe 2016 (PwC), což lze ale odůvodnit odlišným a více specializovaným zaměřením indexu.

3.1. Mercer´s 2016 Quality of Living Ranking

Prvním indexem hodnotícím konkurenceschopnost měst, který bude v této části představen, je Mercer´s 2016 Quality of Living Ranking. Jak již z jeho názvu vyplývá, jedná se o index hodnotící kvalitu životních podmínek ve více než 450 světových městech. Vzhledem k nedostupnosti výsledků konkrétních kategorií, a z toho vyplývající nemožnosti je blíže analyzovat, bude tato kapitola obsahovat pouze vyhodnocení celkových výsledků. Životní podmínky jsou analyzovány na základě 39 faktorů, které jsou rozděleny do 10 zastřešujících kategorií. V první kategorii se nacházejí ukazatele hodnotící politické a sociální prostředí daného města, např. na základě politické stability, kriminality a vymáhání práva. V druhé kategorii se hodnotí ukazatele týkající se ekonomického prostředí jako např.

regulace směny měn či bankovní služby. Třetí kategorie s názvem socio-kulturní prostředí hodnotí např. dostupnost médií a cenzuru nebo omezení osobní svobody. Čtvrtou kategorií, kterou index hodnotí, je zdravotnictví a zdraví, pod nímž se nachází ukazatele týkající se např. zdravotnických služeb, infekčních chorob, kanalizace, nakládání s odpady anebo znečištění ovzduší. Pátou kategorií je školství a vzdělávání, která se týká např. standardů a dostupnosti mezinárodních škol. Další kategorie vyhodnocuje ukazatele týkající se oblasti veřejných služeb a dopravy, přičemž se v ní hodnotí např. dostupnost elektřiny, vody, veřejné dopravy nebo komplikací v plynulosti dopravy. Sedmá kategorie se zaměřuje na oblast rekreace, která zahrnuje např. restaurace, divadla, kina či zařízení pro sport a volný čas. Osmá kategorie zahrnuje ukazatele z oblasti spotřebního zboží, a to konkrétně dostupnosti jídla, předmětů každodenní spotřeby nebo automobilů. Předposlední kategorie v sobě zahrnuje ukazatele týkající se problematiky bydlení, konkrétně např. nájemní bydlení, domácí spotřebiče, nábytek či služby pro údržbu. Poslední kategorií, kterou se výše zmíněný index zabývá, je kategorie přírodního prostředí, konkrétně tedy např. klimatické podmínky či přírodní katastrofy. Každý z ukazatelů vstupuje do celkového indexu s určitou vahou, která reflektuje jeho důležitost. Konečným výsledkem indexu je index kvality života, který porovnává relativní rozdíly mezi vybranými hodnocenými městy. Vzhledem ke globálnosti daného indexu v něm najdeme i oblasti, které ve městech vybraných pro tuto analýzu nemá smysl hodnotit, jelikož v evropském prostředí, konkrétně tedy v prostředí vybraných měst, není např. s dostupností pitné vody problém. Tento index hodnotí většinu měst vybraných pro tuto analýzu, chybějícím městem v tomto indexu je Manchester. Nejlépe hodnoceným městem ze všech světových měst, i ze skupiny měst v této práci analyzovaných, je dle tohoto indexu Vídeň. Na 18. místě se umístil Hamburk, na 69. místě Praha, na 79. Varšava a na 82. Bratislava. Jelikož se všechna ostatní města ve Velké Británii umístila na 39. - 64. příčce, lze předpokládat, že by se chybějící Manchester nacházel přibližně v této oblasti. Správnost tohoto umístění je podpořena i výsledky dalších dvou indexů. Výsledné pořadí vybraných měst na základě přijatých předpokladů můžeme tedy sestavit takto (viz tab. č. 1).

Tab. č. 1: Znázornění pořadí vybraných měst dle indexu Mercer´s Quality of Living Ranking 2016

Pořadí	
1.	Vídeň
2.	Hamburk
3.	Manchester[10]
4.	Praha
5.	Varšava
6.	Bratislava

zdroj: vlastní zpracování dle výsledků uvedeného indexu a přijatých předpokladů

3.2. Global Liveability Ranking 2016

Druhým indexem, který bude v této práci představen, je Global Liveability Ranking 2016, který je zpracováván firmou The Economist Intelligence Unit. Tento index posuzuje, ve kterých oblastech na světě jsou nejlepší či nejhorší životní podmínky, což hodnotí na vzorku 140 světových měst. Životní podmínky ve městě jsou hodnoceny na základě více než 30 kvalitativních a kvantitativních faktorů rozdělených do pěti hlavních kategorií, které vstupují do celkového indexu s níže uvedenými vahami – stabilita (25 %), zdravotní péče (20 %), kultura a životní prostředí (25 %), vzdělávání (10 %) a infrastruktura (20 %). V první kategorii, která zastřešuje ukazatele v oblasti stability, jsou hodnoceny např. ukazatele jako prevalence drobného či násilného zločinu nebo hrozba vojenského konfliktu. Druhou kategorií je oblast zdravotní péče, která v tomto případě zahrnuje např. ukazatele dostupnosti a kvality soukromé či veřejné zdravotní péče, jakožto i obecné indikátory zdravotní péče dle Světové banky. Třetí kategorií je kultura a životní prostředí, do níž spadají ukazatele dostupnosti kultury, hodnocení vlhkosti či teploty nebo míra korupce. Předposlední kategorií, která je v daném indexu hodnocena, je vzdělávání. V rámci této kategorie je hodnocena např. dostupnost a kvalita soukromého vzdělávání či obecné charakteristiky týkající se vzdělávání převzaté od Světové banky. Poslední, tedy pátou, kategorií je oblast infrastruktury, která hodnotí např. kvalitu silniční sítě, veřejné dopravy či zajištění energií. Každá z kategorií vstupuje do celkového indexu s určitou vahou, která reflektuje její významnost. Konečným výsledkem indexu je index životních podmínek, který porovnává relativní rozdíly mezi vybranými hodnocenými městy. Městem, které se z měst vybraných pro tuto analýzu umístilo v daném indexu nejvýše, je Vídeň, která zaujala 2. místo v celkovém žebříčku. K jejímu dobrému umístění přispěly dobré výsledky obzvlášť v kategoriích zdravotní péče, vzdělávání a infrastruktury. Dalším relativně dobře

[10] Umístění tohoto města bylo odhadnuto na základě přijetí výše uvedených předpokladů.

hodnoceným městem je Hamburk, který se v celkovém indexu umístil na 13. místě. K jeho umístění přispěly zejména dobré výsledky v oblasti zdravotní péče a infrastruktury. Naopak relativně problematičtější oblastí se jeví oblast stability a vzdělávání. Na třetím místě z vybraných měst a celkově na 46. místě (společně se Seattlem a Hong Kongem) se umístil Manchester, u něhož je nejlépe hodnocenou oblastí kultura a životní prostředí. Naopak nejhůře hodnocenými oblastmi jsou stabilita a infrastruktura. Na 59. místě se umístila Praha, která v rámci sledovaného souboru zaujala 4. místo. V případě Prahy je nejlépe hodnocenou oblastí infrastruktura a kultura a životní prostředí. Naopak oblastí hodnocenou nejhůře je zdravotní péče. Nejhůře hodnocenými městy ze sledovaného souboru byla Bratislava a Varšava, které se umístily v tomto pořadí na 63. a 64. místě (společně se Santiagem). V případě Bratislavy byla nejlépe hodnocenou oblastí stabilita, a naopak nejhůře hodnocenými kategoriemi byla zdravotní péče a vzdělávání. V případě Varšavy byla nejlepší kategorií stabilita a nejhorší kategorií zdravotní péče. Přehled umístění měst vybraných pro tuto analýzu lze vidět na tabulce níže (tab. č. 2).

Tab. č. 2: Znázornění pořadí vybraných měst dle indexu Global Liveability Ranking 2016

Pořadí	
1.	Vídeň
2.	Hamburk
3.	Manchester
4.	Praha
5.	Bratislava
6.	Varšava

zdroj: vlastní zpracování dle výsledků uvedeného indexu

3.3. Innovation Cities™ Index 2015

Třetím indexem, který bude v rámci této práce představen, je Innovation Cities™ Index 2015, který zpracovává agentura Global Innovation Agency. Jde o jedno z nejrozsáhlejších hodnocení, které porovnává inovační potenciál 552 světových měst. Inovační potenciál měst je hodnocen na základě 162 indikátorů rozdělených do 31 segmentů. Tyto segmenty jsou následně rozděleny do tří kategorií, které zahrnují 1200 vybraných kvalitativních a kvantitativních ukazatelů. Váhy jednotlivých ukazatelů nejsou zveřejněny. První kategorií je kultura, ve které jsou hodnoceny detailní ukazatele jako např. počet festivalů, soukromých a veřejných galerií umění, restaurací, kaváren, čajoven či rovnoprávnost žen. Druhou kategorií je infrastruktura, která obsahuje ukazatele jako např. počet letišť, silnic či železnic, sídel nadnárodních společností, HDP na obyvatele, podíl studentů či naději dožití. Poslední

kategorie zastřešuje ukazatele z oblasti síťových trhů, mezi něž patří např. výše PZI, velikost importu a exportu či velikost a „zdraví“ domácího trhu. Vzhledem k nedostupnosti výsledků konkrétních kategorií, a z toho vyplývající nemožnosti je blíže analyzovat, bude tato kapitola obsahovat pouze vyhodnocení celkových výsledků. Nejlepším městem ze sledovaného souboru a 10. nejlepším městem celosvětově je opět Vídeň. Na 40. místě se umístil Hamburk, který se tímto zařadil na 2. příčku ve sledovaném souboru měst. Manchester, který se dle tohoto indexu umístil na 3. místě v souboru sledovaných měst, se v celkovém žebříčku umístil na 45. místě. Dále se na 53. místě umístila Praha, která se dostala v rámci vybraných měst na 4. místo. Na 88. místě se dle tohoto indexu umístila Varšava, která se tak umístila na předposledním místě v rámci sledovaných měst. Nejhůře hodnoceným městem ze sledovaného souboru je Bratislava, která se v žebříčku umístila až na 294. místě, tedy o mnoho hůře než předchozí Varšava. Celkový přehled umístění lze nalézt v tabulce níže (tab. č. 3).

Tab. č. 3: Znázornění pořadí vybraných měst dle Innovation Cities™ Index 2015

Pořadí	
1.	Vídeň
2.	Hamburk
3.	Manchester
4.	Praha
5.	Varšava
6.	Bratislava

zdroj: vlastní zpracování dle výsledků uvedeného indexu

3.4. Emerging Trends in Real Estate Europe 2016 (PwC)

Index Emerging Trends in Real Estate Europe se zabývá hodnocením oblasti podnikatelského prostředí, trhu kapitálu a nemovitostí ve městech. Tato studie je založena na průzkumu u 493 respondentů ze 22 evropských zemí, 228 hloubkových rozhovorech s vedoucími pracovníky z celého odvětví trhu nemovitostí v Evropě a v návaznosti na to je provedena hlubší analýza 30 evropských měst. Ze všech vybraných indexů tento index hodnotí nejmenší počet měst, nicméně nízká kvantita je vykompenzována vysokou kvalitou vstupů i výstupů. Tento index také bohužel nezahrnuje všechna sledovaná města, bylo tudíž nutno přistoupit k odhadu jejich pořadí. Velmi dobře hodnoceným městem byl v rámci celkového hodnocení Hamburk, který v celkovém indexu zaujal 2. místo a který se tímto umístil na 1. místě v rámci skupiny sledovaných měst. Na 17. místě se dle tohoto šetření umístila Varšava, která tak zaujala druhé místo ve sledovaném souboru měst. V těsném

závěsu za Varšavou se umístila Praha, která dosáhla 19. místa a stala se tak 3. nejlepším městem z vybraných měst. Posledním městem, které bylo v daném šetření obsaženo, byla Vídeň, která v rámci celkového indexu zaujala 23. pozici a tím se umístila na 4. místě v souboru sledovaných měst. V rámci souboru sledovaných měst byla sledována tři města ležící ve Velké Británii. Manchester lze nejvíce připodobnit k Birminghamu vzhledem k jeho průmyslovému zaměření. Birmingham se umístil na 6. místě v celkovém indexu, což by přeneseně znamenalo pro Manchester umístění na 2. místě ve skupině sledovaných měst, což posouvá Varšavu na 3., Prahu na 4. a Vídeň na 5. místo. Bratislavu, vzhledem k jejímu aktuálnímu úspěchu v žebříčcích hodnotících přitažlivost pro investory,[11] by za tohoto předpokladu bylo možno zařadit na 4. místo před Prahu a Vídeň. Výsledný žebříček dle tohoto indexu a na základě přijatých předpokladů lze sestavit takto (tab. č. 4).

Tab. č. 4: Znázornění pořadí vybraných měst dle indexu Emerging Trends in Real Estate Europe 2016

Pořadí	
1.	Hamburk
2.	Manchester[12]
3.	Varšava
4.	Bratislava[13]
5.	Praha
6.	Vídeň

zdroj: vlastní zpracování dle výsledků uvedeného indexu a přijatých předpokladů

[11] The Best European Cities For Property Investments in 2017, Tranio.com
[12] Umístění tohoto města bylo odhadnuto na základě přijetí výše uvedených předpokladů.
[13] Umístění tohoto města bylo odhadnuto na základě přijetí výše uvedených předpokladů.

Praktická část

4. Stručná charakteristika vybraných měst

V úvodu praktické části práce jsou stručně představeny vybrané charakteristiky měst zvolených pro tuto analýzu. Pro komparaci byla vybrána města s relativně srovnatelným počtem obyvatel, a to jak na základě geografické a historické blízkosti Prahy (Bratislava, Varšava, Vídeň), tak na základě příkladů dobré praxe v různých oblastech (např. kvalita života, životního prostředí a veřejné dopravy (Vídeň); podnikatelská atraktivita (Varšava, Hamburk, Manchester a Vídeň); trh kancelářských prostor (Varšava, Hamburk a Vídeň); dostupnost kvalifikované pracovní síly (Manchester, Vídeň)). Další města byla naopak vybrána na základě geografické i historické vzdálenosti od Prahy (Manchester, částečně i Hamburk), čímž je umožněno srovnání měst, která se od Prahy liší ve svých výchozích i aktuálních socioekonomických podmínkách, což by mělo přispět k větší míře komplexnosti komparace a zlepšení interpretace výsledků práce.

Následující porovnání měst přibližuje konkurenční pozici Prahy v rámci sledované skupiny měst, která ale nejsou v rámci Evropské unie jen vzájemnými konkurenty, ale zároveň také partnery při prosazování společných cílů. V případě Vídně, Bratislavy a Varšavy se jedná o hlavní města zemí sousedících s Českou republikou. Dále byla vybrána dvě města s relativně porovnatelnou velikostí, počtem obyvatel a významností vůči Praze – Manchester a Hamburk.

4.1. Praha

Hlavní město České republiky leží ve středu Čech na řece Vltavě a jeho nadmořská výška se pohybuje od 177 do 399 m. n. m. Praha je zároveň jednotkou NUTS 3 (kraj) i NUTS 2 (region soudržnosti). V rámci sledovaného souboru lze Prahu zařadit do středně velkých měst, a to jak dle rozlohy, tak i dle počtu obyvatelstva. Ve městě žije 1,266 milionu obyvatel na území o celkové rozloze 496 km^2. Hustota obyvatelstva je tedy 2 581,7 obyvatel na km^2, což je třetí nejmenší hodnota ve sledovaném souboru. Praha je správním, vzdělanostním, kulturním, ekonomickým i politickým centrem státu. Primárním zaměřením Prahy je terciární sektor (služby). Praha se vyznačuje zejména velice nízkou mírou nezaměstnanosti v rámci skupiny sledovaných měst.

4.2. Bratislava

Hlavní město Slovenské republiky se nachází v Podunajské nížině v nadmořské výšce od 126 do 514 m n. m. poblíž hranic s Rakouskem a Maďarskem. Bratislava je součástí Bratislavského kraje, který spadá jak pod jednotku NUTS 3 (kraj), tak i NUTS 2 (region soudržnosti). V rámci sledovaných měst je Bratislava druhým nejmenším městem, a to jak z hlediska rozlohy, tak z hlediska počtu obyvatel. Ve městě žije 431 tisíc obyvatel na území o celkové rozloze 368 km^2. Hustota obyvatelstva je tedy 1 137 obyvatel na km^2, což je nejmenší hodnota v rámci sledovaných měst. Bratislava je politickým, obchodním a vzdělanostním centrem státu. Bratislava je jedním z měst geograficky i historicky blízkých Praze. Bratislava také disponuje kvalitní infrastrukturou a lidským kapitálem, což způsobuje příliv přímých zahraničních investic. Ekonomika Bratislavy je zaměřena primárně na sektor služeb.

4.3. Varšava

Hlavní město Polské republiky leží na řece Visle v Mazovském vojvodství v nadmořské výšce od 78 do 115 m n. m a jedná se o jednotku na úrovni NUTS 3. Dle rozlohy, která je 517 km^2, je Varšava v rámci sledovaných měst druhým největším městem. Dle počtu obyvatel (1,716 milionu) i dle hustoty obyvatelstva (3 317 obyvatel na km^2) je Varšava třetím největším městem sledovaného souboru. Varšava se v posledních letech stává čím dál častěji cílem pro umístění sídel mezinárodních a nadnárodních společností, a to zejména díky dobré politice zaměřené na tuto oblast. Varšava se v poslední době vyznačuje značnou podnikatelskou atraktivitou, a to především zásluhou rozvoje trhu kancelářských prostor a kvalitní infrastruktury. Zároveň je Varšava jedním z měst geograficky i historicky blízkých Praze.

4.4. Vídeň

Vídeň je jednak hlavní město a zároveň také jedna ze spolkových zemí Rakouska, která leží na řece Dunaji v nadmořské výšce 171 m.n.m. Obdobně jako Praha je i Vídeň zároveň jednotkou na úrovni NUTS 2 i NUTS 3. Vídeň patří v rámci sledovaných měst k největším dle počtu obyvatel (1,782 milionu), nicméně s rozlohou 415 km^2 je třetím nejmenším městem. Dle hustoty obyvatelstva je Vídeň s hodnotou 4 401 obyvatel na km^2 nejlidnatějším městem ze sledovaného souboru. Vídeň je nejen hospodářským, politickým a vzdělanostním centrem státu, ale i významnou evropskou kulturní metropolí. Vídeň je v rámci sledovaných

měst nejvhodnějším místem pro život vzhledem ke svým dobrým socioekonomickým i environmentálním podmínkám. Také patří k městům geograficky i historicky blízkým Praze. Současně je městem s velkou podnikatelskou atraktivitou danou vhodnými podmínkami a obecně kvalitním prostředím. Pro tuto charakteristiku je také klíčová dostupnost kvalifikované pracovní síly, kterou Vídeň disponuje. Ve Vídni je také velmi kvalitní veřejná doprava.

4.5.Manchester

Manchester je významný metropolitní distrikt v regionu Severozápadní Anglie, ležící na řece Irwell a Mersey v nadmořské výšce 64 m n. m. V rámci sledovaného souboru patří Manchester se svou hodnotou 531 tisíc k nejmenším městům z hlediska počtu obyvatel. Obdobně je tomu i v případě jeho rozlohy, která dosahuje 115 km^2. Oproti tomu je ale druhým největším městem z hlediska hustoty, která dosahuje 4 349 obyvatel na km^2. Manchester je kulturním, průmyslovým a vzdělanostním centrem regionu. Po Londýně je druhým největším centrem bankovního a obecně finančního sektoru ve Velké Británii. Manchester díky odlišným výchozím i aktuálním socioekonomickým podmínkám i své relativní geografické a historické vzdálenosti od ostatních sledovaných měst přispívá ke kvalitě výsledného zhodnocení konkurenceschopnosti. Je také městem podnikatelsky atraktivním se silnou základnou kvalifikované pracovní síly a také se aktivně věnuje snižování úrovně emisí CO_2.

4.6.Hamburk

Hamburk je druhým největším městem Německa ležícím na řece Labi v nadmořské výšce 6 m.n.m. a je jednou ze tří jeho městských spolkových zemí. Díky své rozloze, která dosahuje 755 km^2, je největším městem ve sledovaném souboru. Z hlediska počtu obyvatel dosahuje s hodnotou 1,740 milionu obyvatel druhého místa. Oproti tomu se jedná o město s druhou nejnižší hodnotou hustoty obyvatelstva, která činí 2 312 obyvatel na km^2. Hamburk je významným vzdělanostním a průmyslovým centrem a největším přístavním městem Německa, a s tím spojeným logistickým centrem. Hamburk je také městem s relativně vysokou kvalitou životního prostředí, atraktivním pro podnikatele a s rozvinutým trhem kancelářských prostor. V Hamburku lze také nalézt velmi kvalifikované potenciální zaměstnance. Obdobně jako Manchester přispívá i Hamburk ke komplexnosti porovnání vybraných měst díky odlišným socioekonomickým podmínkám.

5. Komplexní porovnání konkurenceschopnosti vybraných měst dle Hugginse

V této kapitole je věnován prostor detailnímu popisu konstrukce indexu konkurenceschopnosti měst, popisu postupů při jeho tvorbě a následnému zhodnocení a analýze jeho výsledků při aplikaci na porovnání konkurenceschopnosti vybraných měst. Pro porovnání komplexní konkurenceschopnosti vybraných měst byl vybrán index sestavený již v roce 2000 profesorem Robertem Hugginsem pro regiony a města Velké Británie. Původně hodnotí celkem 379 regionů a měst na úrovni územních jednotek NUTS 3 a je vyhodnocován v nepravidelných intervalech od roku 2000. Index byl sestaven za účelem hodnocení míry konkurenceschopnosti zaměřené jak na rozvoj a udržitelnost podniků v regionu či městě sídlících, tak na ekonomický blahobyt obyvatelstva dané lokality. Zaměření tohoto indexu je praktickou aplikací jednoho z vymezení konkurenceschopnosti regionů a měst, pro jeho potřeby je tedy konkurenceschopnost chápána jako schopnost ekonomiky přilákat a udržet firmy se stabilním či zvyšujícím se podílem na relevantním trhu při zachování stabilního či zvyšujícího se životního standartu obyvatel, kteří jsou jejich součástí. Tato definice jasně stanovuje, že konkurenceschopnost není tzv. hrou s nulovým součtem a nezávisí na přesunu finančních prostředků z jedné územní jednotky do druhé. Vzhledem k aplikaci tohoto indexu na města, která sídlí v několika evropských zemích, byl postup výpočtu původního indexu adekvátně upraven, což je konkrétněji popsáno dále.

Samotný index, i jeho v této analýze použitá modifikace, odráží úroveň měřitelných kritérií konkurenceschopnosti měst na základě jejich vzájemné návaznosti. Dílčím cílem indexu je, kromě samotného zhodnocení konkurenceschopnosti vybraných měst, také snaha o zaplnění „mezery“ v analýze konkurenceschopnosti. Tato „mezera“ vzniká z důvodu převažujícího zaměření odborných studií na zkoumání ukazatelů a oblastí konkurenceschopnosti odděleně s absencí vzájemné podmíněnosti.

Kromě výše uvedeného důvodu lze využití tohoto indexu považovat i za velmi vhodné z důvodu dobré porovnatelnosti zahrnutých ukazatelů, a to jak na městské, tak regionální nebo dokonce makroekonomické úrovni. Na sebe navazující ukazatele zároveň odráží vzájemnou propojenost mezi makroekonomickými agregáty a podnikatelským prostředím.

V první řadě je nutné představit a přiblížit ukazatele, které do konečného indexu konkurenceschopnosti vstupují. Celkový index se skládá ze tří kategorií – konkrétně vstupy,

výstupy a výsledky, do nichž je rozděleno celkem deset ukazatelů. Jednotlivé kategorie i ukazatele jsou, jak již bylo zmíněno výše, vzájemně propojené. Od kategorie vstupů, která hodnotí kvalitu podnikatelské základny, lidských zdrojů a efektivitu jejich práce, přes kategorii výstupů, která se zaměřuje na hodnocení souhrnné výkonnosti ekonomiky a produktivity práce směřuje analýza ke konečné kategorii výsledků, která na základě předchozích vstupů reflektuje úroveň konkurenceschopnosti daného města. Původní ukazatele pro index konkurenceschopnosti dle Hugginse a ukazatele modifikované pro potřeby této práce lze nalézt v tabulce níže (tab. č. 5). Veškerá data použitá pro výpočet indexu byla čerpána z databáze Eurostatu, a to konkrétně z regionálních statistik dle klasifikace NUTS a z Urban auditu.

Tab. č. 5: Porovnání původních ukazatelů vstupujících do indexu konkurenceschopnosti Velké Británie dle Hugginse a případná modifikace těchto ukazatelů nutná pro aplikaci indexu na srovnání vybraných měst

Subindex	Ukazatele	
	Původní index konkurenceschopnosti pro Velkou Británii	**Případná modifikace indexu pro potřeby porovnání vybraných měst**
Vstupy	Míra ekonomické aktivity	*Zůstává stejné*
	Počet firem na 1000 obyvatel	*Zůstává stejné*
	Počet založených firem na 1000 obyvatel	*Zůstává stejné*
	Podíl ekonomicky aktivních s úrovní NVQ 4 a vyšší	Podíl ekonomicky aktivních se vzdělanostní úrovní 5 a vyšší dle mezinárodní klasifikace vzdělání ISCED
	Podíl znalostních firem na celkovém počtu firem	Podíl znalostních firem dle mezinárodní klasifikace NACE (N, M, J)[14]
Výstupy	Hrubá přidaná hodnota na obyvatele v současných cenách	*Zůstává stejné*
	Míra zaměstnanosti	*Zůstává stejné*
	Produktivita práce - výstup na odpracovanou hodinu	Produktivita práce - HDP v běžných cenách/odpracované hodiny
Výsledky	Průměrná hrubá týdenní mzda	*Zůstává stejné*
	Míra nezaměstnanosti	*Zůstává stejné*

zdroj: vlastní zpracování dle Huggins, Thompson (2016)

Mezi ukazatele, které, jak lze vyčíst z tabulky č. 5 výše, nebylo třeba pro účely tohoto indexu modifikovat, patří míra ekonomické aktivity, počet firem na 1000 obyvatel, počet založených firem na 1000 obyvatel, hrubá přidaná hodnota na obyvatele v současných

[14] Do ukazatele podílu znalostních firem na celkovém počtu firem ve městě byly z důvodu nedostupnosti srovnatelných dat zahrnuty pouze některé třídy dle mezinárodní klasifikace ekonomických činnosti NACE, a to konkrétně M (Profesní, vědecké a technické aktivity), N (Administrativní a podpůrné činnosti) a J (Informační a komunikační činnosti).

cenách, míra zaměstnanosti, průměrná hrubá týdenní mzda a míra nezaměstnanosti. Tyto ukazatele byly bez problému dostupné z příslušných statistických databází. Naopak určitou modifikaci vyžadovaly zbývající ukazatele, a to konkrétně podíl ekonomicky aktivních obyvatel s úrovní NVQ 4 a vyšší, podíl znalostních firem na jejich celkovém počtu a produktivita práce.

Podíl ekonomicky aktivních s úrovní NVQ 4 a vyšší byl z důvodu neporovnatelnosti nahrazen podílem ekonomicky aktivních se vzdělanostní úrovní 5 a vyšší dle mezinárodní klasifikace vzdělání ISCED. Klasifikace NVQ, tedy National Vocational Qualification neboli Národní profesní kvalifikace, je využívána pouze ve Velké Británii a vzhledem k zahrnutí měst z několika evropských zemí, kde jsou odlišné vzdělávací systémy, bylo nutné nalézt odpovídající úroveň vzdělání dle mezinárodní klasifikace ISCED, čemuž se právě rovná stupeň ISCED 5 a vyšší.

Druhým problematičtějším ukazatelem byl podíl znalostních firem na celkovém počtu firem. Výběr znalostních firem souvisí s vymezením kvartérního sektoru ekonomiky, které se u různých autorů může odlišovat, nicméně ve většině přístupů do něj spadají aktivity související s rozvojem znalostní ekonomiky, jako je např. věda, výzkum či informační technologie. Vzhledem k tomu, že hodnocená města se nacházejí v odlišných evropských zemích, není vhodné v klasifikaci znalostních firem zacházet do přílišných detailů. To by bylo nejen velmi časově náročné, ale s ohledem na možnou nesrovnatelnost jednotlivých podrobných národních statistik by i tvorba takového přehledu byla ohrožena zkreslením a snížením reprezentativnosti vzniklých výsledků. Pro účely tohoto indexu je tedy z důvodu dobré dostupnosti srovnatelných dat nejvhodnější vymezit firmy spadající do znalostní ekonomiky z mezinárodní klasifikace NACE, která je totožná pro všechny státy, ve kterých leží porovnávaná města. Jak uvádějí např. Turečková, Martinát (2015, str. 6), lze do kvartérního sektoru zařadit firmy z oblastí J (Informační a komunikační činnosti), K (Peněžnictví a pojišťovnictví), M (Profesní, vědecké a technické aktivity), N (Administrativní a podpůrné činnosti), P (Vzdělávání) a Q (Zdravotní a sociální péče). Z důvodu nedostupnosti relevantních dat na úrovni vybraných měst byly z těchto kategorií vybrány pouze ukazatele s daty na této úrovni dostupnými, tedy M, N a J. Vypuštění ukazatelů P a Q se nicméně jeví jako vhodné, jelikož inovativnost dle tohoto indexu je chápána a spojena s inovativní činností firem v sektoru soukromém, nikoliv veřejném, který právě v daných vypuštěných kategoriích převládá. K určitému zkreslení výsledků daného ukazatele však mohlo dojít kvůli nedostupnosti, a tedy nezahrnutí, firem z oblasti K. Toto vypuštění ale může být podpořeno argumentem, že sektor Peněžnictví a pojišťovnictví

nepatří do sektoru kvartérního, ale terciárního, jelikož v něm běžně nedochází k produkci nových znalostí.

Následující část kapitoly pojednává o metodologii tvorby indexu konkurenceschopnosti aplikovaného na vybraná města. Jak již bylo zmíněno výše, souhrnný index se skládá ze tří kategorií, do nichž je rozděleno celkem deset ukazatelů. Jednotlivým kategoriím (a tím i v nich obsaženým ukazatelům) jsou přiřazeny určité váhy. Každá z kategorií, tedy vstupy, výstupy i výsledky, má přiřazenu váhu 0,333, tak, aby se součet jednotlivých vah ve výsledku rovnal 1 a tím byl zachován předpoklad vzájemné provázanosti jednotlivých ukazatelů. Ovšem vzhledem k tomu, že každá z kategorií obsahuje odlišný počet ukazatelů, jsou váhy jednotlivých ukazatelů v nich rozdílné.

První kategorie, tedy vstupy, v sobě zahrnuje největší počet ukazatelů, jejichž váhy jsou v důsledku toho nejnižší. Tato kategorie, jak můžeme vidět z tab. č. 5 výše, zahrnuje 5 ukazatelů, konkrétně tedy ukazatel míry ekonomické aktivity, počtu firem na 1000 obyvatel, počtu založených firem na 1000 obyvatel, podílu ekonomicky aktivních se vzdělanostní úrovní 5 a vyšší dle mezinárodní klasifikace vzdělání ISCED a podílu znalostních firem dle mezinárodní klasifikace NACE. V souvislosti s tímto počtem ukazatelů je váha každého z nich pouze 0,0666 (0333/5). Ve druhé kategorii, zahrnující výstupy, jsou obsaženy 3 ukazatele, a to konkrétně hrubá přidaná hodnota na obyvatele v současných cenách, míra zaměstnanosti a produktivita práce vyjádřená jako HDP v běžných cenách dělená počtem odpracovaných hodin. U těchto ukazatelů jsou přiřazeny o něco vyšší váhy, a to 0,111 (0,333/3). V poslední kategorii (výsledky) jsou obsaženy pouze 2 výsledné ukazatele, a to průměrná hrubá týdenní mzda a míra nezaměstnanosti. Vzhledem k nejnižšímu počtu ukazatelů zahrnutých v této kategorii jsou jim přiřazené váhy nejvyšší, a to 0,166 (0,333/2).

Prvním krokem, který je učiněn pro budoucí výpočet výsledného indexu, je logaritmická transformace, s jejíž pomocí je vytvořeno distribuční rozdělení blízké normálnímu, a čímž také dochází k eliminaci extrémních hodnot. Tato úprava je rovněž použita za účelem umožnění srovnávání hodnot, které byly původně vyjádřeny v odlišných jednotkách. Na tuto úpravu navazuje výpočet samotného dílčího indexu pro daný ukazatel, což je vyjádřeno jako podíl zlogaritmované hodnoty ukazatele pro dané město ku zlogaritmované hodnotě průměru EU násobené stem. Aby nedošlo k úplné eliminaci rozdílů, kterou by právě předchozí zlogaritmování mohlo přinést, je na výsledné hodnoty aplikován postup zvaný exponenciálně-kubická transformace, kterým je hodnota dílčího indexu pro daný ukazatel v podstatě „odlogaritmována“. Předcházející postup je použit pro ukazatele, ve kterých jejich vyšší hodnota znamená lepší výsledek. Pro ukazatel míry nezaměstnanosti, v jehož

případě vyšší hodnota znamená horší výsledek, je postup stejný a různí se pouze v kroku výpočtu dílčího indexu, kde je pro jeho kalkulaci využito vzorce 200-(X´/EU´*100)[15]. Hodnoty dílčích indexů jsou dle předchozího postupu zpracovány pro jednotlivé ukazatele pro každé z vybraných měst. Výsledný index je za každou ze tří kategorií vypočten jako prostý aritmetický průměr všech dílčích indexů do dané kategorie spadajících. Výsledný index konkurenceschopnosti je následně také prostým aritmetickým průměrem ze všech tří do něj vstupujících kategorií.

Následující kapitola 5.1 blíže popisuje jednotlivé kategorie a ukazatele do nich vstupující. Pro lepší porovnatelnost vývoje dílčích indexů i celkového indexu jsou jejich hodnoty zobrazovány pro čtyři vybrané roky, konkrétně 2000, 2005, 2010 až po rok 2015, kterým dostupnost aktuálních dat končí. U každého z dílčích indexů je uvedeno, jaký měla hodnota do něj zahrnutých ukazatelů vliv na jeho konečnou výši. Přehled konkrétních hodnot ukazatelů i dílčích indexů ve vybraných letech je uveden v tab. č. 6 - 12.

5.1. Kategorie vstupů

První kategorií, kterou výsledný index zahrnuje, je kategorie vstupů. Tato kategorie zahrnuje největší počet ukazatelů, jimž jsou tím pádem přiřazeny nejnižší váhy. Hodnoty těchto ukazatelů mají na výsledek celkového indexu nejmenší vliv ze všech zahrnutých kategorií.

Prvním ukazatelem, který do dané kategorie patří, je míra ekonomické aktivity. Míra ekonomické aktivity je dle Eurostatu (Eurostat, 2014) definována jako procentní podíl ekonomicky aktivních osob, tedy počtu zaměstnaných a nezaměstnaných osob, na celkové populaci ve věkové kategorii od 15 do 64 let. Tento ukazatel reflektuje míru participace vzdělanějšího obyvatelstva na místním trhu práce. Míra ekonomické aktivity souvisí i s úrovní vzděláním, jelikož vzdělanější obyvatelé jsou povětšinou ekonomicky aktivnější než méně vzdělaní. Ekonomicky aktivní obyvatelstvo má také více příležitostí k dalšímu vzdělávání či rozvoji svých dovedností, což vede k dalšímu zvyšování míry ekonomické aktivity.

Druhým a třetím ukazatelem, který spadá do dané kategorie, je ukazatel počtu firem na 1000 obyvatel a ukazatel počtu nově vzniklých firem na 1000 obyvatel. Tyto ukazatele odráží podnikatelský potenciál vybraných měst, není jimi však hodnocena např. jejich ekonomická výkonnost či konkrétní zaměření podnikání. Ukazatel počtu firem na 1000

[15] Vzhledem k opačnému charakteru ukazatele nezaměstnanosti bylo přistoupeno k uvedené matematické úpravě s cílem zachytit nižší míru nezaměstnanosti jako obecně pozitivně vnímanou vlastnost dané oblasti a vice versa.

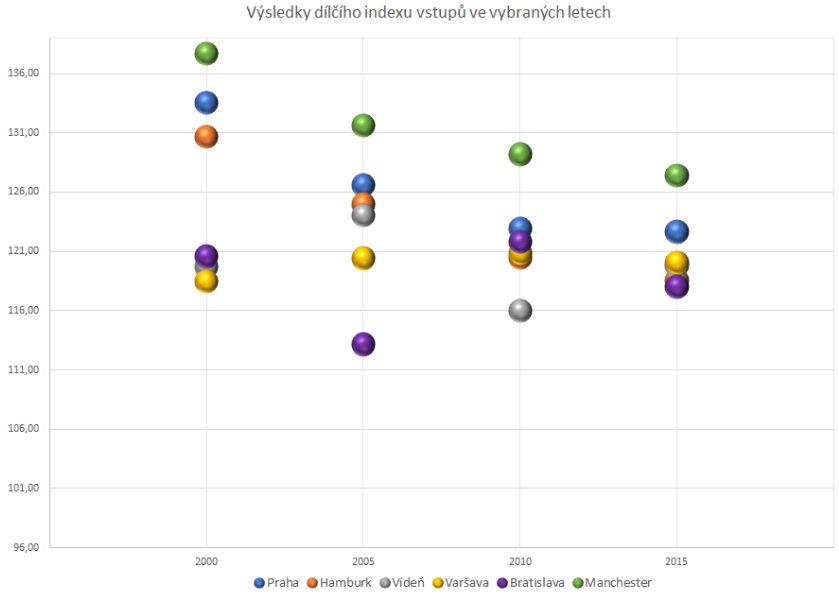
obyvatel reflektuje v podstatě hustotu firem v daném městě. Ukazatel firem nově vzniklých představuje do určité míry hodnocení ekonomické situace a její dynamiku ve vybraném městě.

Třetím ukazatelem v této kategorii je podíl ekonomicky aktivních se vzdělanostní úrovní 5 a vyšší dle mezinárodní klasifikace vzdělání ISCED, který vyjadřuje podíl obyvatel s vysokoškolským vzděláním. Je možno říci, že tento ukazatel do určité míry vyjadřuje velikost té části lidského kapitálu, u něhož se předpokládá zaměstnání v některém ze znalostních sektorů ekonomiky. Tento ukazatel souvisí s ukazatelem celkové míry ekonomické aktivity a to tím, že vyšší úroveň vzdělání předpokládá vyšší participaci na pracovním trhu. Vyšší podíl ekonomicky aktivních s vyšším vzděláním tedy může do jisté míry podporovat budoucí růst celkové ekonomické aktivity.

Posledním ukazatelem v této kategorii je podíl znalostních firem dle mezinárodní klasifikace NACE, který představuje tu část ekonomiky, která spadá pod vymezení znalostní ekonomiky a která by měla mít největší ekonomický potenciál pro zlepšování konkurenceschopnosti města. Tato část ekonomiky je pro konkurenceschopnost chápanou dle tohoto přístupu klíčová, jelikož umožňuje zapojení vysoce vzdělané pracovní síly a zároveň přepokládá vysokou míru využití jejích schopností a dovedností. V závislosti na úspěšnosti zapojení vzdělaného obyvatelstva pak znalostní sektor produkuje výstupy, které zlepšují konkurenční pozici daného města.

Shrnutím všech hodnot předchozích dílčích indexů pro jednotlivé ukazatele vzniká dílčí index, který reprezentuje celkovou úroveň kategorie vstupů, jehož výsledky lze vidět na grafu umístěném níže (graf č. 1). Konkrétní hodnoty dílčího indexu i v něm obsažených ukazatelů lze potom nalézt dále v tabulce č. 6 a 7.

Graf č. 1: Výsledky dílčího indexu vstupů ve vybraných letech

zdroj: vlastní konstrukce dle výsledků dílčího indexu

V roce 2000 dosáhl nejlepšího výsledku daného dílčího indexu vstupy Manchester s hodnotou 137,65. K této hodnotě výrazně přispívaly zejména dobré výsledky v ukazateli počtu nově založených firem na 1000 obyvatel a dále také počtu firem na 1000 obyvatel. Dobré postavení Manchesteru v těchto ukazatelích může souviset s jeho polohou v nejdůležitějším prostoru koncentrace obyvatelstva a jeho aktivit v Evropě, tedy na geoekonomické ose střední Anglie – Nizozemsko – Porúří – Švýcarsko – severní Itálie, zvané „modrý banán“. Tato oblast se vyznačuje zejména vysokou koncentrací finančních institucí, kapitálu, ale i průmyslu a je považována za dominantní rozvojovou a urbanizační osu. Žádné z dalších analyzovaných měst se v dané oblasti nenachází. Své prvenství si Manchester drží i ve všech dalších letech (2005, 2010 a 2015), což potvrzuje předchozí zdůvodnění, přičemž se ale hodnota dílčího indexu stále pozvolna snižuje. To může být způsobeno zejména poklesem míry ekonomické aktivity způsobené rostoucím podílem mladé generace ve městě, mezi niž patří i studenti, kteří jsou statisticky klasifikováni jako ekonomicky neaktivní. V roce 2005 hodnota indexu dosahuje 131,60, v roce 2010 již 129,19 a v roce 2015 pouze 127,40. K vysoké výsledné hodnotě tohoto indexu stále nejvíce přispívají ukazatele zmíněné výše. V celém období může být vznik nových firem způsoben rozšířením účetních firem (a podniků v nebankovním sektoru obecně), které jsou v Manchesteru koncentrované. V roce 2015 může vysoká hodnota indexu souviset s masivním rozšířením start-up podniků, což zároveň zmírnilo její pokles. Naopak k jejímu pozvolnému poklesu přispívá snižující se ukazatel míry ekonomické aktivity úzce

související jak s problémem stárnutí populace, tak i se stále se zvyšujícím podílem obyvatel soustavně se připravujících na budoucí povolání na vysokých školách. V případě Manchesteru je však spíše pravděpodobná druhá varianta, jelikož je v něm nejmenší podíl starších osob ze všech sledovaných měst, a naopak relativně vysoký podíl mladší a střední generace, což je dále potvrzeno při porovnání ukazatele míry závislosti starších osob v kapitole 6.1.

Na druhém místě se v tomto dílčím indexu ve všech letech umístila Praha s počáteční hodnotou 133,54 v roce 2000, jejíž vývoj ve sledovaných letech je, co se týče trendu, obdobný jako v případě Manchesteru. I hodnota indexu u Prahy se postupně snižovala od výše zmíněné hodnoty v roce 2000, přes hodnotu 126,62 v roce 2005, 122,90 v roce 2010 až po hodnotu 122,64 v roce 2015. I v případě Prahy měly na hodnotu dílčího indexu nejvýraznější vliv ukazatele počtu nově založených firem na 1000 obyvatel a dále také počtu firem na 1000 obyvatel. To lze částečně přisuzovat poloze Prahy v tzv. druhé geoekonomické ose (Kodaň – Hamburk – Berlín – Praha – Vídeň – Budapešť), kde se také soustřeďují ekonomické aktivity a obyvatelstvo. Praha patří zároveň mezi města, v nichž se nachází vysoká koncentrace reklamních a marketingových firem, jejichž rozvoj ve sledovaném období může způsobovat vysoké hodnocení v oblasti počtu firem a nově vzniklých firem právě vzhledem k rozšíření tohoto odvětví. Zmírnění poklesu hodnoty indexu v roce 2015 může být, obdobně jako v případě Manchesteru, způsobeno masivním rozšířením start-up firem, což má vliv jak na ukazatel počtu firem na 1000 obyvatel, tak na počet nově vzniklých firem. V případě Prahy snižuje hodnotu indexu ukazatel podílu znalostních firem, což může být způsobeno zaměřením její ekonomiky spíše na terciární než kvartérní sektor.

Na třetím místě se v roce 2000 umístil Hamburk s hodnotou 130,65, který si třetí místo udržel i v roce 2005, kdy hodnota indexu dosahovala 124,97. V těchto letech přispívaly k relativně vysoké hodnotě indexu ukazatele nově založených firem a počtu firem na 1000 obyvatel a také podíl znalostních firem. V roce 2010 a 2015 již Hamburk klesl na nižší příčku, konkrétně na 5., s hodnotou 120,46 v roce 2010 a 118,52 v roce 2015, kdy jeho výsledek téměř splývá s Bratislavou. Snížení hodnoty indexu bylo způsobeno zejména snížením hodnoty ukazatele počtu firem a počtu založených firem na 1000 obyvatel a také poklesem míry ekonomické aktivity, jak v celkové populaci, tak i v populaci s vyšším vzděláním. Pokles míry ekonomické aktivity může být způsoben zvyšováním podílu mladší generace, zejména studentů v daném městě.

Na čtvrtém místě se v roce 2000 umístila Bratislava s hodnotou 120,57, na jejíž výši měly podíl zejména dobré výsledky v ukazateli míry ekonomické aktivity obyvatelstva s vyšším vzděláním a vysoký počet nově založených firem. V roce 2005 se Bratislava propadla až na poslední místo s hodnotou 113,15, což bylo způsobeno zejména souhrnným poklesem všech zkoumaných ukazatelů, kromě podílu znalostních firem. V roce 2010 se Bratislava opět posunula, tentokrát na 3. místo s hodnotou 121,83, což bylo způsobeno zejména stálým zvyšováním podílu znalostních firem. V roce 2015 ale opět došlo k jejímu propadu na poslední místo s hodnotou 118,01. K tomuto poklesu došlo zejména kvůli poklesu počtu založených firem a poklesu podílu znalostních firem.

Na pátém místě se v roce 2000 umístila Vídeň s hodnotou 119,70. Vídeň dosáhla relativně dobrého výsledku v ukazateli počtu nově založených firem, nicméně oproti tomu nedosáhla příliš dobrých výsledků v ukazateli míry ekonomické aktivity a podílu znalostních firem. Naopak relativně dobrého výsledku dosáhla Vídeň v ukazateli počtu nově založených firem. V roce 2005 se pak Vídeň posunula na 4. místo s hodnotou 124,03, k čemuž přispělo zlepšení výsledků ve všech ukazatelích kromě počtu nově založených firem. V roce 2010 došlo k propadu Vídně na poslední místo s hodnotou 115,99, což bylo způsobeno naopak všeobecným poklesem hodnot všech zahrnutých ukazatelů. V roce 2015 se Vídeň naopak umístila na 3. místě s hodnotou 119,81 a v grafu dochází k jejímu překryvu s Varšavou. K jejímu zlepšení přispěly zejména ukazatele počtu ekonomicky aktivních obyvatel s vyšším vzděláním a podílu znalostních firem.

Na šestém místě se v roce 2000 umístila Varšava s hodnotou indexu 118,44. Na její relativně špatný výsledek měly vliv zejména ukazatele počtu ekonomicky aktivních osob s vyšším vzděláním a míra ekonomické aktivity. V dalších dvou sledovaných letech došlo ke zlepšení jejího umístění. V roce 2005 se dostala na 5. místo s hodnotou 120,40, což bylo způsobeno zejména zlepšením ukazatelů problematických v roce 2000. V roce 2010 se Varšava posunula ještě o jednu příčku výš s hodnotou 120,87, což opět způsobilo zlepšení výše zmíněných ukazatelů z roku 2000. V roce 2015 došlo opět k mírnému zlepšení jejího postavení, a to na 3. místo, znovu díky zlepšení výše zmíněných ukazatelů v roce 2000.

V tomto dílčím indexu si Praha v porovnání s ostatními městy stojí relativně dobře. V průběhu sledovaného období si zachovává stálé druhé místo a nedochází u ní k výraznějším výkyvům, jako je tomu u ostatních hůře umístěných měst, což lze považovat za úspěch a za zaručení určité stabilní úrovně konkurenceschopnosti v porovnání s dalšími hodnocenými městy. I přes toto relativně dobré umístění lze však u těchto ukazatelů nalézt prostor pro zlepšování.

Následující tabulka ukazuje hodnoty dílčího indexu vstupů. Extrémní hodnoty v daném roce jsou vždy vyznačeny barevně - v případě nejnižší hodnoty červenou barvou a v případě hodnoty nejvyšší barvou zelenou.

Tab. č. 6: Konkrétní hodnoty dílčího indexu vstupů ve vybraných letech

Město/rok	2000	2005	2010	2015
Praha	133,54	126,62	122,90	122,64
Hamburk	130,65	124,97	120,46	118,52
Vídeň	119,70	124,03	115,99	119,81
Varšava	118,44	120,40	120,87	120,06
Bratislava	120,57	113,15	121,83	118,01
Manchester	137,65	131,60	129,19	127,40

zdroj: vlastní zpracování dle výsledků dílčího indexu

Pro větší přehlednost je níže uvedena tab. č. 7 ukazující konkrétní hodnoty indexu u jednotlivých ukazatelů v kategorii vstupů za vybrané roky. Extrémní hodnoty v daném roce jsou opět vyznačeny v případě nejnižší červenou barvou a v případě nejvyšší zelenou barvou.

Tab. č. 7: Konkrétní hodnoty indexu jednotlivých ukazatelů v kategorii vstupů

Město/ukazatel	míra ekonomické aktivity				počet firem na 1000 obyvatel				nově založené firmy na 1000 obyvatel			
rok	2000	2005	2010	2015	2000	2005	2010	2015	2000	2005	2010	2015
Praha	108,66	104,04	103,15	104,20	145,77	132,30	122,89	101,30	177,18	166,18	155,18	144,19
Hamburk	104,94	102,94	105,74	106,06	90,67	95,48	92,98	98,82	196,12	185,13	174,13	163,13
Vídeň	107,17	99,90	100,79	99,81	96,50	110,85	99,38	95,11	185,52	174,52	163,52	152,53
Varšava	101,42	96,89	98,10	101,06	122,26	114,30	100,96	97,44	164,01	153,01	142,01	131,01
Bratislava	108,56	104,93	103,82	102,97	116,73	106,56	136,67	135,68	148,21	137,21	126,21	115,21
Manchester	105,35	103,34	103,05	102,12	151,04	133,84	116,85	130,52	194,84	183,84	172,84	161,84
průměr EU	**100**	**100**	**100**	**100**	**100**	**100**	**100**	**100**	**100**	**100**	**100**	**100**

Město/ukazatel	podíl ekonomicky aktivních (ISCED 5+)				podíl znalostních firem			
rok	2000	2005	2010	2015	2000	2005	2010	2015
Praha	127,10	117,55	114,27	125,53	109,23	113,89	119,22	138,87
Hamburk	117,51	106,29	107,45	107,41	144,57	135,52	122,47	117,19
Vídeň	104,30	112,91	99,25	129,25	105,41	122,11	117,69	122,37
Varšava	81,50	95,82	118,28	124,78	123,63	142,32	145,87	146,13
Bratislava	131,36	113,04	117,45	122,26	98,01	104,51	125,26	113,92
Manchester	124,05	108,98	116,22	116,53	113,29	128,03	137,71	126,46
průměr EU	**100**	**100**	**100**	**100**	**100**	**100**	**100**	**100**

zdroj: vlastní zpracování dle výsledků indexu

V této tabulce č. 7 lze vidět stabilní nejhorší či nejlepší pozici vybraného města v daném ukazateli. V ukazateli míry ekonomické aktivity přetrvává delší dobu na posledním místě Varšava, v ukazateli počtu firem na 1000 obyvatel Hamburk, v ukazateli nově založených

firem na 1000 obyvatel Bratislava, a v ukazateli podílu znalostních firem také Bratislava. Naopak nejlépe umístěným městem v ukazateli nově založených firem na 1000 obyvatel je Hamburk a v ukazateli podílu znalostních firem Varšava. Praha v této kategorii nevykazuje extrémní hodnoty dlouhodobějšího rázu, nicméně v některých letech lze pozorovat nejlepší umístění v ukazateli míry ekonomické aktivity a podílu ekonomicky aktivních s vyšším vzděláním.

5.2. Kategorie výstupů

Druhou kategorií, kterou index konkurenceschopnosti obsahuje, je kategorie výstupů. Do této kategorie spadá již nižší počet ukazatelů a jejich váha je tedy o něco vyšší než u kategorie předchozí. Tyto ukazatele mají díky tomu větší vliv na celkovou hodnotu indexu než ukazatele kategorie vstupů.

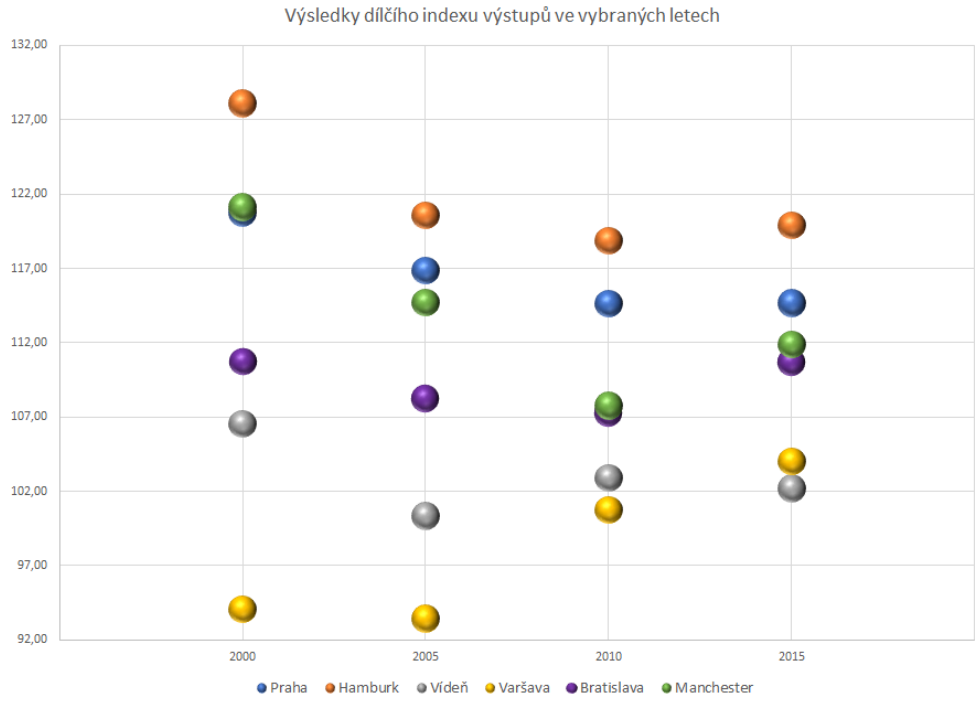
Prvním ukazatelem, který do dané kategorie vstupuje, je hrubá přidaná hodnota na obyvatele v současných cenách, která je dle Eurostatu definována jako celkový produkovaný výstup v současných cenách, který je snížen o mezispotřebu oceněnou v kupních cenách a přepočten na 1000 obyvatel (Eurostat, 2016). Tento ukazatel reflektuje souhrnnou výkonnost ekonomiky a jedná se tedy o její „čisté“ vyjádření (Český statistický úřad, 2015).

Druhým ukazatelem v této kategorii je míra zaměstnanosti, která je dle Eurostatu vymezena jako podíl zaměstnaných ve skupině ekonomicky aktivních, tedy ve věku od 15 do 64 let. Tento ukazatel doplňuje tuto kategorii, jelikož vyjadřuje schopnost a možnost uplatnění se ekonomicky aktivního obyvatelstva na trhu práce.

Třetím a posledním ukazatelem v této kategorii je produktivita práce, která je v tomto případě vyjádřena jako podíl HDP v běžných cenách k počtu odpracovaných hodin. Měření produktivity práce výše zmíněným způsobem lépe ukazuje vývoj produktivity v ekonomice, než kdyby byl použit ukazatel produktivity práce počítaný na zaměstnance, jelikož eliminuje rozdíly ve skladbě pracovních úvazků mezi jednotlivými městy a lety.

Shrnutím všech hodnot předchozích dílčích indexů pro jednotlivé ukazatele vzniká dílčí index, který reprezentuje celkovou úroveň kategorie výstupů, jehož výsledky lze vidět na grafu umístěném níže (graf č. 2). Oproti předchozímu dílčímu indexu lze pozorovat větší konzistentnost pořadí jednotlivých měst pouze s nepatrnými výkyvy. Konkrétní hodnoty dílčího indexu i v něm obsažených ukazatelů lze potom nalézt dále v tabulce č. 10 a 11.

Graf č. 2: Výsledky dílčího indexu výstupů ve vybraných letech

zdroj: vlastní konstrukce dle výsledků dílčího indexu

Nejlépe umístěným městem se v tomto dílčím indexu stal Hamburk, a to ve všech sledovaných letech. K jeho dobrému postavení nejvýrazněji přispěl ukazatel HDP na odpracovanou hodinu a hrubé přidané hodnoty na obyvatele. V roce 2000 jeho hodnota dosahovala 128,08, v roce 2005 120,58 a v roce 2010 již pouze 118,87. V roce 2015 došlo k mírnému zlepšení na 119,89, což bylo způsobeno zejména zlepšením ukazatelů míry zaměstnanosti a HDP na odpracovanou hodinu.

Na druhém místě se v roce 2000 umístil Manchester s hodnotou 121,13, který ale v dalších letech poklesl na místo třetí. V roce 2005 dosáhl hodnoty 114,69, v roce 2010 107,75 a v roce 2015 111,88. K jeho poklesu výrazně přispěl ukazatel HDP na odpracovanou hodinu. Naopak nárůst lze přisuzovat mírnému zlepšení všech zahrnutých ukazatelů.

V roce 2000 byla na třetím místě Praha, která dosahovala téměř totožné hodnoty jako Manchester, tedy 120,74. V dalších letech to byla právě Praha, která Manchester předčila a ustálila se na druhém místě. Hodnota dílčího indexu byla v roce 2005 116,85, v roce 2010 114,63 a v roce 2015 114,66. Na dobrý výsledek Prahy v tomto dílčím indexu měl ve všech vybraných letech pozitivní vliv ukazatel HDP na odpracovanou hodinu. Mírný pokles byl způsoben zhoršením ukazatele hrubé přidané hodnoty na obyvatele.

Na 4. místě se ve všech vybraných letech umístila Bratislava. V roce 2000 dosáhla v dílčím ukazateli hodnoty 110,72, v roce 2005 108,21, v roce 2010 107,31 a v roce 2015

110,72. Zlepšení u Bratislavy bylo tedy relativně výraznější oproti zlepšení v případě Prahy. Na zlepšení mezi lety 2010 a 2015 měl vliv především ukazatel míry zaměstnanosti a HDP na odpracovanou hodinu.

Na 5. místě se umístila Vídeň, která si toto umístění udržela až do roku 2010, v roce 2015 pak klesla na poslední místo. V roce 2000 dosáhla Vídně hodnoty 106,54, v roce 2005 100,31, v roce 2010 102,89 a v roce 2015 102,21. K nízké hodnotě dílčího indexu přispíval u Vídně zejména ukazatel HDP na odpracovanou hodinu.

Na posledním místě v tomto dílčím indexu se umístila Varšava, která v roce 2000 dosáhla hodnoty 94,07. V roce 2005 její hodnota klesla na 93,45. V dalších letech došlo k výraznějšímu růstu, kdy hodnota dílčího ukazatele u Varšavy dosáhla 100,74 v roce 2010 a v roce 2015 se zvýšila až na 104,01. Tento nárůst lze přisuzovat rovnoměrnému zlepšení všech sledovaných ukazatelů. Následkem tohoto zlepšení se Varšava dostala v roce 2015 na 5. místo před pohoršivší si Vídeň.

Trend mírného poklesu od roku 2000 až po rok 2010 lze sledovat u čtyř ze sledovaných měst. Tomuto trendu se vymyká pouze Varšava a Vídeň. Trend mírného zlepšení v roce 2015 oproti roku 2010 lze pozorovat u všech sledovaných měst kromě Vídně. To může být způsobeno poklesem po ekonomické krizi a následně opětovně pozvolným zlepšováním ekonomické úrovně. V případě Vídně nebyl ovšem pokles nijak dramatický a byl způsoben zejména snížením míry zaměstnanosti a hrubé přidané hodnoty na obyvatele.

Následující tabulka (tab. č. 8) ukazuje hodnoty dílčího indexu výstupů. Extrémní hodnoty v daném roce jsou vyznačeny v případě nejnižší červenou barvou a v případě nejvyšší zelenou barvou.

Tab. č. 8: Konkrétní hodnoty dílčího indexu výstupů ve vybraných letech

Město/rok	2000	2005	2010	2015
Praha	120,74	116,85	114,63	114,66
Hamburk	128,08	120,58	118,87	119,89
Vídeň	106,54	100,31	102,89	102,21
Varšava	94,07	93,45	100,74	104,01
Bratislava	110,72	108,21	107,31	110,72
Manchester	121,13	114,69	107,75	111,88

zdroj: vlastní zpracování dle výsledků dílčího indexu

Pro větší přehlednost je níže umístěna tabulka (tab. č. 9) s konkrétními hodnotami indexu u jednotlivých ukazatelů v kategorii výstupů za vybrané roky. Extrémní hodnoty v daném

roce jsou vyznačeny v případě nejnižší červenou barvou a v případě nejvyšší zelenou barvou.

Tab. č. 9: Konkrétní hodnoty indexu jednotlivých ukazatelů v kategorii výstupů

Město/ukazatel	HPH na obyvatele v současných cenách				míra zaměstnanosti				HDP na odpracovanou hodinu			
rok	2000	2005	2010	2015	2000	2005	2010	2015	2000	2005	2010	2015
Praha	87,35	99,09	106,84	101,82	110,39	108,86	108,21	109,10	164,49	142,62	128,85	133,06
Hamburk	128,40	126,01	124,64	123,03	104,40	103,61	108,42	110,02	151,45	132,11	123,55	126,62
Vídeň	119,90	116,89	117,65	115,36	106,31	98,85	102,13	98,90	93,41	85,20	88,90	92,36
Varšava	88,09	91,41	101,40	104,32	98,86	93,33	100,00	103,45	95,27	95,60	100,82	104,26
Bratislava	77,30	91,28	105,15	105,90	109,08	107,02	104,98	106,30	145,79	126,32	111,79	119,96
Manchester	118,49	118,05	110,54	116,22	108,75	107,13	102,46	104,30	136,16	118,89	110,26	115,11
průměr EU	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

zdroj: vlastní zpracování dle výsledků indexu

Z tabulky umístěné výše lze vysledovat dlouhodobě přetrvávající trendy v jednotlivých ukazatelích. V negativních hodnotách lze dlouhodobější trend pozorovat u Varšavy v ukazateli míry zaměstnanosti a u Vídně v ukazateli HDP na odpracovanou hodinu. Naopak pozitivní trend po celé sledované období převládá u Hamburku v ukazateli HPH na obyvatele v současných cenách a částečně i v ukazateli míry zaměstnanosti a u Prahy v ukazateli HDP na odpracovanou hodinu.

5.3. Kategorie výsledků

Třetí kategorií, která je do indexu konkurenceschopnosti zahrnuta, je kategorie výsledků. Tato kategorie obsahuje pouze dva ukazatele, jejichž váha je tedy ze všech vstupujících ukazatelů nejvyšší. Ukazatele zahrnuté v této kategorii mají tedy nejznačnější vliv na výsledek celkového indexu konkurenceschopnosti.

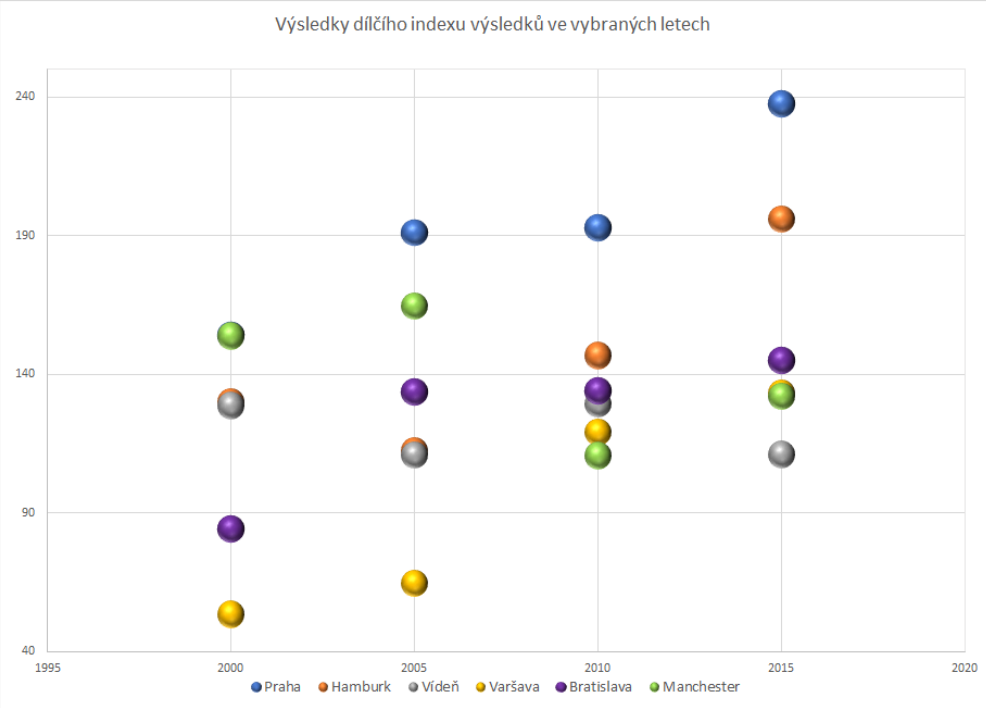
Prvním ukazatelem je průměrná hrubá týdenní mzda, která byla vypočtena jako podíl hrubého ročního výdělku obyvatelstva k celkovému počtu zaměstnaných ve městě, což bylo následně přepočteno na týdenní mzdu. Hrubý roční výdělek zahrnuje odměnu vyplacenou zaměstnavatelem před odpočtem daní a příspěvků na sociální zabezpečení (Eurostat, 2017). Tento ukazatel je výsledkem spolupůsobení a vzájemné provázanosti ukazatelů z kategorií vstupů a výstupů.

Druhým ukazatelem spadajícím do této kategorie je míra nezaměstnanosti, která představuje procentní podíl nezaměstnaných na celkové pracovní síle ve věku 15 až 74 let, přičemž celková pracovní síla je dána součtem zaměstnaných a nezaměstnaných. Mezi nezaměstnané osoby se počítají osoby, které jsou bez práce, práci aktivně hledají a jsou schopni nastoupit do zaměstnání nejpozději do 14 - ti dní. Tento ukazatelem je druhým

ukazatelem, který je výsledkem spolupůsobení a vzájemné podmíněnosti ukazatelů z předchozích kategorií. Souhrnně tyto dva ukazatele zachycují výslednou efektivitu trhu práce, výkonnosti ekonomiky a kvalitu podnikatelského prostředí.

Shrnutím všech hodnot předchozích dílčích indexů pro jednotlivé ukazatele vzniká dílčí index, který reprezentuje celkovou úroveň kategorie výsledků, jehož výsledné hodnoty lze vidět na grafu umístěném níže (graf č. 3). Konkrétní hodnoty dílčího indexu i v něm obsažených ukazatelů lze potom nalézt dále v tabulce č. 8 a 9.

Graf č. 3: Výsledky dílčího indexu výsledků ve vybraných letech

zdroj: vlastní konstrukce dle výsledků dílčího indexu

Ve všech vybraných letech se na prvním místě umístila Praha, i když v případě roku 2000 to bylo velmi těsné. V roce 2000 totiž Praha dosáhla hodnoty 154,27, čímž těsně předčila Manchester, který dosáhl hodnoty 153,90. V dalších letech si již Praha udržela svou pozici a mezi lety 2010 a 2015 došlo k výraznějšímu zlepšení. V roce 2005 byla její hodnota 191,15, v roce 2010 192,88 a v roce 2015 až 237,73. K takto vysoké hodnotě přispívala zejména velmi nízká míra nezaměstnanosti, která je jedním ze dvou zahrnutých ukazatelů. Ani při snížení váhy tohoto ukazatele nedošlo ke změně v pořadí měst a Praha se stále nacházela na místě prvním.

V roce 2000 se na druhém místě v těsném závěsu umístil Manchester, který si ale své dobré umístění neudržel v letech 2010 a 2015. V roce 2005 jeho hodnota dosáhla 164,74,

v roce 2010 ale již pouze 110,67 a v roce 2015 132,11. Nízká hodnota v roce 2010 mohla být způsobena předcházející ekonomickou krizí, čemuž odpovídá i vysoká hodnota před krizí v roce 2005. K tomuto razantnímu poklesu přispěly oba zahrnuté ukazatele, nicméně ve větší míře byl pokles způsoben rostoucí mírou nezaměstnanosti.

Na třetím místě se v roce 2000 umístil Hamburk s hodnotou 130,14, který dosáhl o něco vyšší hodnoty než bezprostředně za ním umístěná Vídeň. V následujícím sledovaném roce byla hodnota u těchto měst také velice blízká, nicméně se Hamburk posunul na 4. místo s hodnotou 112,44. V posledních dvou sledovaných letech si Hamburk polepšil a dostal se na druhé místo. V roce 2010 měl hodnotu 146,76 a v roce 2015 196,05, a to především díky razantnímu zlepšení ukazatele míry nezaměstnanosti.

Na čtvrtém místě se v roce 2000 s hodnotou 128,75 umístila Vídeň. V roce 2005 u ní došlo ke zhoršení hodnoty na 110,89. V dalším roce (2010) došlo ke zlepšení, a to na hodnotu 129,46, k čemuž přispělo zlepšení úrovně míry nezaměstnanosti. Mezi lety 2010 a 2015 si ale Vídeň opět pohoršila na hodnotu 111,15, což bylo způsobeno růstem míry nezaměstnanosti.

Na pátém místě se umístila Bratislava s hodnotou 84,29, která byla způsobena zejména velmi nízkou průměrnou hrubou týdenní mzdou. V následujících letech si však Bratislava polepšila, v roce 2005 se umístila již na třetím místě s hodnotou 133,66, k čemuž jí dopomohlo zlepšení jak ukazatele hrubé týdenní mzdy, tak míry nezaměstnanosti. Třetí příčku si Bratislava udržela i v následujících letech, přičemž v roce 2010 byla hodnota dílčího indexu 134,04 a v roce 2015 145,01, což bylo zapříčiněno zlepšením úrovně obou ukazatelů.

Na posledním místě se v této kategorii v roce 2000 umístila Varšava, ovšem od roku 2010 se její pozice zlepšila. Hodnota v roce 2000 byla 53,52, v roce 2005 64,70, v roce 2010 již 119,16 a v roce 2015 133,20. Velmi nízké hodnoty indexu byly v prvních dvou vybraných letech způsobeny velmi nízkou úrovní týdenních hrubých mezd a velmi vysokou úrovní míry nezaměstnanosti, která se však v dalších dvou letech výrazně zlepšila.
Konkrétní hodnoty dosažené jednotlivými městy v kategorii výsledků lze vidět v tabulce č. 11 v následující kapitole 5.3.1 Alternativní výsledky.

Pro větší přehlednost je níže umístěna tabulka č. 10 s konkrétními hodnotami indexu u jednotlivých ukazatelů v kategorii výsledků za vybrané roky. Extrémní hodnoty v daném roce jsou vyznačeny v případě nejnižší červenou barvou a v případě nejvyšší zelenou barvou. U ukazatele míry nezaměstnanosti je třeba poznamenat, že i u něj je vyšší hodnota indexu lepší a znamená nižší míru nezaměstnanosti, jelikož došlo k převrácení hodnot.

Tab. č. 10: Konkrétní hodnoty indexu jednotlivých ukazatelů v kategorii výsledků

Město/ukazatel	průměrná hrubá týdenní mzda				míra nezaměstnanosti			
rok	2000	2005	2010	2015	2000	2005	2010	2015
Praha	67,47	89,98	105,58	109,89	241,08	292,32	280,17	365,58
Hamburk	153,11	144,49	145,50	146,58	107,17	80,39	148,02	245,51
Vídeň	144,38	135,50	138,36	137,54	113,13	86,29	120,57	84,76
Varšava	61,46	83,09	101,87	108,43	45,58	46,30	136,45	157,97
Bratislava	55,45	76,20	98,16	106,98	113,13	191,12	169,92	183,04
Manchester	123,81	121,38	107,71	106,25	183,99	208,10	113,63	157,97
průměr EU	**100**	**100**	**100**	**100**	**100**	**100**	**100**	**100**

zdroj: vlastní zpracování dle výsledků indexu

5.3.1. Alternativní výsledky

Vzhledem k problému s přiřazením velké váhy ukazateli nezaměstnanosti, což může zkreslovat výsledky indexu, bylo přistoupeno rovněž k alternativnímu vyhodnocení kategorie výsledků. Původně byla váha obou ukazatelů v kategorii výstupů stanovena na 50 %. V alternativním vyhodnocení bylo přistoupeno ke snížení váhy míry nezaměstnanosti na 20 % a tedy naopak zvýšení váhy ukazatele hrubé týdenní mzdy na 80 %. Důvodem pro tuto změnu bylo snížení významu tohoto ukazatele a tím i snížení jeho vlivu na dílčí i výsledný index konkurenceschopnosti, který byl značný především v případě Prahy a může být důvodem částečného snížení reprezentativnosti výsledků indexu. Obhájit toto snížení lze např. tím, že ukazatel hrubé týdenní mzdy v sobě také přeneseně zahrnuje reakci pracovního trhu na nízkou míru nezaměstnanosti a odráží tedy částečně i jeho efektivitu obdobně jako ukazatel míry nezaměstnanosti. Jí samotné není tedy nutně potřeba přiřadit tak vysokou váhu. Na druhou stranu je ale sporné, zda přiřazením vyšší váhy ukazateli týdenní hrubé mzdy nedojde opět ke zkreslení daných výsledků tentokrát jiným směrem a u jiných měst.

Po přistoupení ke změně vah daných ukazatelů došlo ke změně v pořadí měst v dílčím indexu i v celkovém indexu. V roce 2015 došlo v důsledku změny vah k následujícím změnám v pořadí měst. Oproti původní verzi, ve které byla nejlepší Praha, se jako první umístil Hamburk s hodnotou 166,37. Praha se tak posunula na druhé místo a dosáhla hodnoty 161,02. Na třetím místě se oproti původní verzi umístila Vídeň s hodnotou 126,98, která si tak polepšila o celé tři příčky. Na místě čtvrtém se umístila Bratislava s hodnotou 122,19, která si oproti původnímu žebříčku pohoršila o jedno místo. Na pátém místě se umístila Varšava s hodnotou 118,34 a na posledním místě Manchester s hodnotou 116,60. Obě předchozí města (Varšava, Manchester) si také oproti původní verzi indexu pohoršila o jedno místo.

Porovnání původního a nového umístění v dílčím indexu kategorie výsledků i s dosaženými hodnotami ve vybraných letech lze nalézt v tabulce č. 11 níže.

Tab. č. 11: Porovnání původních hodnot indexu kategorie výsledků s hodnotami alternativními

pořadí	2000		2005		2010		2015	
	původní	alternativní	původní	alternativní	původní	alternativní	původní	alternativní
1.	Praha (154,27)	Hamburk (143,92)	Praha (191,15)	Manchester (138,72)	Praha (192,88)	Hamburk (146,00)	Praha (237,73)	Hamburk (166,37)
2.	Manchester (153,90)	Vídeň (138,13)	Manchester (164,74)	Hamburk (131,67)	Hamburk (146,76)	Praha (140,50)	Hamburk (196,05)	Praha (161,02)
3.	Hamburk (130,14)	Manchester (135,84)	Bratislava (133,66)	Praha (130,45)	Bratislava (134,04)	Vídeň (134,80)	Bratislava (145,01)	Vídeň (126,98)
4.	Vídeň (128,75)	Praha (102,19)	Hamburk (112,44)	Vídeň (125,66)	Vídeň (129,46)	Bratislava (112,51)	Varšava (133,20)	Bratislava (122,19)
5.	Bratislava (84,29)	Bratislava (66,99)	Vídeň (110,89)	Bratislava (99,19)	Varšava (119,16)	Manchester (108,90)	Manchester (132,11)	Varšava (118,34)
6.	Varšava (53,52)	Varšava (58,29)	Varšava (64,70)	Varšava (75,73)	Manchester (110,67)	Varšava (108,78)	Vídeň (111,15)	Manchester (116,60)

zdroj: vlastní zpracování dle výsledků indexu

Přisouzení rozdílných vah ukazatelům v kategorii výsledků, způsobilo změnu pořadí nejen v ní, ale i v pořadí celkového indexu konkurenceschopnosti. V nejaktuálnějším hodnoceném roce (2015) došlo k následující změně pořadí.

Na prvním místě se s hodnotou 134,93 umístil Hamburk, který si polepšil oproti původní verzi indexu o jedno místo. Na druhém místě se v tomto roce umístila Praha, která dosáhla hodnoty 132,77 a oproti původní verzi si pohoršila o jedno místo. S hodnotou 118,63 se na třetím místě umístil Manchester, jehož pořadí oproti původní verzi zůstalo nezměněno. O pouhých 0,64 bodu nad horší Vídní se s hodnotou 116,97 umístila Bratislava. Vídeň, jejíž hodnota byla 116,33, se tedy umístila na pátém místě a oproti původnímu indexu si tak pohoršila o jedno místo. Poslední místo zaujala Varšava s výslednou hodnotou indexu 114,14. Konkrétní změny v pořadí v jednotlivých letech lze pozorovat na tabulce č. 12 níže.

Tab. č. 12: Porovnání původních hodnot celkového indexu s hodnotami alternativními

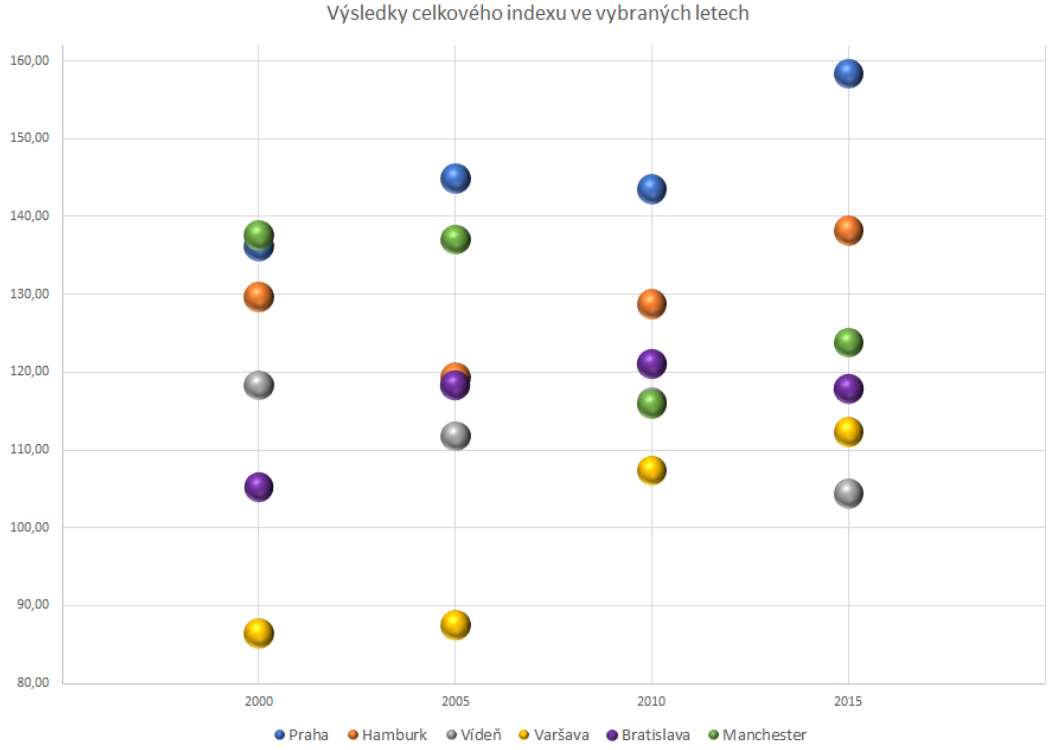
pořadí	2000		2005		2010		2015	
	původní	alternativní	původní	alternativní	původní	alternativní	původní	alternativní
1.	Manchester (137,56)	Hamburk (134,22)	Praha (144,87)	Manchester (128,34)	Praha (143,47)	Hamburk (128,44)	Praha (158,34)	Hamburk (134,93)
2.	Praha (136,19)	Manchester (131,54)	Manchester (137,01)	Hamburk (125,74)	Hamburk (128,70)	Praha (126,01)	Hamburk (138,15)	Praha (132,77)
3.	Hamburk (129,62)	Vídeň (121,46)	Hamburk (119,33)	Praha (124,64)	Bratislava (121,06)	Vídeň (117,89)	Manchester (123,80)	Manchester (118,63)
4.	Vídeň (118,33)	Praha (118,83)	Bratislava (118,34)	Vídeň (116,67)	Vídeň (116,12)	Manchester (115,28)	Bratislava (117,91)	Bratislava (116,97)
5.	Bratislava (105,20)	Bratislava (99,43)	Vídeň (111,75)	Bratislava (106,85)	Manchester (115,87)	Bratislava (113,88)	Varšava (112,31)	Vídeň (116,33)
6.	Varšava (88,68)	Varšava (90,27)	Varšava (92,85)	Varšava (96,53)	Varšava (113,59)	Varšava (110,13)	Vídeň (111,06)	Varšava (114,14)

zdroj: vlastní zpracování dle výsledků indexu

5.4. Porovnání výsledků celkového indexu konkurenceschopnosti

Na dalším grafu č. 4 jsou již zobrazeny celkové výsledky použitého indexu konkurenceschopnosti měst. Zahrnutím všech dílčích indexů vznikl komplexní výsledný index hodnotící úroveň konkurenceschopnosti vybraných měst.

Graf č. 4: Výsledky celkového indexu ve vybraných letech

zdroj: vlastní konstrukce dle celkových výsledků použitého indexu

V roce 2000 dosáhl dle tohoto indexu nejlepší úrovně konkurenceschopnosti Manchester s výslednou hodnotou 137,56, k jejíž výši přispěl zejména velmi dobrý výsledek v kategorii

výsledků. V roce 2005 došlo k poklesu hodnoty na 137,01, což Manchester posunulo na druhou příčku. K poklesu hodnoty celkového indexu došlo z důvodu zhoršení v kategorii vstupů a výstupů. V roce 2010 klesl Manchester s hodnotou 115,87 na čtvrté místo, což bylo způsobeno především zhoršením hodnot v kategorii výsledků, nicméně k poklesu hodnoty došlo ve všech dílčích indexech. V roce 2015 se Manchester dostal s hodnotou 123,80 na třetí místo. Zlepšení lze přisuzovat dílčímu indexu výsledků a částečně i výstupů.

V roce 2000 se na druhém místě umístila Praha s hodnotou 136,19. V dalších letech si Praha polepšila a umístila se na prvním místě v roce 2005 s hodnotou 144,87, v roce 2010 143,47 a v roce 2015 s hodnotou 158,34. K takto dobrému umístění přispěly zejména ukazatele v kategorii výsledků, a to zejména ukazatel míry nezaměstnanosti, který zároveň s jemu přisouzenou velkou vahou měl podstatný vliv na výslednou hodnotu indexu.

Na třetím místě se v roce 2000 umístil Hamburk, který si toto místo udržel i v dalších letech. V roce 2000 byla hodnota celkového indexu 129,62, v roce 2005 pouze 119,33, v roce 2010 128,70 a v roce 2015 138,15. Pokles mezi rokem 2000 a 2005 byl vyvolán především poklesem hodnoty v kategorii výsledky, nicméně došlo k poklesu u všech zahrnutých kategorií. Naopak nárůst mezi lety 2005, 2010 a následně 2015 byl způsoben razantním zlepšením v kategorii výsledků, přičemž u zbylých kategorií došlo dokonce k mírnému propadu.

Na čtvrtém místě se v roce 2000 umístila Vídeň, která si ovšem svou pozici neudržela a v dalších letech docházelo postupně k jejímu propadu na místo poslední. Hodnota v roce 2000 dosahovala 118,33, v roce 2005 111,75, v roce 2010 116,12 (kde téměř splynula s hodnotou Manchesteru) a v roce 2015 pouze 104,39. K propadu mezi lety 2000 a 2005 došlo z důvodu zhoršení hodnot ve všech kategoriích, především tedy v kategorii výsledků. Ke zlepšení mezi lety 2005 a 2010 došlo díky zvýšení hodnoty dílčího indexu výsledků a výstupů, což převážilo zhoršení indexu vstupů. Další propad, který nastal mezi lety 2010 a 2015 byl zapříčiněn razantním poklesem hodnoty dílčího indexu výsledků.

Na pátém místě se v roce 2000 umístila Bratislava s výslednou hodnotou 105,20. V roce 2005 a 2010 si však Bratislava polepšila a umístila se na čtvrtém, resp. třetím místě s hodnotou 118,34, resp. 121,06. Ke zlepšení oproti roku 2000 došlo díky výraznému zlepšení v kategorii výsledků. Naopak v roce 2015 došlo opět k propadu na čtvrté místo s hodnotou 117,91, což bylo způsobeno především zhoršením v kategorii vstupů.

Nejhůře hodnoceným městem se v roce 2000 v tomto indexu stala Varšava s výslednou hodnotou 86,41. Tato nízká hodnota byla způsobena zejména značným poklesem hodnoty kategorie výsledků. Obdobně tomu bylo i v roce 2005, kdy Varšava dosáhla hodnoty 87,47.

V roce 2010 a 2015 došlo ke zlepšení výsledků především díky výraznému zlepšení v kategorii výsledků. V roce 2015 Varšava předčila Vídeň a umístila se na předposledním místě.

Konkrétní výsledné hodnoty celkového indexu lze nalézt v tabulce č.12 v kapitole 5.3.1 Alternativní výsledky.

Pro porovnání výsledného pořadí sledovaných měst ve vybraných indexech konkurenceschopnosti s pořadím dle indexu použitého pro její zhodnocení v této práci byla vytvořena následující tabulka č. 13.

Tab. č. 13: Porovnání pořadí měst dle jednotlivých indexů

Mercer 2016	GLR 2016	ICI 2015	PwC 2016	Huggins 2015 (původní)	Huggins 2015 (alternativní)
Vídeň	Vídeň	Vídeň	Hamburk	Praha	Hamburk
Hamburk	Hamburk	Hamburk	Manchester	Hamburk	Praha
Manchester	Manchester	Manchester	Varšava	Manchester	Manchester
Praha	Praha	Praha	Bratislava	Bratislava	Bratislava
Varšava	Bratislava	Varšava	Praha	Varšava	Vídeň
Bratislava	Varšava	Bratislava	Vídeň	Vídeň	Varšava

zdroj: vlastní konstrukce dle výsledků vybraných indexů

Z tabulky výše lze vyčíst relativní (a u dvou z nich i úplnou) shodu mezi prvními třemi hodnotícími indexy. Tato shoda je nejspíše způsobena zahrnutím velkého množství stejných, případně srovnatelných, ukazatelů z obdobných oblastí konkurenceschopnosti. Pořadí zbývajících tří indexů je velmi odlišné. Pořadí indexu Emerging Trends in Real Estate Europe je rozdílné z důvodu jeho zaměření na odlišnou, velmi specifickou, oblast konkurenceschopnosti. Pořadí dle indexu využitého v této analýze je rozdílné nejspíše z důvodu jeho relativní jednoduchosti a zahrnutí velmi obecných ukazatelů konkurenceschopnosti. V případě jeho alternativní verze nedošlo k příliš výrazné změně v pořadí jednotlivých měst.

6. Porovnání konkurenceschopnosti ve vybraných oblastech

Obsahem této kapitoly je podrobnější analýza ukazatelů souvisejících s lidskými zdroji a s problematikou stárnutí populace zmiňované v úvodu. Tato analýza navazuje na teoretické aspekty zjištěné při rešeršní analýze v odborné literatuře zabývající se danou problematikou. Obdobně jsou zde zhodnoceny vybrané ukazatele ze socioekonomické a environmentální oblasti. Tyto oblasti byly vybrány pro doplnění komplexního indexu konkurenceschopnosti

měst, čímž došlo k rozšíření analyzovaných oblastí. Z vybraných oblastí byly zvoleny ty ukazatele, které nejsou součástí komplexního indexu. Zhodnocení postavení měst dle dalších ukazatelů by mělo pomoci k lepší interpretaci konečných výsledků práce a k pochopení vzájemných souvislostí mezi ukazateli.

6.1. Porovnání vybraných ukazatelů z oblasti lidských zdrojů

Současné prognózy vývoje věkové struktury obyvatelstva Evropské unie (dle Eurostatu, 2015, 2016) odhadují, že v roce 2050 bude jeden z každých pěti obyvatel ve věku nejméně 60 let a poměr starší generace k té mladší bude dosahovat dvojnásobných hodnot než v současnosti. Stárnutí populace je dle EC (2000) velmi úzce spojeno s městy a s urbanizací obecně. Ve městech zemí OECD žije 43,2 % celkové populace ve věku více než 65 let (OECD, 2015). Populační fond OSN odhaduje, že v roce 2020 bude žít ve městech až 50 % celkového počtu obyvatelstva ve věku 60 a více let. Trend stárnutí populace se ovšem odlišuje napříč jednotlivými městy.

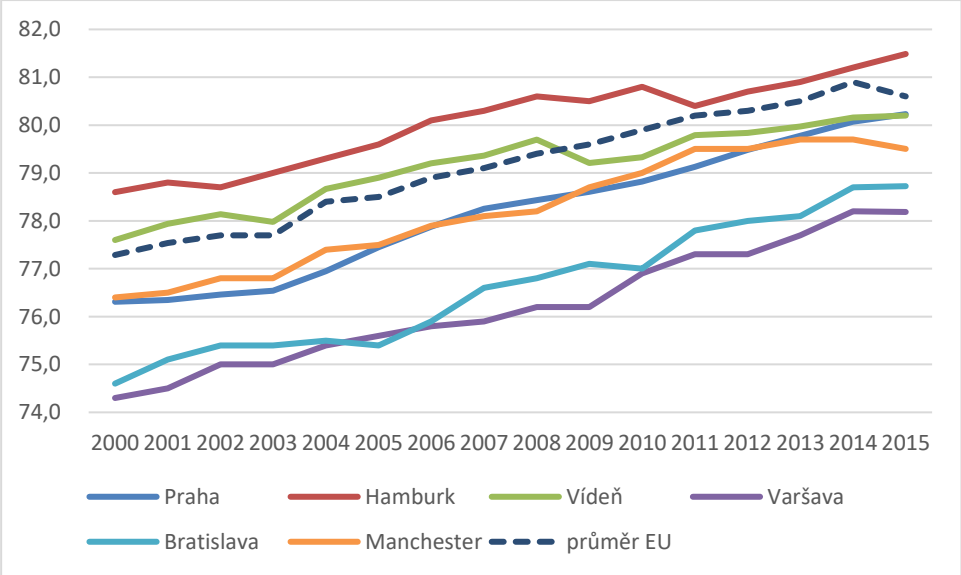
Jak uvádí OECD (2015), v Manchesteru rostla mezi lety 2001 a 2011 celková populace tempem cca 1 %, generace osob starších 65 let vzrostla pouze o cca 0,5 %. Relativně podobná situace je i v případě Prahy, kdy celková populace rostla tempem cca 1,1 % a generace starších 65 let cca 0,7 %. Oproti tomu u Varšavy a Vídně byl trend odlišný. Celková populace rostla v menší míře než generace starší. Ve Varšavě došlo v celkové populaci k meziročnímu přírůstku cca o 0,25 %, kdežto v generaci osob starších 65 let až k růstu o cca 1 %. Ve Vídni rostla celková populace tempem cca 1 %, naopak generace starších 65 let rostla tempem dvojnásobným. S tím koresponduje i o něco vyšší podíl generace osob 65letých a starších u Varšavy a Vídně (cca 12,5 %), než u Prahy a Manchesteru (cca 10 %).

Podíl starší generace ve věku 65 a více let se liší i v různých částech města. Typicky je vyšší podíl starší generace na předměstí než v samotném centru města. Migrace mladší generace do center měst snižuje věkový průměr a „omlazuje“ věkovou strukturu populace, což nastává např. v centru Manchesteru.

V oblasti stárnutí populace byly dále vybrány tři ukazatele, jejichž prostřednictvím je hodnocena úroveň stárnutí populace v jednotlivých vybraných městech. Konkrétně se jedná o ukazatel střední délky života novorozence (neboli naděje dožití), hrubé míry úmrtnosti a index závislosti starší generace obyvatelstva. První ukazatel, jehož hodnoty budou v této analýze představeny, je naděje dožití při narození. Tento ukazatel představuje předpoklad,

kolika let se dožije právě v daném roce narozený jedinec. Tento ukazatel je vypočítáván z tzv. úmrtnostních tabulek a je velmi závislý na aktuálních úmrtnostních poměrech v populaci, jelikož hodnota naděje dožití v konkrétním roce je vztažena právě k úmrtnostním poměrům v daném roce. Konkrétní vývoj hodnot tohoto ukazatele je zobrazen na následujícím grafu č.5.

Graf č. 5: Vývoj střední délky života při narození v letech 2000 – 2015

zdroj: vlastní konstrukce dle OECD Regional Statistics (2017)

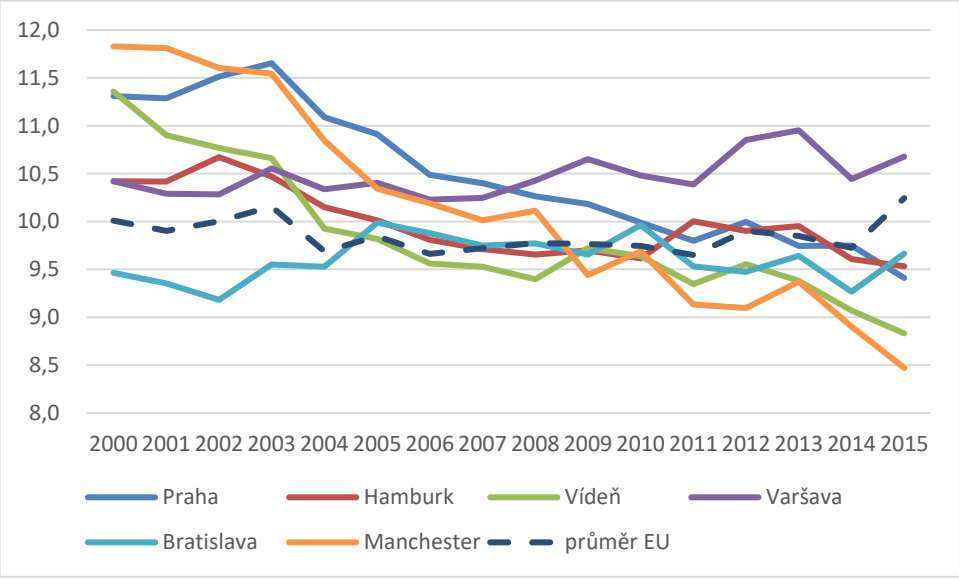
Ve všech sledovaných městech dochází v posledních 15ti letech ke zvyšování naděje dožití novorozence. Pro lepší porovnání je graf č. 5 výše doplněn o hodnoty průměru EU, které jsou v tomto i v následujících dvou grafech č. 6 a 7. vyznačeny přerušovanou čarou. V průběhu celého období lze pozorovat mírné výkyvy v naději dožití, které mohou být způsobeny např. zavedením nové technologie ve zdravotnictví či naopak relativním zhoršením zdravotního stavu obyvatelstva, náhlou změnou životního stylu, životního prostředí či ekonomickou pozicí daného města či státu, ve kterém leží. Výkyvy mohou z grafu působit velmi razantně, nicméně je to dáno velmi úzce nastaveným rozpětím let v grafu, jelikož v reálných datech se jedná o změny o pouhá desetinná místa.

Relativně nejlépe si v tomto ukazateli vede Hamburk, který se svou hodnotou 81,5 let v roce 2015 převyšuje ostatní hodnocená města i průměr EU. Tento jeho dobrý výsledek je možné spojit s jeho relativně dobrým postavením v hodnocení kvality životního prostředí a obecně s vysokou ekonomickou úrovní. O druhé místo se v tomto ukazateli dělí dvě města, Praha a Vídeň, která dosáhla v roce 2015 stejné naděje dožití, a to 80,2 let. Vysoká hodnota tohoto ukazatele je v případě těchto měst dozajista způsobena jejich kvalitním životním

prostředím a koncentrací obyvatelstva s vyšším socioekonomickým postavením, s čímž je spojena delší naděje dožití. Vídeň až do roku 2008 převyšovala hodnotu průměru EU, nicméně poté u ní došlo k poklesu. To může být dáno např. proběhlou ekonomickou krizí, jejíž průběh mohl mít na její věkovou strukturu, a tedy naději dožití, výraznější vliv. Městem na třetím místě s nadějí dožití na úrovni 79,5 let je Manchester, u nějž lze mezi roky 2014 a 2015 sledovat mírný propad. Ten může být způsoben změnou v úmrtnostních poměrech v populaci. Bratislava se s hodnotou naděje dožití na úrovni 78,7 let umístila na předposledním místě ve sledovaném souboru. Na posledním místě se umístila Varšava s hodnotou 78,2 let. V posledních dvou sledovaných letech u předchozích dvou měst (Bratislava, Varšava) nedošlo ke změně výše střední délky života, která se ustálila na hodnotách z roku 2014 (78,7 u Bratislavy a 78,2 u Varšavy).

Druhým ukazatelem, který bude v této oblasti zhodnocen, je hrubá míra úmrtnosti, která v tomto případě udává počet úmrtí na 1000 obyvatel středního stavu. Z grafu výše lze vidět sestupný trend vývoje hodnoty hrubé míry úmrtnosti ve všech sledovaných městech i v průměrné hodnotě za EU. To je způsobeno především neustálým vývojem úrovně zdravotní péče. Vzhledem k rozdílné věkové struktuře ve městech může ovšem v průběhu let docházet k mírným výkyvům od tohoto trendu.

Graf č. 6: Vývoj hrubé míry úmrtnosti v letech 2000 - 2015

zdroj: vlastní konstrukce dle OECD Regional Statistics (2017)

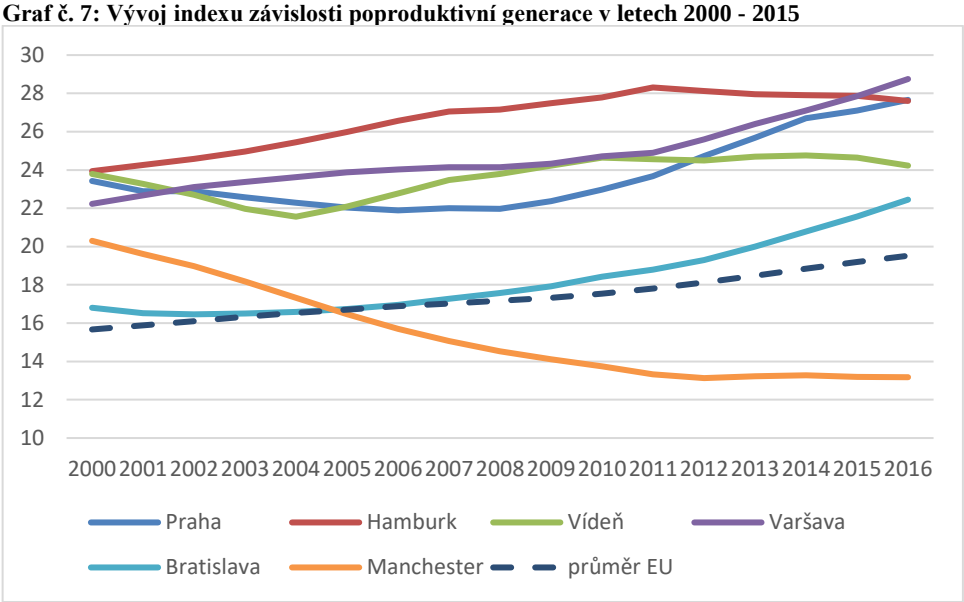
Městem s nejvyšší hrubou mírou úmrtnosti je Varšava, která v roce 2015 dosáhla hodnoty 10,7 promile a jako jediná z měst se nachází nad úrovní průměru EU. To může být způsobeno relativně vysokým podílem starších osob v populaci, který má Varšava ze všech

měst nejvyšší (jak bude popsáno dále). Městem s druhou nejvyšší hrubou mírou úmrtnosti je Bratislava s hodnotou 9,7 promile. Obě města následují trend stejný jako průměr EU, což může být způsobeno obdobnou věkovou strukturou obyvatelstva. Zároveň nárůst hrubé míry úmrtnosti může být způsoben zvyšujícím se podílem starší generace v populaci. Na třetím místě se dle hodnoty hrubé míry úmrtnosti umístil Hamburk s hodnotou 9,5 promile a následně za ním Praha s hodnotou 9,4 promile. Obě města můžeme tedy v tomto ukazateli v souboru sledovaných měst považovat za průměrná. Nejlepších výsledků ve sledovaném souboru měst dosáhla v tomto ukazateli Vídeň a Manchester. V případě Vídně se jedná o hodnotu 8,8 promile a v případě Manchesteru 8,5 promile. V obou případech je to nejspíše způsobeno migrací mladších generací do center měst. U Manchesteru lze sledovat sestupný trend již od roku 2013, u Vídně od roku 2012, kdy zřejmě došlo ke změně v jejich věkové struktuře. Všechna sledovaná města se vyvíjela mezi rokem 2014 a 2015 obdobným způsobem, tedy že docházelo k poklesu hodnoty hrubé míry úmrtnosti. To může být způsobeno zvyšujícím se podílem předproduktivní a produktivní generace v populaci daných měst.

Posledním ukazatelem, který zde bude analyzován, je ukazatel indexu závislosti starší generace obyvatelstva, který ukazuje podíl obyvatel ve věku 65 a více let na produktivní generaci od 15 do 64 let v procentech. Na tomto ukazateli lze dobře sledovat trend stárnutí či naopak mládnutí populace v daném městě.

Městem s nejvyšším podílem poproduktivní generace je v roce 2016 Varšava s hodnotou 28,75 %, která po celé sledované období následuje vzestupný trend. Tento fakt dokazuje, že ve Varšavě dochází ke stárnutí populace. Druhou nejvyšší hodnotou, tedy 27,66 %, disponuje Praha, která je následována Hamburkem, který dosáhl hodnoty jen o něco málo nižší, a to konkrétně 27,61 %. V Praze však populace stárne již delší dobu, kdežto v Hamburku dochází spíše k sestupné tendenci. Další v pořadí je Vídeň, která se se svou hodnotou 24,23 % dostala na čtvrté místo ve sledovaném souboru. U Vídně lze v posledních letech také vypozorovat sestupný trend, tedy mládnutí populace. Naopak u páté Bratislavy lze vidět vzestupný trend, který zatím dosáhl vrcholu v roce 2016 hodnotou 22,45 %. I přes tento relativně výrazný vzestup zůstává Bratislava na relativně dobré úrovni oproti ostatním městům. Městem s nejnižším podílem je v této skupině Manchester s hodnotou 13,18 %, která je výrazně nižší než u ostatních měst. To dokazuje postavení Manchesteru jako města s relativně mladou populací. Všechna města kromě Manchesteru jsou nad průměrem EU, což je dáno obecným faktem, že většina obyvatelstva staršího než 65 let je koncentrována právě ve městech, kdežto průměr EU zohledňuje i oblasti rurální.

Graf č. 7: Vývoj indexu závislosti poproduktivní generace v letech 2000 - 2015

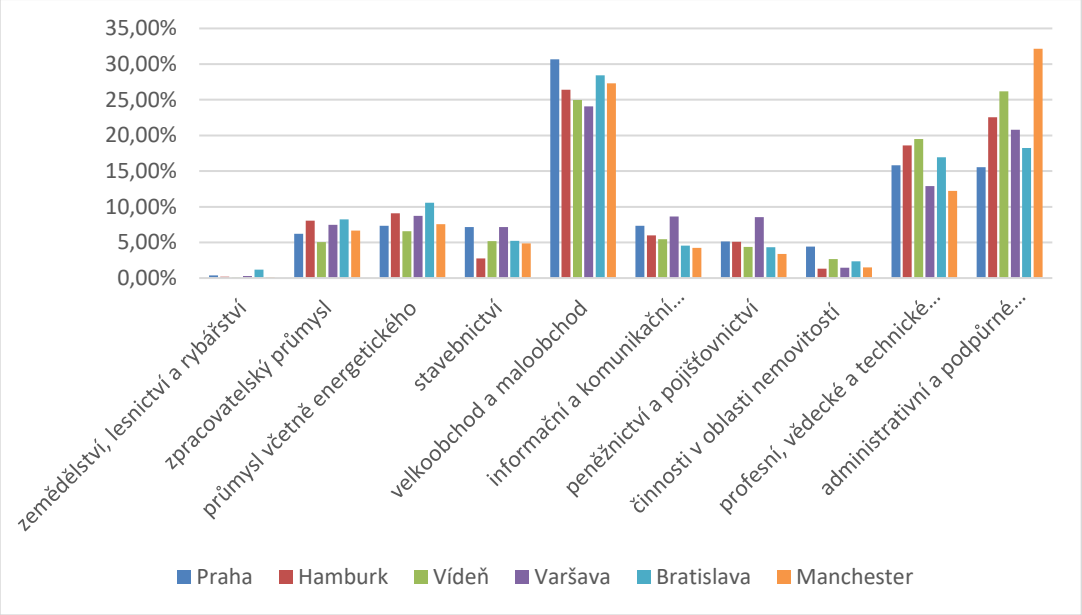

zdroj: vlastní konstrukce dle OECD Regional Statistics (2017)

6.2. Porovnání ukazatelů ze socioekonomické a environmentální oblasti

Následující část práce je věnována porovnání vybraných ukazatelů z environmentální a socioekonomické oblasti.

Prvním ukazatelem, který doplní komplexní porovnání konkurenceschopnosti dle vybraného indexu, je zaměstnanost v jednotlivých odvětvích národního hospodářství vyjádřená podílem v % na celkovém počtu zaměstnaných. Výsledné hodnoty je možno vidět na následujícím grafu.

Graf č. 8: Zaměstnanost v jednotlivých odvětvích národního hospodářství v roce 2015

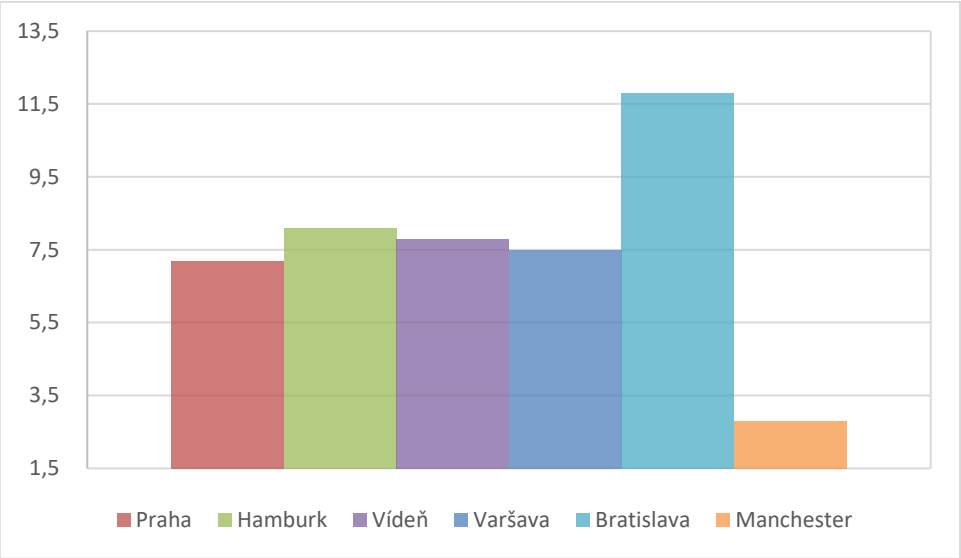

zdroj: vlastní konstrukce dle OECD Regional Statistics (2017)

Jak lze předpokládat, ve všech sledovaných městech je zaměstnanost v odvětví zemědělství velmi nízká a dosahuje hodnot do 1 %. Naopak nejvyšší podíly jsou ve všech městech u velkoobchodu a maloobchodu, profesních, vědeckých a technických činnostech a v administrativních a podpůrných činnostech. Ve zpracovatelském průmyslu dosahuje nejvyššího podílu Bratislava, poté Hamburk, a naopak nejnižšího podílu dosahuje Vídeň. Stejně je tomu i v případě průmyslu. V odvětví stavebnictví dosáhla nejvyššího podílu Varšava, následována Prahou, naopak nejnižšího podílu dosáhl Hamburk. Ve velkoobchodě a maloobchodě dosáhla nejvyššího podílu Praha, za ní se umístila Bratislava, nejmenší podíl byl ve Varšavě. V informačních a komunikačních činnostech dosáhla nejvyššího podílu Varšava a poté Bratislava, naopak nejmenší byl podíl v Manchesteru. U kategorie peněžnictví a pojišťovnictví lze vidět dominantní postavení Varšavy. Nejmenšího podílu v tomto odvětví dosáhl Manchester. V činnostech v oblasti nemovitostí lze naopak vidět dominanci Prahy. Nejmenšího podílu v tomto odvětví dosáhl Hamburk. V oblasti profesních, vědeckých a technických činností byl největší podíl ve Vídni, nejnižší podíl pak v Manchesteru. To, co Manchester ztratil na podílu v předchozích odvětvích, je vykompenzováno nejvyšším podílem v odvětví administrativních a podpůrných činností. Naopak nejnižšího podílu v tomto odvětví dosáhla Praha.

Dalšími ukazateli, které budou dokreslovat komplexní porovnání konkurenceschopnosti vybraných měst, jsou ukazatele z oblasti environmentální. Konkrétně se jedná o ukazatel podílu emisí CO_2 (v tunách na osobu), úrovně polétavého prachu (částice PM 2,5 v $\mu g/m^3$) a počtu osobních automobilů na 100 obyvatel, kterými bude zhodnocena úroveň životního prostředí ve vybraných městech. Vzhledem k nedostupnosti dat po celé sledované období byla využita nejaktuálnější dostupná data.

V případě ukazatele úrovně emisí CO_2 (v tunách na osobu) byla nejaktuálnější dostupná data za města z roku 2008 (jak uvádí i PBL, 2016), kdy porovnání vypadalo následovně:

Graf č. 9: Porovnání úrovně emisí CO_2 v roce 2008

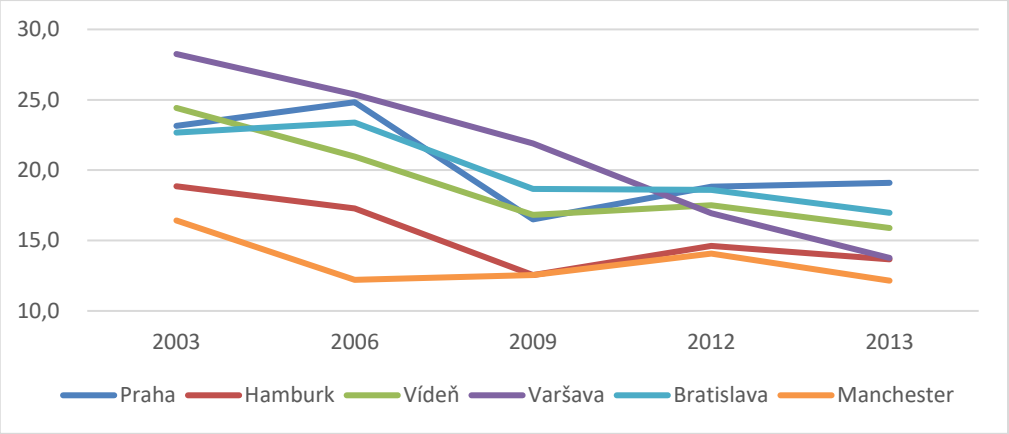

zdroj: vlastní konstrukce dle OECD Regional Statistics (2017)

Z grafu výše je možno vidět, že výrazněji vystupují nad či pod průměr pouze Manchester a Bratislava. V případě Manchesteru se jedná o podprůměrnou hodnotu 2,8 tun na osobu, která značí dobrou úroveň životního prostředí v porovnání s ostatními městy. Opačná situace nastala u Bratislavy, jejíž hodnota 11,8 tun na osobu je relativně nadprůměrná. Hodnoty u ostatních měst se pohybují okolo 7 – 8 tun na osobu. Zdroje vznikajících emisí CO_2 lze dále rozdělit na dva jejich největší původce – dopravu a energetický průmysl. U několika měst byl dostupný i ukazatel podílu těchto dvou odvětví na celkovém objemu emisí CO_2, který se, stejně jako předchozí ukazatel, taktéž vztahoval k roku 2008. V případě Prahy převažovalo odvětví energetického průmyslu (27,1 %) nad dopravou (17,4 %). Obdobně tomu bylo i u Varšavy, kde se energetický průmysl podílel na znečištění emisemi CO_2 38,9 % a doprava 23,8 %. Opačná situace nastala u Vídně a Bratislavy. U Vídně se jednalo v případě energetického průmyslu o 16,2 % a u dopravy 33,8 %. U Bratislavy se doprava podílela na celkových emisích 12,8 % a energetický průmysl 7,1 %. U zbývajících měst nebyla data bohužel dostupná.

Dalším ukazatelem hodnotícím úroveň kvality životního prostředí ve sledovaných městech je úroveň znečištění ovzduší částicemi PM 2,5 v $\mu g/m^3$ zobrazená na grafu č. 10 níže. Ve všech sledovaných městech lze pozorovat sestupný trend. Tento trend je nejvýraznější u Varšavy, která se z posledního místa posunula téměř na stejnou úroveň jako Hamburk. U všech měst dochází ke sbližování úrovně znečištění ovzduší. V roce 2013, pro který jsou dostupná nejaktuálnější data, je nejvíce znečištěným městem Praha s úrovní 19,1 $\mu g/m^3$. Od roku 2009 se úroveň znečištění v Praze nepatrně zhoršila a v posledních letech

setrvává na stejné úrovni. Druhým nejvíce znečištěným městem je Bratislava s hodnotou 17,0. To může souviset s velkým počtem automobilů na 100 osob. Třetím nejznečištěnějším městem ze sledovaného souboru je překvapivě Vídeň s hodnotou 15,9 µg/m^3. S téměř stejnou hodnotou se dále umístila Varšava (13,8 µg/m^3) a Hamburk (13,7 µg/m^3). Nejméně znečištěným městem je dle tohoto ukazatele Manchester s hodnotou 12,1 µg/m^3.

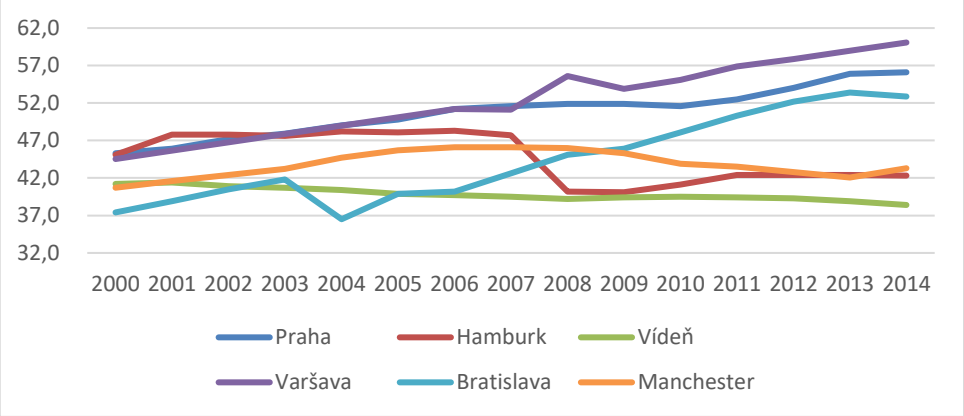
Graf č. 10: Průměrná hodnota úrovně znečištění ovzduší částicemi PM2.5 v µg/m^3 v letech 2003, 2006, 2009, 2012 a 2013

zdroj: vlastní konstrukce dle OECD Regional Statistics (2017)

Ukazatelem, který rovněž zobrazuje environmentální úroveň konkurenceschopnosti měst, je počet osobních automobilů na 100 obyvatel znázorněný v grafu č. 11.

Graf č. 11: Počet osobních automobilů na 100 obyvatel v letech 2000 - 2014

zdroj: vlastní konstrukce dle OECD Regional Statistics (2017)

Městem s nejvyšším počtem osobních automobilů na 100 obyvatel je v současné době Varšava s hodnotou 60,1 automobilu na 100 obyvatel. Na druhém místě se umístila Praha s hodnotou 56,1, třetím městem je Bratislava s hodnotou 52,9. U všech těchto měst lze pozorovat za celé období rostoucí trend, přičemž v posledních letech dochází k jeho

zpomalování. U Bratislavy byl mezi lety 2013 a 2014 dokonce zaznamenán mírný pokles. Je možné si všimnout, že veškerá města, která podléhají tomuto trendu, jsou městy střední Evropy. To může být např. dáno tím, že vývoj v oblasti ochrany životního prostředí byl v postkomunistických zemích, potažmo městech, odlišný než v ostatních. Trend ochrany životního prostředí byl v ostatních městech propagován dříve, a je možné, že se projeví v budoucnu i ve městech střední Evropy. Dalším městem v pořadí je Manchester, který se umístil na čtvrtém místě s hodnotou 43,3. U Manchesteru lze pozorovat dlouhodobý klesající trend s mírnými výkyvy v posledních letech. Předposledním v pořadí je Hamburk, u kterého lze mezi lety 2007 a 2008 pozorovat razantní pokles hodnoty. To může být způsobeno buď ekonomickou krizí, kdy obyvatelé začali automobily prodávat, nebo zavedením environmentálních opatření či spolupůsobením obojího. V posledních letech se počet automobilů na osobu v Hamburku ustálil na hodnotě 42,3. Městem s nejmenším počtem automobilů na 100 osob je Vídeň s hodnotou 38,4, jejíž klesající trend je dlouhodobý a nejstabilnější ze všech sledovaných měst. Tento fakt může být způsoben dobrou environmentální politikou, podporou jiných forem dopravy např. do zaměstnání či dobrá úroveň veřejné dopravy.

7. SWOT analýza Prahy

Tato část práce je zaměřena na závěrečné shrnutí slabých a silných stránek, příležitostí a hrozeb města Prahy, odhalených při komparaci s dalšími vybranými městy. Toto shrnutí je provedeno metodou SWOT analýzy vycházející z ukazatelů z posledního aktuálně dostupného roku 2015, případně jiného dle dostupnosti u konkrétního ukazatele. Slabé a silné stránky jsou výsledkem vnitřní analýzy města samotného, příležitosti a hrozby naopak vyplývají z analýzy vnějších vlivů. V podkapitole dále jsou stručně shrnuty silné a slabé stránky zbývajících měst. Jako slabé stránky budou uvedeny ty, ve kterých dané město dopadlo nejhůře nebo alespoň hůře v porovnání s ostatními městy. Naopak tomu bude u stránek silných. SWOT analýza Prahy je obsahem následující tabulky č. 14 a 15.

Tab. č. 14: SWOT analýza Prahy (S+W)

Slabé stránky	Silné stránky
Relativně malý počet nově založených firem	Vysoká míra ekonomické aktivity obyvatel s vyšším vzděláním
Nízká hrubá přidaná hodnota na obyvatele	Relativně vysoký počet firem na 1000 obyvatel
Relativně vysoká naděje dožití při narození	Relativně vysoký podíl ekonomicky aktivního obyvatelstva s vyšším vzděláním
Relativně vysoká úroveň indexu závislosti poproduktivní generace na generaci produktivní	Relativně vysoký podíl znalostních firem
Relativně vysoká úroveň emisí CO_2	Relativně vysoká míra zaměstnanosti a nízká míra nezaměstnanosti
Vysoká průměrná úroveň znečištění ovzduší částicemi PM 2.5	Vysoká efektivita práce vyjádřená ukazatelem HDP na odpracovanou hodinu
Vysoký počet osobních automobilů na 100 obyvatel	Relativně vysoká průměrná hrubá týdenní mzda
	Relativně vysoká naděje dožití při narození
	Relativně nízká hrubá míra úmrtnosti

zdroj: vlastní zpracování dle výsledků indexu a dalších ukazatelů

Tab. č. 15: SWOT analýza Prahy (O+T)

Příležitosti	**Hrozby**
Snížení počtu soukromých automobilů za účelem snížení intenzity dopravy (zejména v přetíženém centru Prahy) a snížení úrovně znečištění ovzduší související s propagováním a podporou alternativních způsobů dopravy a veřejné hromadné dopravy	Pokračování negativního trendu zhoršování kvality životního prostředí při nedostatečné snaze o snížení podílu soukromé automobilové dopravy ve městě či nedostatečném řešení problémů s emisemi vznikajícími kvůli energetickému průmyslu
Snížení úrovně znečištění pocházejícího z energetického průmyslu	Oslabování atraktivity městské hromadné dopravy a alternativních způsobů dopravy při nedostatečné snaze o jejich propagaci a podporu
Včasné zajišťování vhodné (nejen) sociální infrastruktury ve městě z důvodu stále vzrůstajícího podílu poproduktivní generace obyvatelstva	Demografický trend stárnutí populace, který je znatelný zejména ve městech, a s ním související negativní důsledky v sociální a ekonomické oblasti
Zvyšování atraktivity města jak pro tuzemské, tak zahraniční podnikatele prostřednictvím zajištění vhodného stabilního ekonomického a politického prostředí	Další snižování výkonnosti a efektivity práce způsobené neefektivním využíváním relativně silné vzdělanostní základny obyvatelstva města
Možnost efektivnějšího využití relativně kvalifikované a vzdělané pracovní síly, a tím prostřednictvím zvýšení hrubé přidané hodnoty na obyvatele zvýšení výkonnosti a efektivity práce	Další snižování míry ekonomické aktivity způsobené jednak stárnutím populace, tak i vysokým podílem vysokoškolských studentů

zdroj: vlastní zpracování dle výsledků indexu a dalších ukazatelů

Nejdříve budou zhodnoceny slabé či silné stránky vyplývající z porovnání na základě vybraného indexu konkurenceschopnosti uvedené v tabulce č. 14 výše.

Mezi silné stránky hlavního města Prahy lze v první řadě zařadit poměrně vysokou míru ekonomické aktivity, která byla v roce 2015 druhou nejvyšší ze skupiny sledovaných měst

(po Hamburku). Tato hodnota činila 76,4 %. Vysoká míra ekonomické aktivity svědčí o relativně dobrém poměru pracujících, studujících a osob starších 64 let, což městu zaručuje dostatečnou úroveň pracovní síly. V roce 2016 se míra ekonomické aktivity ještě zvýšila na hodnotu 77,7 %. V roce 2016 by ale Prahu předstihla kromě Hamburku i Bratislava, kdy obě tato města dosáhla stejné hodnoty. Tento ukazatel v případě Prahy ukazuje vysokou míru participace obyvatelstva na místním pracovním trhu.

V ukazateli počtu firem na 1000 obyvatel se Praha také zařadila nad průměr sledovaných měst. Počet ekonomických subjektů v Praze byl v roce 2015 598 823, což v přepočtu vychází na 467 firem na 1000 obyvatel. I tento ukazatel lze zařadit do silných stránek Prahy. Vysoký počet firem může poukazovat na dobré podmínky pro podnikatele v Praze, což ukazuje na relativně vysokou konkurenceschopnost Prahy v této oblasti. Čím více firem ve městě vznikne, tím je město konkurenceschopnější co do zabezpečení nejrůznějšího zboží a služeb pro své obyvatele a tím nejen udržuje stávající obyvatele, ale zároveň zvyšuje svou atraktivitu pro tuzemské i zahraniční potenciální obyvatele. Nejlepšího výsledku v tomto ukazateli dosáhla v roce 2015 Bratislava, následovaná Manchesterem.

Podprůměrných hodnot však dosáhla Praha v ukazateli počtu nově založených firem na 1000 obyvatel, kdy v Praze vzniklo v roce 2015 17 964 nových firem, což v přepočtu na 1000 obyvatel vychází na 14 firem. S touto hodnotou se za Hamburkem, Manchesterem a Vídní umístila čtvrtá, proto je tato oblast zahrnuta spíše do slabých stránek. Čím větší je počet nově vzniklých firem, tím větší je počet firem celkem a tím větší úroveň konkurenceschopnosti město získá, nejen v zabezpečení zboží a služeb pro své obyvatele a návštěvníky, ale i v počtu vzniklých pracovních míst, což může generovat další postup v konkurenční pozici města. Nízká hodnota tohoto ukazatele tedy poukazuje na možné nedostatečné využití pracovní síly v Praze a v případě dalšího pokračování může oslabit fungování městské ekonomiky.

V ukazateli podílu ekonomicky aktivních s úrovní vzdělání dle klasifikace ISCED 5 a výše Praha dosáhla s hodnotou 43 % v roce 2015 druhého nejlepšího výsledku ze sledovaných měst hned po Vídni. I tuto oblast lze tedy klasifikovat jako silnou stránku Prahy. Vzdělanější pracovní síla je obecně posuzována jako velice významná část lidského kapitálu, jelikož se u ní předpokládá zařazení na kvalifikované pracovní pozice, které jsou předpokladem pro ekonomický růst města. Zároveň je však důležité neopomenout, že samotná vzdělanost pracovníků není pro ekonomický růst postačující podmínkou, jelikož ve velké míře také závisí na oborové struktuře vzdělané pracovní síly a její potřebnosti na pracovním trhu v daném městě.

V ukazateli podílu znalostních firem se Praha v roce 2015 s hodnotou 33 % umístila na druhém místě za Varšavou. Vysoké hodnoty tohoto ukazatele lze také považovat za významný faktor konkurenceschopnosti města, jelikož u firem zařazených do znalostního sektoru se dá předpokládat značný vliv na jeho ekonomický růst. Zároveň ale z důvodu nedostupnosti dat pro dané odvětví nebyly do znalostního sektoru zařazeny subjekty z odvětví bankovnictví a pojišťovnictví, jak tomu bylo v původním indexu, což by dozajista mělo určitý vliv na výsledné pořadí v daném ukazateli. Ukazatel podílu znalostních firem lze tedy zařadit do silných stránek Prahy.

Hodnoceným ukazatelem byl rovněž ukazatel hrubé přidané hodnoty na obyvatele v současných cenách. V tomto ukazateli si Praha nevedla vůbec dobře a se svou hodnotou 27 871 euro na obyvatele se umístila v roce 2015 na posledním místě za všemi sledovanými městy. Hrubá přidaná hodnota na obyvatele reflektuje souhrnnou výkonnost ekonomiky, a tedy efektivitu výroby a práce. Čím větší je tato hodnota, tím větší je výkonnost dané ekonomiky, proto lze postavení Prahy v tomto ukazateli zahrnout do jejích slabých stránek.

Dalším ukazatelem je míra zaměstnanosti, která v případě Prahy dosahovala v roce 2015 74,2 %. Ukazatel míry zaměstnanosti zobrazuje na rozdíl od ukazatele míry ekonomické aktivity podíl zaměstnaných na celkovém počtu ekonomicky aktivních a reflektuje tedy úroveň pracovního trhu v daném městě. Praha se v tomto ukazateli umístila jako druhá nejlepší po Hamburku, tuto oblast lze tedy zařadit do jejích silných stránek.

HDP na odpracovanou hodinu, jenž zprostředkovaně vyjadřuje efektivitu práce, byl dalším porovnávaným ukazatelem. V tomto ukazateli Praha dlouhodobě vykazuje pozitivní hodnoty a s hodnotou 24 024 euro na osobu je prvním městem ze sledovaného souboru. Tato oblast je tedy zařazena do jejích silných stránek. Tento ukazatel v případě Prahy reflektuje vysokou produktivitu práce.

Mezi použité ukazatele patří také průměrná hrubá týdenní mzda, v níž je Praha na třetím místě (dosáhla tedy nadprůměrného výsledku) ze všech sledovaných měst s hodnotou 327 euro v roce 2015. Ukazatel hrubé týdenní mzdy reflektuje do jisté míry produktivitu práce a ukazuje, jak si zaměstnavatelé cení svou pracovní sílu. Tento ukazatel v případě Prahy lze zařadit do silných stránek, jelikož zaměstnavatelé relativně dobře oceňují odvedenou práci, což může zprostředkovaně zvyšovat i její efektivitu.

Posledním ukazatelem, který byl zahrnut do komplexního porovnání konkurenceschopnosti měst, je ukazatel míry nezaměstnanosti. Míra nezaměstnanosti odráží současnou situaci na pracovním trhu v daném městě reflektující snahu zaměstnanců i zaměstnavatelů o uplatnění na něm. V tomto ukazateli si Praha stojí velice dobře a ve všech

sledovaných letech se umístila na prvním místě. Tuto oblast lze tedy jednoznačně zařadit do jejích silných stránek.

Dále jsou vyhodnoceny slabé a silné stránky Prahy na základě ukazatelů vybraných v oblasti lidských zdrojů a stárnutí populace.

Prvním ukazatelem, který je v dané oblasti vyhodnocen, je ukazatel střední délky života při narození. Tento ukazatel odráží socioekonomickou úroveň města a zároveň i úroveň zdravotnictví. Reflektuje do jisté míry také úroveň vzdělanostní a mzdové struktury populace, jelikož s rostoucí vzdělaností nebo mzdou (či obojím) roste právě i střední délka života při narození. Čím vyššího věku se tedy dnes narozený jedinec může dožít, tím lepší socioekonomické podmínky v daném městě panují. Na druhou stranu zvyšování naděje dožití s sebou přináší i komplikace způsobené právě stárnutím pracovní síly ve městě jako je klesající míra ekonomické aktivity či zvýšené finanční nároky na infrastrukturu. V oblasti konkurenceschopnosti měst by se dal tento ukazatel čistě pro tento účel klasifikovat spíše jako negativní, a tím pádem by spadal i do slabých stránek Prahy. Ta se s hodnotou 80,2 let umístila v roce 2015 na pomyslné druhé příčce společně s Vídní. Po uvážení byl tento ukazatel zařazen do silných i slabých stránek v souvislosti s jeho nejednoznačností zmíněnou výše. Lepším ukazatelem pro toto porovnání by se mohl jevit ukazatel střední délky života ve zdraví, který více reflektuje jeho pozitivní stránku. Tento ukazatel, jak již název napovídá, ukazuje, kolik let člověk prožije v relativně dobrém zdravotním stavu. Zhodnocení tohoto ukazatele je možno využít jako námětu na rozšíření stávající podoby této analýzy v budoucnu.

Dalším zhodnoceným ukazatelem v této oblasti byl ukazatel hrubé míry úmrtnosti. Hrubá míra úmrtnosti, obdobně jako střední délka života, odráží socioekonomickou úroveň daného města. Na základě toho lze předpokládat, že čím menší bude hrubá míra úmrtnosti, tím lepší socioekonomické podmínky ve městě panují. V tomto ukazateli si Praha stojí relativně dobře s hodnotou 9,4 promile a zaujímá v pořadí (od nejlepšího) v roce 2015 třetí místo. Hodnota tohoto ukazatele v Praze dlouhodobě klesá, proto lze tento ukazatel zařadit do jejích silných stránek.

Posledním ukazatelem porovnávaným v této oblasti je index závislosti poproduktivní generace na generaci produktivní. Tento ukazatel měří podíl poproduktivní generace na generaci produktivní a tím ukazuje její míru závislosti. Vysoký podíl poproduktivní generace může být komplikací v oblasti sociální, jelikož způsobuje velký tlak na současnou produktivní generaci, z jejíchž příjmů bývají hrazeny penze. V tomto ukazateli Praha dosahuje relativně negativních hodnot. S hodnotou 27,66 % v roce 2016 má třetí nejvyšší

míru závislosti poproduktivní generace. Z tohoto důvodu lze tento ukazatel klasifikovat pro Prahu jako negativní a zařadit ho tedy do slabých stránek.

Následující část je věnována zhodnocení ukazatelů z environmentální oblasti.

Prvním ukazatelem, který byl v této oblasti hodnocen, je úroveň emisí CO_2 (v tunách na osobu). Tento ukazatel hodnotí environmentální prostředí ve městě a obecně je nižší hodnota vnímána jako pozitivnější. V tomto ukazateli si Praha s hodnotou 7,2 v roce 2008 vedla průměrně, hodnota se pohybovala na podobné úrovni jako u většiny srovnávaných měst (kromě Manchesteru a Bratislavy). V tomto případě lze tedy zařadit tuto oblast spíše do slabých stránek Prahy.

Druhým ukazatelem v této oblasti byla průměrná úroveň znečištění ovzduší částicemi PM2.5 v $\mu g/m^3$. Tento ukazatel také reflektuje kvalitu životního prostředí ve městě. V posledním aktuálně dostupném roce 2013 si Praha nevedla vůbec dobře a umístila se na posledním místě ze všech sledovaných měst s průměrnou hodnotou 19,1 $\mu g/m^3$. Proto lze tuto oblast zařadit do slabých stránek Prahy.

Posledním ukazatelem byl ukazatel počtu osobních automobilů na 100 obyvatel. Pokud je na tento ukazatel nahlíženo z pohledu environmentálního, je vyšší hodnota tohoto ukazatele vnímána negativně, jelikož značí vyšší míru znečišťování ovzduší a také omezuje plynulost dopravy. Praha je v roce 2014 s hodnotou 56,1 druhým městem v pořadí s nejvyšším počtem aut hned za Varšavou a vzhledem k tomuto výsledku je tato oblast také vnímána jako její slabá stránka.

V souvislosti se zmíněnými slabými a silnými stránkami Prahy je v této části přistoupeno i k vyhodnocení příležitostí a hrozeb s nimi souvisejících, které mohou sloužit k doporučení ke zlepšení či eliminaci silných stránek, či naopak udržení si stránek silných.

Mezi příležitosti lze zařadit zejména možnost snížení počtu soukromých automobilů za účelem snížení intenzity dopravy, a to zejména v přetíženém centru města a zároveň zlepšení kvality životního prostředí prostřednictvím poklesu úrovně znečištění ovzduší vzniklého z tohoto odvětví. Praha tohoto poklesu může docílit vhodně nastavenými politikami v oblasti veřejné dopravy či podporou jiných ekologičtějších forem dopravy (např. cyklistiky) a dostatečným rozvojem k ní potřebné infrastruktury. Vzhledem k tomu, že větší podíl celkových emisí ale pochází z energetického průmyslu, lze jako další příležitost uvést snižování úrovně znečištění ovzduší tímto odvětvím. Další příležitostí může být včasné zajišťování vhodné (nejen) sociální infrastruktury ve městě z důvodu stále vzrůstajícího podílu poproduktivní generace obyvatelstva souvisejícího se stárnutím populace ve městě. Tímto opatřením je možno dosáhnout zmírnění dopadů tohoto trendu na budoucí

socioekonomickou situaci. Za příležitost lze považovat i zvyšování atraktivity města jak pro tuzemské, tak zahraniční podnikatele prostřednictvím zajištění vhodného stabilního ekonomického a politického prostředí ve městě a tím zvýšení počtu nově vzniklých firem i počtu firem celkově. Zlepšení v této oblasti také může přispět ke zpestření trhu práce a rozšíření spektra možností uplatnění pracovní síly. Možnost efektivnějšího využití relativně kvalifikované a vzdělané pracovní síly a tím prostřednictvím zvýšení hrubé přidané hodnoty na obyvatele zvýšení výkonnosti a efektivity práce lze také považovat za příležitost pro Prahu.

V návaznosti na provedenou analýzu lze u Prahy identifikovat i hrozby spojené s hodnocením vybraných ukazatelů. První hrozbou může být pokračování negativního trendu zhoršování kvality životního prostředí při nedostatečné snaze města o snížení podílu soukromé automobilové přepravy ve městě či nedostatečném řešení problémů s emisemi vznikajícími kvůli energetickému průmyslu. Tyto problémy lze vyřešit dle doporučení uvedených v předcházejícím odstavci. Za hrozbu lze považovat také možné oslabování atraktivity městské hromadné dopravy a alternativních způsobů dopravy při nedostatečné snaze o jejich propagaci a nedostatečnou podporu a zajištění potřebné technické a dopravní infrastruktury. Hrozbou pro Prahu je také současný dlouhodobý demografický trend stárnutí populace, který je nejznatelnější právě ve městech, a s ním související negativní důsledky v sociální a ekonomické oblasti, což může vést ke zvyšování (nejen) finanční zátěže města. Další hrozbou je možné snižování výkonnosti a efektivity práce způsobené neefektivním využíváním relativně silné vzdělanostní základny populace, případně i nevhodnou strukturou oblastí, ve kterých je populace města vzdělávána. V souvislosti s tím lze zmínit i v relativním porovnání nízký počet nově vzniklých firem, který může do budoucna představovat problém s efektivním využíváním pracovní síly. Pokračující snižování míry ekonomické aktivity způsobené jednak stárnutím populace a jednak vysokým podílem vysokoškolských studentů je pro Prahu rovněž hrozbou.

7.1. Zhodnocení silných a slabých stránek měst

V následující části jsou stručně zhodnoceny silné a slabé stránky dalších měst ze sledovaného souboru.

Tab. č. 16: Zhodnocení silných a slabých stránek Hamburku

Zhodnocení/město	Hamburk
Silné stránky	Vysoká míra ekonomické aktivity; vysoký počet nově založených firem na 1000 obyvatel; vysoká hrubá přidaná hodnota na obyvatele; vysoká míra zaměstnanosti; vysoká průměrná hrubá týdenní mzda; vysoká střední délka života při narození, relativně nízká úroveň znečištění ovzduší a relativně nízký počet osobních automobilů na 100 obyvatel
Slabé stránky	Nízký počet firem na 1000 obyvatel; nízký podíl ekonomicky aktivních; relativně vysoký index závislosti poproduktivní generace; vysoká střední délka života při narození

zdroj: vlastní zpracování dle výsledků indexu a dalších ukazatelů

Hamburk se dle provedené analýzy jeví jako relativně konkurenceschopné město, jelikož jeho silné stránky převládají nad slabými. Hamburk dosahuje velmi dobrých výsledků v oblasti míry ekonomické aktivity, která odráží pozitivní věkovou strukturu ve městě a relativně dobrý poměr osob v produktivním věku vůči osobám v před a poproduktivním věku. V Hamburku došlo k založení velkého počtu nových firem, což svědčí o jeho atraktivnosti pro podnikatele a relativní ekonomické a sociální stabilitě města. Hamburk má také vysokou míru zaměstnanosti, což odráží efektivitu a pružnost trhu práce a tato práce je zároveň zaměstnavateli velice dobře oceněna. Nízká úroveň znečištění ovzduší je možnou příčinou relativně vysoké střední délky života při narození. K nízké úrovni znečištění ovzduší také přispívá nízký počet osobních automobilů na 100 obyvatel v porovnání s ostatními městy.

Tab. č. 17: Zhodnocení silných a slabých stránek Vídně

Zhodnocení/město	Vídeň
Silné stránky	Vysoký podíl ekonomicky aktivních s vyšším vzděláním; relativně nízká úroveň hrubé míry úmrtnosti; relativně vysoká střední délka života při narození; nízký počet osobních automobilů na 100 obyvatel
Slabé stránky	Nízká míra ekonomické aktivity; nízký počet firem na 1000 obyvatel; relativně nízký podíl znalostních firem; nízká míra zaměstnanosti; nízká úroveň HDP na odpracovanou hodinu; relativně vysoká míra nezaměstnanosti

zdroj: vlastní zpracování dle výsledků indexu a dalších ukazatelů

Vídeň je dle provedené analýzy také relativně konkurenceschopným městem. Vídeň disponuje velice vzdělanou pracovní silou, jejíž potenciál však není dostatečně využit vzhledem k nízké míře zaměstnanosti, relativně vysoké míře nezaměstnanosti a nízké úrovni HDP na odpracovanou hodinu, což odráží nízkou efektivitu pracovní síly. Také míra ekonomické aktivity celé populace nepatří k silným stránkám Vídně. S relativně vysokou střední délkou života při narození a relativně nízkou hrubou mírou úmrtnosti souvisí do jisté míry i nízký počet osobních automobilů na 100 obyvatel a tendence Vídně podporovat cyklistickou dopravu ve městě. Ve Vídni je relativně nízký počet firem na 1000 obyvatel a také nízký podíl znalostních firem, což může být právě důvodem nedostatečného využití potenciálu její pracovní síly.

Tab. č. 18: Zhodnocení silných a slabých stránek Varšavy

Zhodnocení/město	Varšava
Silné stránky	Relativně vysoký podíl ekonomicky aktivních s vyšším vzděláním; relativně vysoký podíl znalostních firem; relativně nízká úroveň znečištění ovzduší
Slabé stránky	Relativně nízká míra ekonomické aktivity; relativně nízká hrubá přidaná hodnota na obyvatele; relativně nízká míra zaměstnanosti; vysoký index závislosti poproduktivní generace; relativně vysoká hrubá míra úmrtnosti, relativně nízká střední délka života při narození; vysoký počet osobních automobilů na 100 obyvatel

zdroj: vlastní zpracování dle výsledků indexu a dalších ukazatelů

Varšava se dle provedené analýzy jeví jako o něco méně konkurenceschopné město než ostatní, jelikož její slabé stránky převládají nad silnými. I přes to, že má Varšava relativně vysoký podíl ekonomicky aktivních s vyšší úrovní vzdělání, což je důležitým předpokladem pro efektivní pracovní trh, dosahuje relativně nízké hrubé přidané hodnoty na obyvatele a relativně nízké míry zaměstnanosti. Ve Varšavě je, obdobně jako ve Vídni, problematickou oblastí nízká míra ekonomické aktivity. Oproti tomu se vyznačuje relativně vysokým podílem znalostních firem. Nízká úroveň znečištění ovzduší v tomto případě neovlivňuje ve velké míře hrubou míru úmrtnosti, jelikož ta je relativně vysoká a zároveň je naděje dožití relativně nízká. Vysoký počet osobních automobilů nemá v tomto případě takový vliv na znečištění ovzduší, jelikož ve Varšavě převládá znečištění ovzduší způsobené energetickým průmyslem. Ve Varšavě je také vysoký index závislosti poproduktivní generace.

Tab. č. 19: Zhodnocení silných a slabých stránek Bratislavy

Zhodnocení/město	Bratislava
Silné stránky	Vysoký počet firem na 1000 obyvatel; relativně vysoký podíl ekonomicky aktivních s vyšším vzděláním; relativně vysoká míra zaměstnanosti a nízká míra nezaměstnanosti
Slabé stránky	Nízký počet nově založených firem na 1000 obyvatel; nízký podíl znalostních firem; relativně nízká průměrná hrubá týdenní mzda; relativně nízká střední délka života při narození; relativně vysoká úroveň znečištění ovzduší

zdroj: vlastní zpracování dle výsledků indexu a dalších ukazatelů

V případě Bratislavy také nepatrně převažují slabé stránky nad silnými. Bratislava má v porovnání s ostatními městy vysoký počet firem na 1000 obyvatel a relativně silnou ekonomicky aktivní vzdělanostní základnu. V Bratislavě je také relativně nízká míra nezaměstnanosti a relativně vysoká úroveň zaměstnanosti, což svědčí o efektivitě a pružnosti místního trhu práce. Oproti tomu stojí ale relativně nízká průměrná hrubá týdenní mzda, která ukazuje na nedostatečné ocenění práce zaměstnavateli. V Bratislavě vzniká relativně méně nových firem než v ostatních městech. Má také nízký podíl znalostních firem. Nízká střední délka života při narození může souviset s relativně vysokou úrovní znečištění ovzduší.

Tab. č. 20: Zhodnocení silných a slabých stránek Manchesteru

Zhodnocení/město	Manchester
Silné stránky	Nízký index závislosti poproduktivní generace; nízká hrubá míra úmrtnosti; velice nízká úroveň znečištění ovzduší;
Slabé stránky	Relativně nízká průměrná hrubá týdenní mzda; relativně vysoká míra nezaměstnanosti

zdroj: vlastní zpracování dle výsledků indexu a dalších ukazatelů

V případě Manchesteru jsou jeho silné a slabé stránky relativně vyrovnané. Manchester se oproti ostatním městům vyznačuje velmi nízkým a dále klesajícím indexem závislosti poproduktivní generace, což svědčí o přitažlivosti města pro generace mladší a staví Manchester do pozice „nejmladšího“ města ze sledovaného souboru. Velice nízká úroveň znečištění ovzduší má zřejmě vliv na nízkou hrubou míru úmrtnosti ve městě a částečně i na relativně vysokou střední délku života. Oproti tomu má ale Manchester relativně nízkou průměrnou hrubou týdenní mzdu, což svědčí o nedostatečném ocenění práce zaměstnavateli a relativně vysokou míru nezaměstnanosti, která ukazuje na nerovnováhu na místním pracovním trhu.

Závěr

Hodnocení konkurenceschopnosti měst je vzhledem k němu dosud nesjednocenému přístupu velmi významným tématem nejen odborných prací. Tato problematika je velice aktuálním a řešeným tématem nejen v odborné literatuře, ale i na řídicí úrovni států, regionů a měst. V neposlední řadě se problematikou zabývají i evropské instituce. V současné době je kladen velký důraz na ekonomiky měst zejména v souvislosti s jejich značným vlivem na konkurenceschopnost regionu či státu, ve kterém se nacházejí. V souvislosti s tím je hodnocení socioekonomického postavení měst v celkové hierarchii měst velmi důležitou oblastí. Doplnění samotné socioekonomické úrovně o ukazatele ze specifických oblastí je běžně používanou praxí, jejímž účelem je zvýšení komplexnosti a interpretovatelnosti výsledků dané analýzy. Nepřeberné množství odborných publikací a článků na analyzované téma shrnuté v teoretické části práce potvrzuje domněnku o významnosti a rozsáhlosti tohoto tématu a jeho významu pro národní hospodářství. Přínosem této analýzy byla pro mne především identifikace neočekávaných silných či slabých stránek sledovaných měst. Zároveň provedená analýza přinesla potvrzení (či vyvrácení) mých domněnek a předpokladů o (ne)úspěšnosti jednotlivých měst ve vybraných oblastech.

V rámci teoretické práce bylo představeno mnoho různorodých přístupů k vymezení, hodnocení či porovnávání konkurenceschopnosti měst. Vzhledem ke vždy relativně velkému rozpětí ukazatelů z oblastí použitých ke zhodnocení konkurenceschopnosti a velkému počtu zahrnutých měst v převládající většině analýz bylo shledáno jako vhodné doplnění těchto dosavadních hodnocení o zhodnocení určité specifické a vzájemně porovnatelné skupiny měst na základě vybrané úzké skupiny ukazatelů z různých oblastí konkurenceschopnosti. Výhodou zvolené metodiky je oproti ostatním přístupům také propojení na sebe navazujících dílčích částí indexů, které zvyšuje jejich konečnou vypovídací hodnotu. Důvodem výběru tohoto relativně zjednodušeného indexu byl samozřejmě mimo jiné také fakt, že na podrobnějších a rozsáhlejších analýzách se podílí celý tým odborníků z různých oblastí, což tento typ akademických prací neumožňuje. Přístup profesora Hugginse byl v rámci teoretické rešerše vyhodnocen jako inovativní zejména z důvodu jeho snahy o konstrukci relativně jednoduchého, a přitom komplexního indexu reflektujícího konkurenční pozici daného města. Tento přístup byl v rámci této analýzy aplikován na specifickou skupinu vybraných měst, což dosud nebylo provedeno. Doplnění o určité ukazatele z vybraných oblastí konkurenceschopnosti je vhodné zejména z důvodu zvýšení komplexnosti prováděné komparativní analýzy.

Přidanou hodnotou praktické části práce je komplexní zhodnocení konkurenceschopnosti měst ze sledovaného souboru na základě relativně jednoduchého indexu doplněné o komparaci vybraných doplňujících ukazatelů z oblastí konkurenceschopnosti, které v komplexním indexu zahrnuty nejsou. Provedená analýza odhalila silné a slabé stránky Prahy ve srovnání s ostatními hodnocenými městy. Praha se v rámci sledovaných měst umístila v čele žebříčku dle použitého indexu konkurenceschopnosti. Vzhledem k vysoké váze přiřazené jednomu z ukazatelů mohlo dojít ke zkreslení výsledků indexu, z tohoto důvodu bylo přistoupeno k jeho modifikaci spočívající ve snížení váhy daného ukazatele. Po provedené modifikaci se Praha umístila na druhém místě, stále tedy dosahovala v rámci sledované skupiny měst velmi dobrých výsledků. V ostatních vybraných oblastech konkurenceschopnosti nebylo postavení Prahy již nijak dominantní a spíše se pohybovala v průměru sledovaných měst. V návaznosti na zjištěné hodnoty a výsledky indexu byla konkurenceschopnost Prahy zhodnocena metodou SWOT analýzy, obsahující výčet silných a slabých stránek města, jeho příležitostí a hrozeb. Součástí bylo i zhodnocení silných a slabých stránek ostatních analyzovaných měst.

První stanovená hypotéza předpokládala, že celkový výsledek indexu, který byl založen na vzájemném vztahu mezi makroekonomickou výkonností a inovativním chováním firem, bude lepší pro města západní Evropy, přičemž Vídeň bude městem nejlépe hodnoceným. Překvapujícím zjištěním po provedeném výpočtu indexu byl fakt, že se nejlépe hodnoceným městem stala Praha, tedy město střední Evropy, a to navíc s výrazným náskokem před ostatními městy. V souvislosti s tím byl ale v použitém indexu odhalen problém s příliš vysokou přiřazenou vahou ukazateli míry nezaměstnanosti, který byl následně eliminován alternativním výpočtem předpokládajícím jeho nižší váhu. Naopak Vídeň se stala městem z dané skupiny nejhůře hodnoceným, což bylo dáno především nízkou efektivitou trhu práce. Praha je tedy v rámci sledované skupiny dle tohoto indexu velice konkurenceschopným městem, a to i po provedené modifikaci, která ji posunula pouze o jednu příčku před Hamburk.

Druhá hypotéza uváděla předpoklad o tom, že města západní Evropy a Vídeň dosáhnou ve většině vybraných socioekonomických a environmentálních ukazatelů lepších výsledků než zbývající města střední Evropy. Tato hypotéza také předpokládala dominantní postavení Vídně vzhledem k jejím dobrým výsledkům v ostatních vzniklých indexech z této oblasti, a i obecnému vnímání města jako „green city“, což se do určité míry potvrdilo pouze v některých vybraných environmentálních ukazatelích. To, že Vídeň dominovala jen v některých ukazatelích, mohlo být zapříčiněno volbou jen omezeného počtu ukazatelů

oproti dosud vytvořeným indexům. Ve většině analyzovaných ukazatelů se opravdu projevilo lepší postavení měst západní Evropy.

V rámci třetí hypotézy byl uveden předpoklad o tom, že se demografický trend stárnutí populace projeví ve větší míře v zemích střední Evropy (kromě Vídně). Města západní Evropy se jeví v rámci sledovaného souboru jako přitažlivější pro mladé generace, což by mohlo zmírňovat následky stárnutí populace v těchto městech. V těchto ukazatelích nebylo potvrzeno dominantní postavení všech měst západní Evropy a Vídně, nicméně byly zjištěna dobré výsledky u Manchesteru, který se dle nich jeví jako jedno z populačně „nejmladších" měst ve sledovaném souboru.

Konečným cílem práce bylo porovnání úrovně konkurenceschopnosti měst dle vybraných socioekonomických, environmentálních a demografických ukazatelů, což bylo podpořeno využitím komplexního indexu konkurenceschopnosti propojujícího makroekonomickou úroveň s inovativním chováním firem, což bylo splněno. V závěrečné kapitole bylo toto zhodnocení úrovně konkurenceschopnosti provedeno formou SWOT analýzy pro Prahu a identifikací silných a slabých stránek ostatních sledovaných měst, čímž byl zároveň naplněn i další vytyčený cíl práce. V rámci SWOT analýzy jsou uvedeny i příležitosti a hrozby pro Prahu, které mají reprezentovat dílčí cíl práce, a to doporučení pro eliminaci či zlepšení stávajících oblastí.

Řešená problematika skýtá mnoho dalších možností zkoumání či rozšíření zde analyzovaných ukazatelů a oblastí. V souvislosti s použitým indexem by jistě bylo přínosné modifikovat některé ukazatele na konkrétnější či rozsáhlejší. V první řadě by určitě bylo vhodné zapojit do hodnocení i samotnou strukturu nově vznikajících firem ve městech ve smyslu jejich mezinárodního či pouze tuzemského působení. Z hlediska analýzy ocenění práce zaměstnavateli by jistě bylo zajímavé zapojit místo průměrné mzdy mzdový medián v daném městě, který není tolik zkreslený vysokými platy a více by reflektovat skutečnou mzdovou úroveň. Vhodným ukazatelem by se také mohla jevit skutečná bilance vzniklých firem, tedy odečtení od nově vzniklých firem zaniklých firem, či zapojení samotného ukazatele počtu zaniklých firem, což by ve větší míře ukazovalo skutečný stav ekonomické úrovně ve městě. Dalšími možnými oblastmi, o které by bylo vhodné budoucí analýzy doplnit, je analýza oborové struktury vzdělanosti populace např. ve vztahu k odvětvové struktuře města a nabízených pracovních míst, což by ukázalo skutečnou efektivitu vzdělávání. Ukazatel střední délky života je možné zúžit na ukazatel střední délky života ve zdraví, která by mohla být ještě více vnímána jako pozitivní, vzhledem k tomu, že reflektuje ne celkový dožitý věk, ale věk, kterého se jedinec dožil v relativně dobrém zdravotním stavu.

V souvislosti se stárnutím populace by bylo dále možné místo hrubé míry úmrtnosti analyzovat standardizovanou míru úmrtnosti, která je očištěna o rozdílné vlivy věkové struktury v jednotlivých městech. Za další vhodnou oblast pro doplnění této analýzy se dá považovat i zapojení subjektivního vnímání kvality a efektivity v různých oblastech dle samotných obyvatel města. V této oblasti by mohla být např. zkoumána snadnost nalezení zaměstnání, bezpečnost ve městě, dostupnost služeb pro stále narůstající počet obyvatel z poproduktivní generace či spokojenost obyvatel s životním prostředím. Dalším možným rozšířením by mohlo být zahrnutí do této analýzy většího počtu evropských nebo světových srovnatelných měst.

Seznam grafů a tabulek

Graf č. 1: Výsledky dílčího indexu vstupů ve vybraných letech 67
Graf č. 2: Výsledky dílčího indexu výstupů ve vybraných letech 72
Graf č. 3: Výsledky dílčího indexu výsledků ve vybraných letech 75
Graf č. 4: Výsledky celkového indexu ve vybraných letech 79
Graf č. 5: Vývoj střední délky života při narození v letech 2000 – 2015 83
Graf č. 6: Vývoj hrubé míry úmrtnosti v letech 2000 - 2015 84
Graf č. 7: Vývoj indexu závislosti poproduktivní generace v letech 2000 - 2015 86
Graf č. 8: Zaměstnanost v jednotlivých odvětvích národního hospodářství v roce 2015 ... 86
Graf č. 9: Porovnání úrovně emisí CO_2 v roce 2008 88
Graf č. 10: Průměrná hodnota úrovně znečištění ovzduší částicemi PM2.5 v $\mu g/m^3$ v letech 2003, 2006, 2009, 2012 a 2013 89
Graf č. 11: Počet osobních automobilů na 100 obyvatel v letech 2000 - 2014 89

Tab. č. 1: Znázornění pořadí vybraných měst dle indexu Mercer´s Quality of Living Ranking 2016 54
Tab. č. 2: Znázornění pořadí vybraných měst dle indexu Global Liveability Ranking 2016 55
Tab. č. 3: Znázornění pořadí vybraných měst dle Innovation Cities™ Index 2015 56
Tab. č. 4: Znázornění pořadí vybraných měst dle indexu Emerging Trends in Real Estate Europe 2016 57
Tab. č. 5: Porovnání původních ukazatelů vstupujících do indexu konkurenceschopnosti Velké Británie dle Hugginse a případná modifikace těchto ukazatelů nutná pro aplikaci indexu na srovnání vybraných měst 62
Tab. č. 6: Konkrétní hodnoty dílčího indexu vstupů ve vybraných letech 70
Tab. č. 7: Konkrétní hodnoty indexu jednotlivých ukazatelů v kategorii vstupů 70
Tab. č. 8: Konkrétní hodnoty dílčího indexu výstupů ve vybraných letech 73
Tab. č. 9: Konkrétní hodnoty indexu jednotlivých ukazatelů v kategorii výstupů 74
Tab. č. 10: Konkrétní hodnoty indexu jednotlivých ukazatelů v kategorii výsledků 77
Tab. č. 11: Porovnání původních hodnot indexu kategorie výsledků s hodnotami alternativními 78
Tab. č. 12: Porovnání původních hodnot celkového indexu s hodnotami alternativními ... 79

Tab. č. 13: Porovnání pořadí měst dle jednotlivých indexů 81
Tab. č. 14: SWOT analýza Prahy (S+W) 91
Tab. č. 15: SWOT analýza Prahy (O+T) 92
Tab. č. 16: Zhodnocení silných a slabých stránek Hamburku 98
Tab. č. 17: Zhodnocení silných a slabých stránek Vídně 99
Tab. č. 18: Zhodnocení silných a slabých stránek Varšavy 99
Tab. č. 19: Zhodnocení silných a slabých stránek Bratislavy 100
Tab. č. 20: Zhodnocení silných a slabých stránek Manchesteru 101

Seznam použité literatury a zdrojů

ARUP. *Shaping Ageing Cities: 10 European case studies* [online]. ARUP, 2015 [cit. 2017-08-11]. Dostupné z: http://www.ifa-fiv.org/wp-content/uploads/2015/09/Shaping-Ageing-Cities_A4_web-1.pdf

ATKINSON, Robert D. Competitiveness, Innovation and Productivity:: Clearing up the Confusion. The Information Technology & Innovation Foundation [online]. 2013, , 1-7 [cit. 2017-06-22]. Dostupné z: https://www.nist.gov/sites/default/files/documents/2017/05/09/2013-competitiveness-innovation-productivity-clearing-up-confusion.pdf

BEARD, John et al. *Global Population Ageing: Peril or Promise?* [online]. Harvard: Program on the Global Demography of Aging, 2012 [cit. 2017-08-09]. Dostupné z: https://www.giaging.org/documents/PGDA_WP_89.pdf#page=96

BENEŠ, Michal. Konkurenceschopnost a konkurenční výhoda. Working Paper CVKS ESF MU [on-line]. 2006, ročník 2006, číslo 5, Dostupný na WWW: <https://is.muni.cz/do/econ/soubory/oddeleni/centrum/papers/wp2006-05.pdf>. ISSN 1801-4496.

BEGG, Iain. Cities and Competitiveness. Urban Studies [on-line]. 1999, vol. 36, no. 5. Dostupný na WWW: < http://www.kulturplan.lixnet.dk/pdf/litteratur/city-competitive-begg.pdf>. ISSN 0042-0980.

BLAŽEK, Jiří a David UHLÍŘ. Teorie regionálního rozvoje: nástin, kritika, implikace. Vyd. 2., přeprac. a rozš. Praha: Karolinum, 2011. ISBN 9788024619743.

Boddy, M. and Parkinson, M., eds. (2004) *City matters: Competitiveness, cohesion and urban governance.* Bristol, UK: Policy Press. ISBN 9781861344458 Available from: http://eprints.uwe.ac.uk/6128

Bristow, G. (2005). Everyone`s a `winner`: problematising the discourse of regional competitiveness. Journal of Economic Geography, Vol. 5, Issue 3, p. 285-304. http://dx.doi.org/10.1093/jeg/lbh063

Bruneckiene, J.; Guzavicius, A.; Cincikaite, R. Measurement of urban competitiveness in Lithuania. Inz. Eko.-Eng. Econ. 2010, 21, 493–508.

Buck, N., & Gordon, I. (2005). Introduction: Cities in the New Conventional Wisdom. In N. Buck, I. Gordon, A. Harding, & I. Turok, Changing Cities: Rethinking Urban Competitiveness, Cohesion and Governance (pp. 1–21). New York: Palgrave Macmillian.

Budd, L. (1998). Territorial Competition and Globalisation: Scylla and Cherybdis of European Cities. Urban Studies, Vol. 35, 663-685 http://dx.doi.org/10.1080/0042098984691

CAMAGNI, Roberto. On the concept of territorial competitiveness: sound or misleading?. Urban studies, 2002, 39. 13: 2395-2411. ISSN 0042-0980

CELLINI, Roberto, SOCI, Anna. Pop competitiveness, BNL Quarterly Review, n.º 220, str. 71-101, Milano, 2002, BNL.

Collins, A. (2007). Making Truly Competitive Cities – On the Appropriate Role for Local Government. Economic Affairs (27), pp. 75–80.

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. Hodnocení výkonnosti ekonomiky České republiky v širším kontextu: Hrubá přidaná hodnota[online]. 2015, 16-19 [cit. 2017-08-01]. Dostupné z: https://www.czso.cz/documents/10180/36380891/320288-15a02.pdf/3eb94533-1944-48d6-8fb8-540cfa1d8a9c?version=1.0

DU, Qingyun a kol. Measuring and Analysis of Urban Competitiveness of Chinese Provincial Capitals in 2010 under the Constraints of Major Function-Oriented Zoning Utilizing Spatial Analysis. Sustainability [online]. 2014, (6), 3375-3399 [cit. 2017-07-25]. ISSN 2071-1050. Dostupné z: www.mdpi.com/journal/sustainability

European Comission. Action Plan on Urban Mobility, 2009. http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2009:0490:FIN:LT:PDF 7 [cit. 2017-07-22]

EUROPEAN COMMISSION. European competitiveness report - 2000 [online]. Office for Official Publications of the European Communities. Luxembourg, 2000 [cit. 2017-07-29]. ISBN 92-829-0523-3. Dostupné z: http://aei.pitt.edu/45429/1/Competitiveness_2000.pdf

European Commission, 2010: Measuring urban sustainability. Analysis of the European Green Capital Award 2010&2011 application round.

European Commission, 2011. Hamburg. The green capital 2011. Dostupné z: http://ec.europa.eu/environment/europeangreencapital/winning-cities/2011-hamburg/.[cit. 2017-08-08]

European Union (2016) Quality of life in European cities 2015. Luxembourg: Publications Office of the European Union.

Eurostat: your key to European statistics: EARNINGS. Http://ec.europa.eu/eurostat [online]. 2017 [cit. 2017-08-01]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/eurostat/web/labour-market/earnings

Eurostat. SBS data by NUTS 2 regions and NACE Rev. 2 (from 2008 onwards). In: Eurostat database [online]. 2017. Datum generování: 2017-06-15 [cit. 2017-07-20]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/eurostat/data/database

Eurostat. SBS data by NUTS 2 regions (NUTS 2006) and NACE Rev. 1.1 (1995-2007). In: Eurostat database [online]. 2017. Datum generování: 2017-06-15 [cit. 2017-07-20]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/eurostat/data/database

Eurostat. Economically active population by sex, age, educational attainment level and NUTS 2 regions (1 000). In: Eurostat database [online]. 2017. Datum generování: 2017-06-15 [cit. 2017-07-20]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/eurostat/data/database

Eurostat. Employment rates by sex, age and NUTS 2 regions (%). In: Eurostat database [online]. 2017. Datum generování: 2017-06-15 [cit. 2017-07-20]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/eurostat/data/database

Eurostat. Unemployment rates by sex, age and NUTS 2 regions (%). In: Eurostat database [online]. 2017. Datum generování: 2017-06-15 [cit. 2017-07-20]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/eurostat/data/database

Eurostat. Population on 1 January by age group, sex and NUTS 3 region. In: Eurostat database [online]. 2017. Datum generování: 2017-06-15 [cit. 2017-07-20]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/eurostat/data/database

Eurostat. Gross domestic product (GDP) at current market prices by NUTS 3 regions. In: Eurostat database [online]. 2017. Datum generování: 2017-06-15 [cit. 2017-07-20]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/eurostat/data/database

Eurostat. Gross value added at basic prices by NUTS 3 regions. In: Eurostat database [online]. 2017. Datum generování: 2017-06-15 [cit. 2017-07-20]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/eurostat/data/database

Eurostat. Number of employees and hours worked, by working time, NACE Rev. 1.1 activity and NUTS 1 regions. In: Eurostat database [online]. 2017. Datum generování: 2017-06-15 [cit. 2017-07-20]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/eurostat/data/database

Eurostat. Compensation of employees by NUTS 2 regions. In: Eurostat database [online]. 2017. Datum generování: 2017-06-15 [cit. 2017-07-20]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/eurostat/data/database

Eurostat: your key to European statistics: Labour productivity per hour worked. Http://ec.europa.eu/eurostat [online]. 2017 [cit. 2017-08-01]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/eurostat/web/products-datasets/-/tsdec310

Eurostat: your key to European statistics: Total unemployment rate. Http://ec.europa.eu/eurostat [online]. 2017 [cit. 2017-08-01]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/eurostat/web/products-datasets/-/tsdec450

Eurostat: statistics explained: Glossary: Activity rate[online]. 2014 [cit. 2017-08-01]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Glossary:Activity_rate

Eurostat: statistics explained: Employment statistics. Http://ec.europa.eu/eurostat [online]. 2017 [cit. 2017-08-01]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Employment_statistics

Eurostat: statistics explained: Glossary: Gross value added at market prices. Http://ec.europa.eu/eurostat [online]. 2016 [cit. 2017-08-01]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Glossary:Gross_value_added_at_market_prices

Eurostat: Statistics explained: People in the EU – population projections. Http://ec.europa.eu/eurostat [online]. 2015 [cit. 2017-08-03]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/People_in_the_EU_%E2%80%93_population_projections

Eurostat: statistics explained: Statistics on regional population projections. Http://ec.europa.eu/eurostat [online]. 2017 [cit. 2017-08-03]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Statistics_on_regional_population_projections

Eurostat. Urban Europe: Statistics on cities, towns and suburbs [online]. 1. Luxembourg: Publications office of the European Union, 2016 [cit. 2017-07-17]. ISBN 978-92-79-60139-2. Dostupné z: http://ec.europa.eu/eurostat/documents/3217494/7596823/KS-01-16-691-EN-N.pdf

HALÁS, Marián, Pavel ROUBÍNEK a Petr KLADIVO. URBÁNNÍ A SUBURBÁNNÍ PROSTOR OLOMOUCE: TEORETICKÉ PŘÍSTUPY, VYMEZENÍ, TYPOLOGIE. GEOGRAFICKÝ ČASOPIS [online]. 2012, 64(4), 289-310 [cit. 2017-08-07].

ISSN 2453-8787. Dostupné z: https://www.researchgate.net/profile/Petr_Kladivo/publication/259526725_Urbanni_a_suburbanni_prostor_Olomouce_prispevek_k_vymezovani_sprave_a_typologii/links/00b7d52c5aaa795683000000.pdf

HOLMAN, Robert. Mikroekonomie: středně pokročilý kurz. Praha: C.H. Beck, 2002. Beckovy ekonomické učebnice. ISBN 80-7179-737-5.

Hu, R. Canberra's competitiveness in the national context. Policy Stud. 2015, doi:10.1080/01442872.2014.981058.

HU, Richard. Sustainability and Competitiveness in Australian Cities. *Sustainability* [online]. 2015, **7**, 1840-1860 [cit. 2017-08-09]. ISSN 2071-1050. Dostupné z: https://pdfs.semanticscholar.org/1872/16f3f3e0265697c32f5bbd6176504652fe9f.pdf

Huggins, R.; Thompson, P. UK competitiveness index 2010; Centre for International Competitiveness: Cardiff, UK, 2010.

Huggins, R.; Thompson, P. UK competitiveness index 2016 [online]; Centre for International Competitiveness: Cardiff, UK, 2010. [cit. 2017-07-31]. ISBN 1-902829-20-4. Dostupné z: http://irep.ntu.ac.uk/id/eprint/28515/1/6041_Thompson.pdf

Cheshire, P.C., Carbonaro, G. and Hay, D.G. (1986) Problems of urban decline and growth in EEC countries , Urban Studies, 23, pp. 131-149.

Cheshire, P.C. and Hay, D.G. 1989: Urban problems in western Europe: an economic analysis. London: Unwin Hyman. xiii + 269 pp.

CHOE, Kyeong Ae a Brian H. ROBERTS. Competitive Cities in the 21st Century: Cluster-Based Local Economic Development. 1. Philippines: Asian Development Bank, 2011. ISBN 9789290924319.

INSTITUT PLÁNOVÁNÍ A ROZVOJE HL.M. PRAHY. POROVNÁNÍ PRAHY SE STŘEDOEVROPSKÝMI MĚSTY: podle vybraných ukazatelů [online]. Praha, 2011, 1-134 [cit. 2017-08-08]. Dostupné z: http://www.iprpraha.cz/uploads/assets/dokumenty/ssp/analyzy/mezinarodni_srovnani/Porovnani_Prahy_a_stredoevropskych_mest_2011.pdf

JEŽEK, Jiří a kol. Budování konkurenceschopnosti měst a regionů v teorii a praxi. 1. vyd. Plzeň: Západočeská univerzita, 2007. ISBN 978-80-7043-632-5.

Jiang, Y.; Shen, J. Measuring the urban competitiveness of Chinese cities in 2010. Cities 2010, 27, 307–314.

Jiang, Y.; Shen, J. Weighting for what? A comparison of two weighting methods for measuring urban competitiveness. Habitat Int. 2013, 38, 167–174

KITSON, Michael; MARTIN, Ron; TYLER, Peter. Regional Competitiveness: An Elusive yet Key Concept? Regional studies. 2004, vol. 38, no. 9. ISSN 0034-3404.

KITSON, Michael. The American Economic Model and European Economic Policy. Regional Studies [online]. 2005, 39(7), 987-1001 [cit. 2017-07-29]. ISSN 0034-3404. Dostupné z: https://michaelkitson.files.wordpress.com/2013/02/kitson-reg-stud-oct-2005.pdf

KLVAČOVÁ, Eva a Jiří MALÝ. Domnělé a skutečné bariéry konkurenceschopnosti EU a ČR: informační materiál k projektu Odstraňování bariér konkurenceschopnosti EU a ČR. Praha: Vzdělávací středisko na podporu demokracie, 2008. ISBN 978-80-903122-8-9.

KLVAČOVÁ, Eva, Jiří MALÝ a Karel MRÁČEK. Základy evropské konkurenceschopnosti. Praha: Professional Publishing, 2007. ISBN 9788086946542.

KRESL, Peter Karl a Gary GAPPERT. North American cities and the global economy: challenges and opportunities. Thousand Oaks, Calif: Sage, 1995. ISBN 9780803970953.

KRESL, Peter Karl a Daniele IETRI. European Cities and Global Competitiveness: Strategies for Improving Performance. Edward Elgar Publishing Limited: 2012, 319 s. ISBN 9780857938282.

Kresl, P.; Singh, B. Urban competitiveness and US metropolitan centres. Urban Stud. 2012, 49, 239–254

KUREK, Sławomir. DOUBLE TRANSITIONS?: REGIONAL PATTERNS OF POPULATION AGEING IN POLAND. *Geografiska Annaler*[online]. 2011, **93**(2), 163-184 [cit. 2017-08-11]. Dostupné z: http://www.jstor.org.zdroje.vse.cz/stable/pdf/41315201.pdf?refreqid=excelsior%3A1335fad7fab94dfd717d366048eb1317

LABUS, Agnieszka. *Concepts Of Urban Renewal in an Aging Society in the XXI Century: Case Studies in Polish Cities in: REAL CORP 2012 Tagungsband.* Schwechat: CORP, 2012. ISBN 978-3-9503110-2-0.

LEFF, Scott a Brittany PETERSEN. Beyond the Scorecard: Understanding Global City Rankings [online]. Chicago: THE CHICAGO COUNCIL ON GLOBAL AFFAIRS, 2015 [cit. 2017-08-06]. Dostupné z: https://www.thechicagocouncil.org/sites/default/files/BeyondtheScorecardReport.pdf

Lever, W.F. Competition within the European Urban System. Urban Studies, 1993, Vol. 30, No.6, 935-948. http://dx.doi.org/10.1080/00420989320080871

MALECKI, Edward J. Hard and Soft Networks for Urban Competitiveness. Urban studies. 2002, 5-6(39), 929 - 945. ISSN 0042-0980.

MARTIN, Ron a James SIMMIE. La proximité 15 ans déjà !. Paris: Armand Colin, 2008. ISBN 9782200925062.

MARTIN, L. Ronald a kol. A Study on the Factors of Regional Competitiveness: A draft final report for The European Commission Directorate-General Regional Policy [online]. 2004,

1-184 [cit. 2017-07-19]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/studies/pdf/3cr/competitiveness.pdf

MATLOVIČ, R. (1998). Geografia priestorovej štruktúry mesta Prešov. Geografické práce, 8, 1. Prešov (Prešovská univerzita).

MAYERHOFER, Peter. Structural Preconditions of City Competitiveness: Some Empirical Results for European Cities. 260/2005. 37 str. WIFO Working Papers.

Mercer´s 2016 Quality of Living Ranking: VIENNA TOPS MERCER'S 19TH QUALITY OF LIVING RANKING. Mercer [online]. London, 2017 [cit. 2017-08-07]. Dostupné z: https://www.mercer.com/newsroom/2017-quality-of-living-survey.html

Mercer´s 2016 Quality of Living Ranking: VIEW THE RANKINGS. Www.mobilityexchange.com [online]. London, 2016 [cit. 2017-08-07]. Dostupné z: https://mobilityexchange.mercer.com/Insights/quality-of-living-rankings

MOONEN, Tim a Greg CLARK. The Business of Cities 2015 [online]. Cities Research Center, Jones Lang Lasalle, 2015 [cit. 2017-08-06]. Dostupné z: http://www.jll.com/Research/jll-business-of-cities-report.pdf

NEČADOVÁ, Marta a Jindřich SOUKUP. KONTROVERZNÍ POJEM NÁRODNÍ KONKURENCESCHOPNOST A VÝSLEDKY ZEMÍ V-4 V MEZINÁRODNÍCH ŽEBŘÍČCÍCH KONKURENCESCHOPNOSTI 2007–2012. Politická ekonomie. 2013, (5), 583-604. ISSN 2336-8225.

Ni, P.; Kresl, P.; Li, X. China urban competitiveness in industrialization: Based on the panel data of 25 cities in China from 1990 to 2009. Urban Stud. 2014, 51 (13), 2787–2805. ISSN 0042-0980.

Ni, P a Peter Kresl. Global Urban Competitiveness Report (2011–2012) City: Who Can Overcome the Financial Tsunami; Center for City and Competitiveness (CASS): Beijing, China, 2014; pp. 1–35

NI, Pengfei. a Zheng Qiong. JIE. Urban competitiveness and innovation. Cheltenham: Edward Elgar Publishing Limited, 2014, 279 s. ISBN 9781781007921.

OECD (2005). Building Competitive Regions: Strategies and Governance, OECD publications, France.

OECD. *Ageing in Cities: Policy Highlights* [online]. 2015 [cit. 2017-08-09]. Dostupné z: https://www.oecd.org/cfe/regional-policy/Policy-Brief-Ageing-in-Cities.pdf

OECD. Air pollution in PM2.5. In: Regional database [online]. 2017. Datum generování: 2017-02-08 [cit. 2017-08-10]. Dostupné z: http://stats.oecd.org/Index.aspx?DataSetCode=REGION_DEMOGR

OECD. CO_2 emissions rate. In: Regional database [online]. 2017. Datum generování: 2017-02-08 [cit. 2017-08-10]. Dostupné z: http://stats.oecd.org/Index.aspx?DataSetCode=REGION_DEMOGR

OECD. CO_2 emissions: share from energy sector. In: Regional database [online]. 2017. Datum generování: 2017-02-08 [cit. 2017-08-10]. Dostupné z: http://stats.oecd.org/Index.aspx?DataSetCode=REGION_DEMOGR

OECD. CO_2 emissions: share from transport sector. In: Regional database [online]. 2017. Datum generování: 2017-02-08 [cit. 2017-08-10]. Dostupné z: http://stats.oecd.org/Index.aspx?DataSetCode=REGION_DEMOGR

OECD. Private vehicles rate. In: Regional database [online]. 2017. Datum generování: 2017-02-08 [cit. 2017-08-10]. Dostupné z: http://stats.oecd.org/Index.aspx?DataSetCode=REGION_DEMOGR

OECD. Dependancy ratio, elderly. In: Regional database [online]. 2017. Datum generování: 2017-02-08 [cit. 2017-08-10]. Dostupné z: http://stats.oecd.org/Index.aspx?DataSetCode=REGION_DEMOGR

OECD. Crude death rate. In: Regional database [online]. 2017. Datum generování: 2017-02-08 [cit. 2017-08-10]. Dostupné z: http://stats.oecd.org/Index.aspx?DataSetCode=REGION_DEMOGR

OECD. Life expectancy at birth. In: Regional database [online]. 2017. Datum generování: 2017-02-08 [cit. 2017-08-10]. Dostupné z: http://stats.oecd.org/Index.aspx?DataSetCode=REGION_DEMOGR

OECD. Regional employment by industry. In: Regional database [online]. 2017. Datum generování: 2017-02-08 [cit. 2017-08-10]. Dostupné z: http://stats.oecd.org/Index.aspx?DataSetCode=REGION_DEMOGR

PALIULIS, Narimantas a Renata CINCIKAITE. ASSESSING COMPETITIVENESS OF LITHUANIAN CITIES. ECONOMICS AND MANAGEMENT [online]. 2013, 18(3), 490-500 [cit. 2017-07-28]. ISSN 2029-9338. Dostupné z: http://ecoman.ktu.lt/index.php/Ekv/article/viewFile/4307/3030

PAVELKOVÁ, Drahomíra a kol. Klastry a jejich vliv na výkonnost firem. 1. vyd. Praha: Grada, 2009, 272 s. ISBN 978-80-247-2689-2.

PBL. *Cities in Europe: Facts and figures on cities and urban areas* [online]. The Hague: PBL Publishers, 2016 [cit. 2017-08-13]. ISBN 978-94-91506-97-0. Dostupné z: http://www.pbl.nl/sites/default/files/cms/publicaties/PBL-2016-Cities-in-Europe-2469.pdf

Peng, L.; Zhanxin, M. The evaluation of city competitiveness in Shandong province. Energ. Procedia 2011, 5, 472–476

PLCHOVÁ, Božena. KONKURENCESCHOPNOST V MEZINÁRODNÍM PROSTŘEDÍ: Vybrané aspekty postavení nových členských zemí EU. Acta Economica Pragensia [online]. 2011, 19(2), str. 27 [cit. 2017-06-20]. ISSN 0572-3043. Dostupné z: https://www.vse.cz/polek/download.php?jnl=aop&pdf=328.pdf

PLCHOVÁ, Božena. Vybrané aspekty vývoje konkurenceschopnosti České republiky. Acta Economica Pragensia [online]. 2005, 13(2), str. 121 [cit. 2017-06-20]. ISSN 0572-3043. Dostupné z: https://www.vse.cz/polek/download.php?jnl=aop&pdf=188.pdf

PORTER, Michael E. The competitive advantage of nations: with a new introduction. New York: Free Press, c1998. ISBN 0-684-84147-9.

PUMAIN, Denise. An approach to complexity in geography. Les références des géographes [online]. 2003, 78(1), 25-31 [cit. 2017-07-29]. Dostupné z: http://geocarrefour.revues.org/75

RIFFAT, Saffa, Powell RICHARD a AydinEmail DEVRIM. Future cities and environmental sustainability. Future Cities and Environment [online]. 2016 [cit. 2017-08-08]. ISSN 2363-9075. Dostupné z: https://futurecitiesenviro.springeropen.com/articles/10.1186/s40984-016-0014-2

RODWIN, Victor G. a Michael K. GUSMANO. Growing old in world cities: Implications for healthy aging. *Aging Today* [online]. 2006, **27**(6), 9-10 [cit. 2017-08-11]. ISSN 1043-1284. Dostupné z: https://wagner.nyu.edu/files/faculty/publications/AT_Rodwin.pdf

Rondinelli, Dennis A. 1998. The changing forces of urban economic development: Globalization and city competitiveness in the 21st century. Cityscape 3 (3): 36

Rugman, A. M., Moon, H. C., Verbeke, A. (1998). The Generalized Double Diamond Model. Reprinted in Cho, D. S, Moon, C. H. (2005). From Adam Smith to Michael Porter. Evolution of Competitiveness Theory. Asia-Pacific Business Series, Vol. 2, p. 111-133.

Shen J, 2004, Urban competitiveness and urban governance in the globalizing world, *Asian Geographer*, 23(1&2), 19-36.

Shen, J.; Yang, X. Analyzing urban competitiveness changes in major Chinese cities 1995–2008. Appl. Spat. Anal. Policy 2014, doi:10.1007/s12061-014-9114-2.

Singhal, S.; McGreal, S.; Berry, J. An evaluative model for city competitiveness: Application to UK cities. Land Use Pol. 2013a, 30, 214–222

Singhal, S.; McGreal, S.; Berry, J. Application of a hierarchical model for city competitiveness in cities of India. Cities 2013b, 31, 114–122.

Sikken, B, Davis, N, Hayashi, C, and Olkkonen, H. The future of pensions and healthcare in a rapidly ageing world. Geneva: World Economic Forum; 2009.

Sinkien˙e, J. Factors of urban competitiveness. Public Policy and Administration, 2008, 1 (25).

Sinkien˙e, J. Competitiveness factors of cities in Lithuania. Public Policy and Administration, 2009, 1 (29).

SIVAEV, Dmitry, Benjamin HERZBERG, a Sumit MANCHANDA. PUBLIC-PRIVATE DIALOGUE FOR CITY COMPETITIVENESS: COMPETITIVE CITIES FOR JOBS AND GROWTH. World bank [online]. 2015, 1-26 [cit. 2017-07-15]. Dostupné z: http://documents.worldbank.org/curated/en/449431467997640887/pdf/101719-REVISED-WP-PUBLIC-Box394819B-CP7-Final-2.pdf

SLANÝ, Antonín. Konkurenceschopnost české ekonomiky: (vývojové trendy). Brno: Masarykova univerzita, 2006. ISBN 80-210-4157-9.

SKOKAN, Karel. Konkurenceschopnost, inovace a klastry v regionálním rozvoji. Ostrava: Repronis, 2004. ISBN 80-7329-059-6.

So, M.-S.; Shen, J. Measuring urban competitiveness in China. Asian geogr. 2004, 23, 71–91.

STORPER, Michael. The regional world: territorial development in a global economy. New York: Guilford press, 1997. Perspectives on economic change. ISBN 1-57230-315-8.

SUSTAINABLE CITIES INDEX 2016: Putting people at the heart of city sustainability [online]. Arcadis, 2016 [cit. 2017-08-03]. Dostupné z:

https://www.arcadis.com/media/0/6/6/%7B06687980-3179-47AD-89FD-F6AFA76EBB73%7DSustainable%20Cities%20Index%202016%20Global%20Web.pdf

SÝKORA, L. (1993). Teoretické přístupy ke studiu města. In Sýkora, L., ed. Teoretické přístupy a vybrané problémy v současné geografii. Praha (Univerzita Karlova), pp. 64-99.

SÝKORA, L., POSOVÁ, D. (2011). Formy urbanizace: kritické zhodnocení modelu stadií vývoje měst a návrh alternativní metody klasifikace forem urbanizace. Geografie, 116, 1-22.

SZCZECH-PIETKIEWICZ, Ewelina. COMPETITIVENESS OF POLISH CITIES IN A EUROPEAN ENVIRONMENT. RESEARCH PAPERS OF WROCŁAW UNIVERSITY OF ECONOMICS [online]. 2013, (282), 58-67 [cit. 2017-07-17]. ISSN 1899-3192.

ŠIMÁČKOVÁ, Kateřina a Bohumil PUCHÝŘ. Faktory působící na konkurenční schopnost regiónu: (Moravskoslezský kraj) [online]. 2013, str. 17 [cit. 2017-06-20]. Dostupné z: http://www.conference-cm.com/podklady/history4/Prispevky/prispevek_Simackova_Puchyr_VUT.pdf

TAYLOR, Zack. Lies, damned lies and statistics: A critical examination of city ranking studies. Intergovernmental committee for economic and labour force department [online]. Toronto, 2011, 1-78 [cit. 2017-08-06]. Dostupné z: http://www.metapolis.ca/index_files/ICE_City_Ranking_Report.pdf

The Best European Cities For Property Investments in 2017. TriplePundit: people, planet, profit [online]. 2017 [cit. 2017-08-07]. Dostupné z: http://www.triplepundit.com/podium/best-european-cities-property-investments-2017/

The Economist Intelligence Unit. Hot Spots 2025: Benchmarking the Future Competitiveness of Cities; The Economist Intelligence Unit Limited: London, UK; New York, NY, USA; Hong Kong, China; Geneva, Switzerland, 2013.

THE ECONOMIST INTELLIGENCE UNIT. A Summary of the Liveability Ranking and Overview [online]. EIU, 2016 [cit. 2017-08-07]. Dostupné z:

http://www.eiu.com/Handlers/WhitepaperHandler.ashx?fi=Liveability+Ranking+Summary+Report+-+August+2016.pdf&mode=wp&campaignid=Liveability2016

THE ECONOMIST INTELLIGENCE UNIT. Global liveability ranking and overview: Full ranking with rating and category breakdown[online]. 2016 [cit. 2017-08-07]. Dostupné z: http://media.heraldsun.com.au/files/liveability.pdf

The Global Competitiveness Report 2016-2017. Geneva: World Economic Forum, 2016. ISBN-13 978-1-944835-04-0.

The Green City Index: A summary of the Green City Index research series [online]. Munich: Siemens, 2012 [cit. 2017-08-03]. Dostupné z: https://www.siemens.com/entry/cc/features/greencityindex_international/all/en/pdf/gci_report_summary.pdf

The World Bank Group. Competitive Cities for jobs and growth: What, Who, and How [online]. 2015, , 1-72 [cit. 2017-07-15]. Dostupné z: http://documents.worldbank.org/curated/en/902411467990995484/pdf/101546-REVISED-Competitive-Cities-for-Jobs-and-Growth.pdf

TUREČKOVÁ, Kamila a Stanislav MARTINÁT. Quaternary sector and extended sectoral structure of the economy in the selected European countries. Working Papers in Interdisciplinary Economics and Business Research [online]. 2015, (10), 1-18 [cit. 2017-07-31]. Dostupné z: http://www.iivopf.cz/images/Working_papers/WPIEBS_10_Tureckova_Martinat.pdf

TUROK, Ivan. Cities, Regions and Competitiveness. Regional studies. 2004, 9(38), 1069-1083. ISSN 0034-3404.

Turok, I. (2005). Cities, Competition and Competitiveness: Identifying New Connections. In N. Buck, I. Gordon, A. Harding, & I. Turok, Changing Cities (pp. 25–43). Palgrave Macmillan: New York.

TVRDOŇ Jozef, ŠURANOVÁ Jana (2007): Teoretické a praktické otázky vyjadrenia regionalnej konkurenceschopnosti v ekonomike Slovenska. In: 2nd Central European Conference in Regional Science.

VAN DEN BERG, Leo; VAN DER MEER, Jan a Luis CARVALHO. Cities as engines of sustainable competitiveness: European urban policy in practice. Ashgate Publishing: 2014, 251 s. ISBN 9781472427021.

VEGARA, A. The critical factors for the competitiveness of cities[online]. In: . s. 47-56 [cit. 2017-08-06]. DOI: 10.2495/SC160051. Dostupné z: http://library.witpress.com/viewpaper.asp?pcode=SC16-005-1

VERNER, Tomáš. National Competitiveness and Expenditure on Education, Research and Development. Journal of Competitiveness [online]. 2011, (2), 10 [cit. 2017-06-20]. ISSN 1804-1728. Dostupné z: http://www.cjournal.cz/files/53.pdf

VIENNA TOPS MERCER'S 19TH QUALITY OF LIVING RANKING. MERCER: QUALITY OF LIVING RANKING [online]. Londýn, 2017 [cit. 2017-07-18]. Dostupné z: https://www.mercer.com/newsroom/2017-quality-of-living-survey.html

VITURKA, Milan a kol. (2010). Kvalita podnikatelského prostředí, regionální konkurenceschopnost a strategie regionálního rozvoje České republiky. Praha: Grada Publishing, 2010. ISBN 978-80-247-3638-9

WEBSTER, Douglas a Larissa MULLER. URBAN COMPETITIVENESS ASSESSMENT IN DEVELOPING COUNTRY URBAN REGIONS: THE ROAD FORWARD [online]. , 47 [cit. 2017-06-20]. The world bank, Washington D.C.: 2000. Dostupné z: http://www.ucl.ac.uk/dpu-projects/drivers_urb_change/urb_economy/pdf_urban_dev_finance/WorldBank_Webster_Urban%20Co.pdf

WOKOUN, René. Teoretické a metodologické přístupy k výzkumu regionální konkurenceschopnosti. Regionální studia [on-line]. 2010, ročník 2010, číslo 2. Dostupný na WWW: <https://www.vse.cz/polek/download.php?jnl=rst&pdf=24.pdf>. ISSN 1803-1471.

WORLD ECONOMIC FORUM. The Competitiveness of Cities: A report of the Global Agenda Council on Competitiveness [online]. Switzerland, 2014 [cit. 2017-07-29]. Dostupné z: http://www3.weforum.org/docs/GAC/2014/WEF_GAC_CompetitivenessOfCities_Report_2014.pdf

WORLD HEALTH ORGANIZATION. *Global Age-friendly Cities: A Guide* [online]. France: WHO Press, 2007 [cit. 2017-08-10]. ISBN 978 92 4 154730 7. Dostupné z: http://www.who.int/ageing/publications/Global_age_friendly_cities_Guide_English.pdf

XIX. MEZINÁRODNÍ KOLOKVIUM O REGIONÁLNÍCH VĚDÁCH: SBORNÍK PŘÍSPĚVKŮ [online]. Brno: Masarykova univerzita, 2016 [cit. 2017-08-01]. ISBN 978-80-210-8273-1. Dostupné z: https://is.muni.cz/do/econ/soubory/katedry/kres/4884317/Sbornik2016.pdf